

KLEIN WONEN MAGAZINE

Appen met Tiny Húske
*Hollandse Kiwi's
dolgelukkig in
zelf gebouwd
tiny house*

*Wonen in de tuin
van je dochter*

MANTELZORG

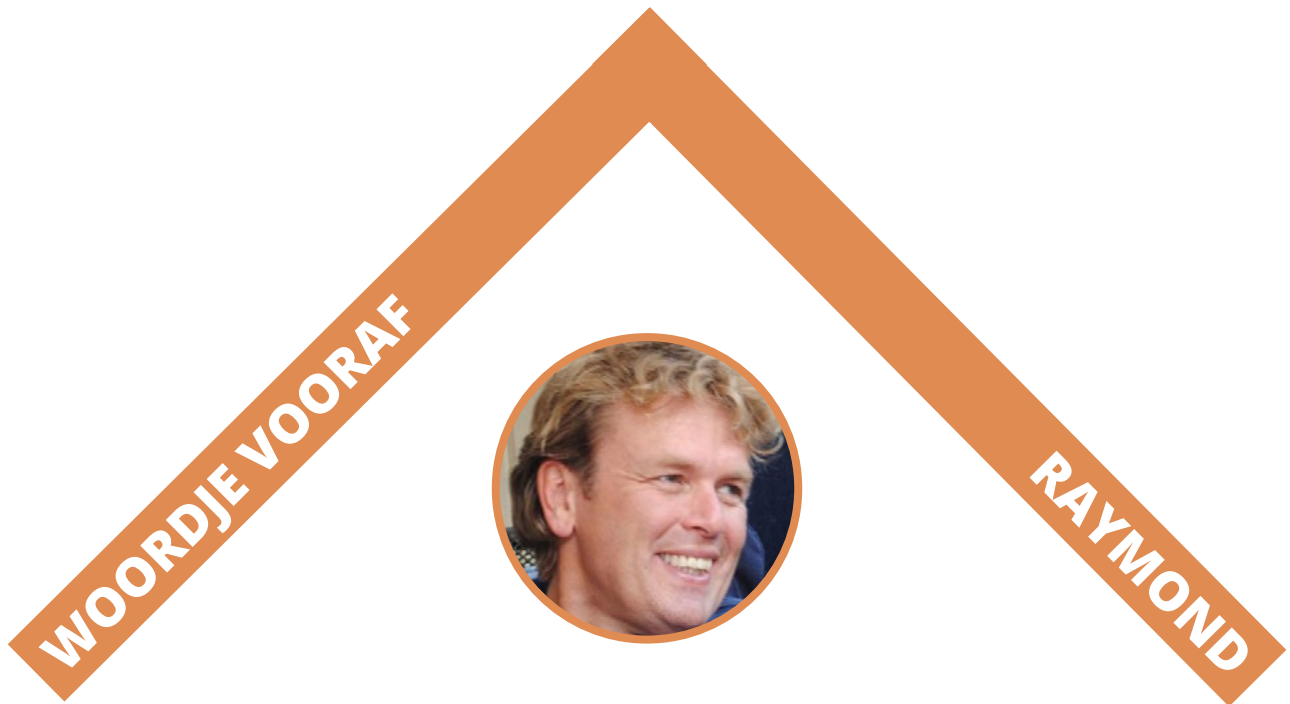
*Marjon ruilt huis
in voor camper*

VAN LIFE

*4 Alternatieven
voor houtkachel*

VERWARMING

VAKANTIEGEVOEL

De zomervakantie zit er weer op en velen zijn nog aan het acclimatiseren in het leventje van alledag. De hoofden zitten nog vol met herinneringen aan die heerlijke weken van vrijheid en genieten. Honderdduizenden vakantiegevoelers hebben zich weer verspreid over Europa en de rest van de wereld om relaxt te leven in vooral kleine woonruimtes, want dat zijn de meeste recreatiehuisjes, vakantieappartementen en -studio's, campers en tenten nu eenmaal. Het grappige is dat dit voornamelijk als zeer prettig wordt ervaren. Je leeft meer buiten, ook als er een buitje valt, en het is heerlijk dat je met een spons en dweil in no-time je verblijfplaats weer spik en span hebt. Opruimen is ook niet vaak aan de orde, want je hebt maar weinig spullen mee kunnen nemen in je koffer. En daarvan heb je de helft niet eens gebruikt! Het is een redelijk onbekommerd bestaan, dat je eigenlijk wel iedere dag zou willen leiden. Je hoort het in deze periode van het jaar vaak om je heen en zelfs in kranten reppen columnisten over het genot van minimalistisch leven in de zomer. Soms zelfs zonder internetverbinding! Toch gaat bijna iedereen na die heerlijke vakantieperiodes weer over tot de orde van de dag en wordt er tussen het werk, afspraken, schoonmaken, opruimen, appen en mailen door slechts af en toe met een zucht en een glimlach uitgekeken naar de volgende periode met dat fijne vakantiegevoel.

Er zijn ook mensen die het lef hebben dat vakantiegevoel dagelijks na te streven. Mensen zoals Marjon van Nieuwenhuize, die haar huis omruilde voor een camper. De Vianense voelt zich nu helemaal happy met haar combinatie van werk en vakantiegevoel, zoals zij in een interview in dit magazine vertelt. Maar ook mensen die na hun zoveelste relaxte vakantie de stap wagen naar een kleiner huis om meer tijd en geld over te houden voor leuke dingen als meer buiten zijn, sociale contacten, reizen, hobby's of gewoon lekker luieren. En naar minder spullen, zoals ex-3 Op Reis-presentator Dennis Storm en reiziger Jelle Derckx doen. Zij zagen na hun vele reisweken leven uit hun koffertje niet in waarom ze thuis zoveel nodig hebben en schrijven daarover in hun recent verschenen boeken. Natuurlijk is een leven met alleen vakantie alleen weggelegd voor puissant rijken, maar leven met een dagelijks vleugje vakantie is voor wie dat wil zeker mogelijk. Er is nog wel een lange weg met vakantiefiles te gaan, maar de huidige ontwikkelingen in het kleiner en minimalistisch(er) wonen zorgen ervoor dat deze manier van leven steeds meer wordt geaccepteerd en mogelijk gemaakt. Ik wens iedereen alvast een fijn dagelijks vakantiegevoel!

**'ROOKLOZE'
HOUTKACHEL**

**ROCKET
STOVE**

WERKING EN MODELLEN
www.rocketstove.store

- duurzaam
- eenvoudig aansluiten
- advies op maat

**ROCKET
STOVE
STORE**

BOSMAN YOUR TINY HOUSE

YOUR TINY HOUSE

**VOOR JOU
GEBOUWD!**

Van ontwerp tot realisatie

WWW.YOURTINYHOUSE.NL

INFO@YOURTINYHOUSE.NL

106

Pionieren
om kleiner
te wonen

*Het buitenleven
van Melanie,
Bram & Kay*

39

INHOUD

DOSSIER
HAARLEM

56

Interview

Marjon woont sinds kort in een camper. Op 59-jarige leeftijd wordt zij eindelijk steeds meer de mens die zij wil zijn.

95

SPECIAL

Verwarming in kleine woningen komt vaak van een traditionele houtkachel, maar er zijn ook alternatieven. Wij belichten er 4 in deze special.

44

EN VERDER

COLOFON En interactie	6
TINY THINGS	7
FOTO Sporten op de vierkante meter	9
TINY HOUSE Als perfect leerobject	10
BINNEN BIJ Maarten & Talitha	14
BLOG Noortje	20
CONTAINERWONINGEN Gouden toekomst	21
BLOG Marjolein	25
APPEN met Tiny Húske	26
INTERVIEW Lidia en haar paleisje in achtertuin	29
KORT Nieuws	35
MARCEL VAN MIERLO Autarkisch wonen	36
WIM KROMWIJK Gemeenschappelijk wonen	43
SOCIAL SMALL TALK	118

ROCKETSTOVE Warmte als een raket	45
WANDVERWARMING Winterjas voor je huisje	48
VLOERVERWARMING Gerdien doet het zelf	50
BIOMEILER Warmte van Moedertje Natuur	53
CREATIEF Boho Big Shopper van restjes wol	55

WANDELROUTE Langs 16 hofjeswoningen	57
INTERVIEW Nieuwe wonen terug naar hofjes	61
INTERVIEW Ex-woonwethouder Jeroen van Spijk	63
ACHTERGROND <i>Tiny</i> dorpje tegen verloedering	67
TIJDELIJKE APPARTEMENTEN Prima tussenstap	70
WAARDERHAVEN Van schaamte naar woongenot	72
MELKHUISJE Ooit een <i>tiny house</i> ?	75
KLEIN WONEN Rond de Koepelgevangenis	79
INTERVIEW Busjesombouwer Robert Bosma	81

BOEKEN Reizen inspiratie voor minimalisme	87
BOEKEN Van vakantie naar klein wonen?	88

GASTBLOG Yvonne & Robert	94
INTERVIEW Marjon verruult huis voor camper	95
MICK'S VAN LIFE Mijn non-stop reisdepressie	101
VLOG Hilde & Oscar	104

VLOG Melanie & Bram	112
MOESTUIN De schrik van elke slak	113
GEZOND KOKKERELLEN Met Regina	115
PLANTEN OM OP TE VRETEN De tamme kastanje	117

KLIK op het paginacijfer om naar de pagina te gaan. KLICK op i rechtsonderaan elke pagina om terug te gaan naar Inhoud.

COLOFON

REDACTIE

redactie@kleinwonenmagazine.nl

Hoofdredacteur & Artdirector

Raymond Kool

Redactie-assistent

Margo de Kemp

Medewerkers

Marjolein Jonker, Noortje Veerman, Melanie & Bram Verheijen, Hilde Hoogterp & Michel Holleman, Marcel van Mierlo, Ibolya Moór, Wim Kromwijk, Mick van Zadelhoff, Hilde de Leeuw & Oscar van Keulen, Regina Frakking, Yvonne & Robert Lammers-Groeneveld.

Fotografie

Ronald Lammers, Allard van der Hoek, Hans Peter Föllmi, Melanie & Bram Verheijen, Jan-Willem van der Male, Containerwerk, Michel Holleman, Simon Dale, Renzo Piano, Gijsbert Schutten, Colt International, Peter Bakker, Rocket Stove Store, Vat & Vlam, Vuur & Leem, Variotherm, Gerdien Dijkstra, Stichting Biomeiler, Gemeente Haarlem, Olaf Kramer, Joyce Melief, Robert Bosma, Marijn de Wijs, Marco Lavit Nicora, Airbnb, James Silverman, Maya Gypsy, Yvonne & Robert Lammers-Groeneveld, Mick van Zadelhoff, Camping De Muk.

TIP DE REDACTIE

tip@kleinwonenmagazine.nl

SALES

adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Sales & Marketing

Ronald Lammers

Sales assistent

Carla Hornsveld

DISTRIBUTIE

www.tpshop.nl

ABONNEMENTEN

lezersadministratie@kleinwonenmagazine.nl

Jaar (4 nummers)

€ 8,00

2 Jaar (8 nummers)

€ 14,00

ALGEMENE VRAGEN

info@kleinwonenmagazine.nl

TINY PUBLISHER V.O.F.

Klein Wonen Magazine is een uitgave van Tiny Publisher V.O.F.. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij worden overgenomen.

INTERACTIE

Klein Wonen Magazine is een puur digitaal magazine en daardoor super interactief. Met 1 klik krijg je toegang tot meer informatie, foto's en video's. Klik daarvoor op een van de volgende symbolen in de artikelen.

Speel video

Naar website

360° foto

Fotoalbum

Download

Klein Wonen

Tekstlink

Naar inhoud

ADVERTENTIES > Alle advertenties zijn interactief. Klik op de advertentie, het webadres of de symbolen.

TINY THINGS

Zuinig douchen

De neveldouche van Nebia zet je waterstraal om in miljoenen kleine druppeltjes, waardoor er minder warmte en water verloren gaat. Een gemiddelde douchebeurt verbruikt zo 23 i.p.v. 75 liter. De aanschafprijs van 799 euro is fors, maar is dus terug te verdienen. Bovendien is je watertank minder snel leeg en het geeft je een super duurzaam gevoel na het douchen!

Vurige oplader

Zit je zonder stroom en is je smartphone, laptop of camera leeg? Dan is de BioLite Campstove je redder. Zonder rook stook je hem supersnel op met sprokkelhoutjes en de hitte wordt direct omgezet in elektriciteit. Via de USB-aansluiting laad je simpel je apparaten op, terwijl je je potje kookt of je warmt aan een kampvuurtje.

Snel wassen zonder machine

Een emmer met water, wat zeep en de Mobile Breathing Washer en je kunt super milieuvriendelijk je was doen. En nog snel ook! Je schroeft de stok, het rekje, de grote en de kleine kegel van de compacte washer in 5 seconden aan elkaar, even 2 minuutjes heen en weer pompen in je emmer en binnen 5 minuten is je was schoon en fris met een minimum aan waterverbruik. De 60 cm lange stok is lang genoeg om rugpijn te voorkomen en de ontmantelde handwasser neemt heerlijk weinig ruimte in. Ideaal voor klein woners!

Compacte gereedschapskist

Oké, je kunt er je *tiny house* niet mee bouwen, maar eenmaal klaar kom je voor kleine klusjes in en om het huis een heel eind met de Axo multitoool. De schroevendraaiers, messen, opener en tang kennen we wel van andere multitoools, maar de hamer, 4 steeksleutels en houtzaag maken er een heuse compacte gereedschapskist van. Er is zelfs een bijltje voor het hakken van je aanmaakhoutjes en je kunt er ook nog eens noten mee kraken. *Tiny* en *handy*, dus!

Opgerold staat net

Ruimtebesparend is het oprolbare afdruiprek van Utensil absoluut. Je rolt hem eenvoudig uit over je wasbak, zodat het uitlekwater van je serviesgoed, groente of fruit direct terecht komt waar het hoort. Nooit meer een nat aanrecht! Multifunctioneel is dit rekje ook, want je kunt er ook je hete pan op zetten.

LED-lamp op zonlicht

Hij ziet eruit als een ouderwetse gloeilamp met grote fitting, maar het is een super duurzame LED-lamp met 3 kleine zonnepaneeltjes erop. Dit duurzame lampje van Hebbons brandt 's avonds urenlang in je campertje of tiny house en kost je geen cent aan energie. Wordt geleverd met een handige fitting met haak, maar je kunt hem ook gewoon in een *good old* schemerlampje draaien!

Tiny weerstation

Met een schijfje van slechts enkele cm's doorsnee kun je de temperatuur en vochtigheid binnen en buiten meten, maar ook op andere plekken in huis waar deze info nuttig is. Zoals bijvoorbeeld je kledingkast, onder je matras of je voorraadkastje. Leg de schijfjes neer waar je wilt en lees ze afzonderlijk af via de speciale app op je smartphone of tablet.

12V vliegenvanger

Beetje zoetigheid in het doosje en de USB-stekker in je laptop of telefoonlader en je vangt zo al die irritante vliegen, muggen en wespen weg uit je huisje met deze elektrische vliegenvanger van Dermarolling. En zit 'ie vol? Even legen en afspoelen en vliegen vangen maar weer!

SPORTEN OP DE VIERKANTE METER

Wonen in een *tiny house* hoeft nog niet te betekenen dat je thuis niet fit kunt blijven. En daar heb je echt geen uitgebreide fitnesskamer voor nodig. Dat bewijzen onze vaste vloggers Melanie en Bram Verheijen. Met een TRX-trainingskoord kunnen zij alle spiergroepen in hun lichaam trainen op de vierkante meter. In een korte video tonen zij hoe dit werkt. Deze manier van trainen is bedacht door de speciale Amerikaanse leger-eenheid Navy Seals om altijd en overal kracht, balans, flexibiliteit en stabiliteit te kunnen ontwikkelen. Al googlend kom je wel meer dan 100 oefeningen tegen. Een complete fitnessstudio in samengebracht 1 touw. Perfect voor als je klein woont!

TINY HOUSE als perfect technisch LEEROBJECT

Strijden, promoten en vooral leren. Dat doen 40 leerlingen van twee scholengemeenschappen uit Lelystad twee maanden voor de zomervakantie door een *tiny house* te bouwen. Een uniek project om het technisch onderwijs in het spotlicht te plaatsen en leerlingen al vroeg hun bekwaamheid in de praktijk te laten brengen. Klein Wonen Magazine is een van de laatste bouwdagen aanwezig om een kijkje te nemen.

Het *tiny house* prijkt op het schoolplein van SG Arcus in de polderhoofdstad. Enkele leerlingen zijn druk in de weer met de laatste gevelplanken aan te brengen en ook binnen wordt vooral getimmerd. Het is een week voor de grote dag waarop de eindwinnaars van het project bekend worden gemaakt. Vijf teams van 8 leerlingen van SG Arcus en SG Lelystad leren in ruim twee maanden niet alleen hun bouwskills in de praktijk te oefenen, maar krijgen ook cijfers die meetellen voor hun examen en een beoordeling van een vakjury, die onder meer let op samenwerking, veiligheid, duurzaamheid en netheid. Voor het beste team is er een VIP-dag in het kartcentrum van Tim Coronel, die het project officieel op weg schoot, en de beste drie leerlingen worden beloond met een fiks geldbedrag om hun verdere ontwikkeling te financieren.

De prijzenpot is gevuld door de Rotaryclub Lelystad, die het project in 2015 al in gang zet. De club notabelen wil hiermee in samenwerking met het voortgezet onderwijs en het bedrijfsleven het werken in de techniek meer uitstraling geven. De scholen zijn enthousiast en de Stichting Beleef Je Beroep wordt ingeschakeld om het plan te gaan uitvoeren. „Onze stichting zet zich in voor leer- en loopbaanoriëntatie van leerlingen en docenten en dat doen wij altijd in samenwerking met het bedrijfsleven. Daarom past dit project uitstekend bij ons”, aldus projectleider Frank van der Sluijs van deze stichting. „Eind februari zijn we met verschillende partijen bij elkaar gaan zitten om te kijken wat we zouden gaan doen en uiteindelijk hebben we gekozen voor het bouwen van een *tiny house*. Dat sluit perfect aan op de twee deelnemende opleidingen: *Producersen, Installeren en Energie* en *Bouwen, Wonen en Interieur*. Het grote voordeel is dat je bij het bouwen van een *tiny house* alles tegenkomt uit deze opleidingen, zodat iedereen zijn ei kwijt kan.”

Al snel blijkt dat er ook een nadeel aan het studieobject zit. „In het begin is iedereen her en der verspreid bezig met het timmeren van een gevel, kozijnen of het lassen van het chassis. Maar op een gegeven moment moet het een geheel worden en toen werd het met 40 leerlingen in en rond het *tiny house* toch wat lastig werken”, lacht Frank, die in overleg met de docenten tot een werkbare oplossing komt. „We hebben de teams toen per dag ingeroosterd, zodat er telkens acht leerlingen aan de slag waren op een dag. Dat was een stuk overzichtelijker en de bouw ging daardoor ook veel sneller. De leerlingen konden veel productiever werken. Ze werden ook steeds gemotiveerder, want het is natuurlijk mooi als je zo’n *tiny house* zo onder je handen ziet verschijnen. Vaak maken leerlingen tijdens hun opleiding losse delen en hebben ze er niet zo’n beeld bij. Nu dachten ze op een gegeven moment *we zijn toch wel iets heel moois aan het maken*. Dat werkte heel motiverend.”

Het bouwproces trekt wekenlang veel aandacht van alle leerlingen van de beide scholengemeenschappen en er wordt meegeleefd met de strijdende teams. De promotie voor het technisch onderwijs is zo al grotendeels geslaagd, maar ook het wonen in een *tiny house* wordt onder de aandacht gebracht van een

toekomstige doelgroep. „Door de tijdsdruk hebben we dit keer nog niet veel info verstrekt over deze woonvorm, maar in de eindfase van de bouw hoorde je wel veel leerlingen zeggen dat het wel een heel leuk huisje is om in te wonen. Daar kunnen ze aardig van dromen, want het is natuurlijk veel mooier dan de zolderkamer thuis”, vertelt Frank.

Door de korte voorbereidingstijd wordt ervoor gekozen het ontwerp van het *tiny house* over te laten aan de docenten. „We zijn in februari begonnen met plannen. Als we dan leerlingen nog een ontwerp hadden moeten laten maken hadden we het niet gered voor de zomervakantie. De docent heeft informatie ingewonnen over *tiny houses* en een grove schets gemaakt. De rest van het ontwerp hebben de leerlingen gedurende het bouwproces in de praktijk ingevuld.” Het *tiny house* heeft een houtskelet op een stalen chassis, waaronder eventueel wielen kunnen worden gemonteerd. Verder is het voorzien van een badkamer met douche, wasbak en toilet. Ook met een eventuele locatie *off grid* is rekening gehouden. „Zo is er bijvoorbeeld een waterreservoir aangebracht. Het *tiny house* was voor de zomervakantie zo goed als klaar. Professionele partijen hebben het dak gedekt en het glas erin gezet. Er moeten alleen nog wat laatste afwerkklusjes worden gedaan. Of de leerlingen die nog gaan doen ligt aan de koper, want om het project te financieren willen we het *tiny house* verkopen. Er is al belangstelling, maar mensen kunnen nog steeds een bod doen. Het huisje is nu grotendeels casco, hoewel we er wel een keuken in hebben gebouwd, dus als iemand het huisje zo wil meenemen is dat prima. Als een koper het *tiny house* verder wil laten afbouwen naar wens kunnen we dat na de vakantie ook door de leerlingen laten doen”, aldus de projectleider.

De samenwerking met het bedrijfsleven is uitstekend verlopen bij dit project, dat de titel Meesterschap in techniek draagt. „Enkele grote bedrijven uit Lelystad hebben intensief meegewerkt en er veel tijd ingestoken. Bedrijven als Van Wijnen, Staalbouw Lelystad, Van Dorp, Schaap Ship Care en het Waterlandschap Zuiderzeeland leverden juryleden, kennis en heel veel materialen. Daardoor hebben we een hoogwaardig *tiny house* kunnen bouwen van goede materialen. Natuurlijk zitten er enkele slordige dingetjes in, want het is een leerobject, maar dan heb je het vooral over schoonheidsfoutjes die niet essentieel zijn voor het gebruik. De leerlingen hebben een stukje vakmanschap afgeleverd. Zo zijn ze ook een uithangbord richting bedrijfsleven. Veel bedrijven hebben niet altijd een hoge pet op van het onderwijs, maar met dit project hebben de scholen laten zien dat er wel degelijk goed technisch onderwijs wordt gegeven.”

Voor herhaling vatbaar vindt Frank van der Sluijs het project zeker. „Of het dan weer een *tiny house* wordt moeten we nog bekijken, maar dat is natuurlijk wel het mooiste. We hebben ook veel leuke reacties gehad op ons *tiny house*. Ik sprak iemand van de Hoge School en die was erg enthousiast. Hij vond ook dat een *tiny house* zich aan alle kanten leent voor een leerproject als dit. En zo hebben we meer geluiden gehoord. Het fenomeen *tiny house* slaat erg aan. Er is ook al iemand die ons heeft gevraagd of we zoiets niet in Dronten kunnen gaan doen. Daar is ook behoefte aan huisvesting voor leerlingen en studenten. Misschien kunnen we daar iets mee. We kunnen dan wellicht enkele stapelbare *tiny houses* bouwen, zodat deze kunnen worden gebruikt voor studentenhuishuizing in Dronten. Zou toch mooi zijn?”

MEER
FOTO'S

TOP BOX Energie systeem voor TINY HOUSE

U wilt meer vrijheid en kiest daarom bewust om klein, eenvoudig en duurzaam te leven op tijdelijke locaties waar geen voorzieningen voor water, gas en elektriciteit zijn. Om deze levensstijl te realiseren, onderzoekt u zelfvoorzienende oplossingen en maakt u keuzes.

Top Systems kan u hierbij adviseren. We leveren een compleet energie systeem dat bij u past en ook later nog kan worden uitgebreid. Top Systems levert off-grid energievoorzieningen op basis van zonne-energie. Een combinatie met een netgekoppelde installatie of generator is ook mogelijk. Onze Victron Easy Solar producten bestaan uit een acculader, omvormer, MPPT Solar laadcontroller en groepenkast in een compacte behuizing.

Al meer dan 30 jaar de oplossing voor uw energiebehoefte

Top Systems is al sinds 1984 dé oplossing voor uw energie voorziening. U vindt onze systemen in campers, bedrijfs- en vrachtwagens, boten, tuinhuisen, strandhuisen, tiny houses, vakantiewoningen, industrie en overige solar projecten voor energie opslag. Kortom, op alle plekken waar u energie kunt gebruiken!

Tiny House uitvoering	1600	1600	1600	3000	1600	3000	3000
Accu capaciteit kWh	3,6	4,8	6	7,2	2,5	4,1	5,2
Solar vermogen maximaal Wp	4 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen
AC (in) of back-up generator (V)	230	230	230	230	230	230	230
Systeem Voltage (VDC)	24	24	24	24	24	24	24
Continu vermogen (W)	1300	1300	1300	2400	1300	2400	2400
Type accu	Lood	Lood	Lood	Lood	Lithium	Lithium	Lithium
Color Control GX Besturingssysteem	nee	nee	nee	ja	nee	ja	ja
Accu monitor BMV 712	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Installatiepakket	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Prijs normaal - Prijzen incl. BTW	€ 5.005,-	€ 5.308,-	€ 6.538,-	€ 8.357,-	€ 7.648,-	€ 11.842,-	€ 12.982,-
NU 20% KORTING! Prijzen incl. BTW	€ 4.004,-	€ 4.246,-	€ 5.230,-	€ 6.685,-	€ 6.118,-	€ 9.474,-	€ 10.386,-

Optie: Color Control GX besturingssysteem inclusief inbouwdoos en bekabeling.

Voor een vrijblijvend advies of afspraak in onze showroom kunt u contact opnemen met onze adviseur Ronald van den Berg: **0172 - 650737** of **06 - 20 00 19 80** e-mail: **ronald@top.systems**
www.top.systems/systemen/tiny-house.html

ronald@top.systems
www.top.systems
www.energie-opslag.nl

BINNEN BIJ

Maarten
& Talitha

Maarten Paauwe

Leeftijd: 22
Studie: Technische bedrijfskunde
Fijnste plekje : Keukentafel
Meest trots op: Achterwand slaapkamer
Mooiste woonaccessoire: Boeken
Meest inventieve oplossing: Zo min mogelijk spullen

Talitha Paauwe

Leeftijd: 21
Baan: Growth hacker
Fijnste plekje : Op bed met heel veel kussens, gezellige lichtjes en een kop thee
Meest trots op: Keuken
Mooiste woonaccessoire: Mijn schattige bloemtenheekopjes
Meest inventieve oplossing: Inbouwklledingkasten

„Veel mensen vinden onze studio klein voor 2 personen, maar wij zijn er super blij mee! “

„De keuken is gemaakt van pallets en oude appelkisten“

,Ik ben dol op schattige theekopjes en pastelkleurtjes. Maarten houdt meer van een industrieel tintje.

De woning

Gemeente:	Tilburg
Locatie:	Dwaalgebied centrum
Type woning:	Studio
Woonoppervlak:	25 m ²
Aantal ruimtes:	3 (woonkamer/keuken, slaapkamer, badkamer)
Verwarming:	CV
Elektriciteit:	Nuts

„Ik vind het leuk dat er toch ruimte is voor leuke decoratie en kleine frutsels, die we vooral bij kringloopwinkes hebben gekocht. Dat brengt sfeer en persoonlijkheid in ons huis “

MEER FOTO'S

OP PAD MET ONS MICROHUIS

Er zijn van die momenten dat je gelukkiger wordt van kleiner wonen, namelijk kleiner op vakantie! Sinds een jaar of 3 is de robuuste Kleintje Pils, genaamd Kraakje, ons tweede verblijf in goede en barre tijden. Buiten de vakantie is hij de logeerplek voor onze gasten en ook als klusjesbus maakt Kraakje zich zeer nuttig. Nadat we de boiler van ons *tiny house* hadden uitgezet, het water aangevuld, een extra scheut in de helofytenfilter achter gelaten, de wc en de afvalbak geleegd, konden we de motor starten en op pad.

De eerste bestemming was *box and breakfast* in Boxtel. Dit grappige concept, waarbij je slaapt in een glazen box van 2,5 bij 2,5 meter, was natuurlijk een eitje voor ons. Ook het camping droogtoiletje was *easy peasy*. Midden in de natuur, tussen de bossen en de weilanden, naast een verlaten en overwoekerd treinbaantje. Genieten! Ook de regen kon de pret niet drukken, want dankzij de Brabantse gastvrijheid mochten we aanschuiven bij de nasi-tafel van Het Wapen van Boxtel, die eigenlijk dicht was. Als twee verzopen katjes genoten van onze dampende mosterdsoep vooraf.

Nadat we 's ochtends ons ontbijt (jaha, dat krijg je ook mee) hadden genuttigd, konden we verder tuffen naar Drenthe, mijn lievelingsprovincie. Op camping Buitenland voelden we ons meteen thuis tussen de hippies en *nomads*. Op deze camping staan allerlei bijzondere bouwwerken, waar mensen in kunnen overnachten. Mooie en soms twijfelachtige *tiny houses*, hoe dan ook: inspiratie ten top. Natuurlijk hadden we de camping niet alleen uitgekozen op de bouwsels, maar ook omdat Convoi de Fete op visite was. Foodtrucks, winkelbusjes, een kapper, een poppenkast, circus en natuurlijk live muziek elke dag. Ook weer flink veel inspiratie opgedaan voor onze *tiny village* droom.

Na de gezelligheid van Drenthe moest Jan-Willem er echt aan gaan geloven. De wondere wereld van het Wad. Jawel, 's ochtends om 7 uur (voor JW een barbaars vroeg tijdstip) stonden wij al tot onze knieën in het slik. Heerlijk! Mooi moment, als je halverwege Friesland en Ameland, tot je kin in het water staat te prutsen en je je dan bedenkt: wat zijn we in godsnaam aan het doen. Op de bodem van de zee! Na 3 uur ploeteren sta je dan met je goeie gedrag op Ameland. Terras, koffie, taart en zon.

Nadat we, uiteraard, de boot hadden gemist, stiefelden we door naar de *Reuzen van Leeuwarden*, samen met de rest van Noord-Europa. Gezellig met mijn ouders op de camping, die overigens geen Kraakje hebben, maar een heuse Kraken. Na de chaos en de drukte van Leeuwarden te hebben overwonnen, konden we naar huis. Met een weergaloze snelheid van 80 km per uur. Eenmaal thuis is het allerfijnste moment, je deuren open gooien en proosten op een geslaagde vakantie. Ons fijne huisje, de vertrouwde piepjes van Heijplaat en een warm welkom van de muggen. Heerlijk! Thuis!

BLOG

Noortje Veerman, alias Noortje Regeltut, heeft altijd klein gewoond. Ze is meesterlijk in ontspullen, dol op gezelligheid, leert graag van ervaringen en wil anderen op weg helpen, zoals zij samen met partner Jan-Willem doet met de Tiny House Academy.

NOORTJE

Ivan Mallinowski ziet gouden toekomst voor containerwoning

„Het is als de SCHELP op de RUG van een SLAK”

Hij heeft zich altijd al een beetje uitvinder gevoeld, maar Ivan Mallinowski komt er al snel achter dat dat geen slimme manier is om geld te verdienen. De Duitser stort zich op het bouwen en bedenken van speciale constructies voor beurzen. Als hij de kans krijgt een zeecontainer om te bouwen tot leefruimte grijpt Ivan deze meteen aan. Het leidt tot een succesvol bedrijf in containerwoningen en lijkt de *sky the limit*.

Het idee om containers om te bouwen tot woningen ontstaat bij Ivan Mallinowski eigenlijk puur toevallig. Met zijn bedrijf Artec maakt hij al bijna 9 jaar speciale promoconstructies voor grote namen als Mercedes, Audi, Ritter Sport en Jägermeister. Met het bouwen van een flink aantal laboratoria voor het Fraunhofer Instituut bouwt hij zijn reputatie verder uit en als deze organisatie met het project 'Hotelkamer van de toekomst' komt wil de Duitser graag meedoen. „Wij kregen de taak om een luxe hotelkamer te maken in een zeecontainer. Het idee om leefruimte te bouwen met containers is natuurlijk niet nieuw. Sinds er zeecontainers bestaan zijn er altijd mensen geweest met het idee er in te gaan wonen. Toch was het een complexe opdracht met tal van problemen, maar die wisten we uiteindelijk te overwinnen. Dat was voor mij een moment van 'aha!'. Ik besepte mij dat het echt mogelijk was om een container om te toveren tot een leefruimte waarin je je goed voelt. Daar begon mijn liefde voor het ombouwen van containers.”

Bij de bouw van de eerste wooncontainer gebruiken Ivan en zijn medewerkers zo'n beetje alle high-tec materialen die er op dat moment voor handen zijn. Van vacuümisolatie en een thermisch geïsoleerd plafond tot geïntegreerde meubelen en verwisselbare ramen. „Dat was een groot financieel risico, net als de tijdrovende ontwikkelingsfase. Maar het was het waard. Zo leerden we heel veel. Zeker toen we later ook oude zeecontainers gingen ombouwen tot kantoren voor bouwplaatsen en kleine projecten. Zo kregen we veel *know-how*”, vertelt Ivan, die vooral moet stoeien met de opgelegde energiebesparende eisen. „We kwamen er achter dat vooral het construeren van de wanden moeilijk is. Om aan de eisen te voldoen moet een wand

van een woning minimaal 20 centimeter zijn, maar dat betekent dat de binnenruimte behoorlijk smal wordt. En als je dan ook wilt proberen goedkoop te bouwen loop je al snel tegen grenzen aan. Het is dan ook heel lastig om containers om te bouwen naar de standaarden van conventionele woningen.”

Om deze problemen het hoofd te bieden bedenkt Containerwerk, zoals Ivan zijn containerbouwbedrijf inmiddels heeft genoemd, een inmiddels gepatenteerde isolatievorm en wordt het ombouwen geïndustrialiseerd. „Voor de isolatie gebruiken we polyurethaan. Dit is een veel gebruikt schuim

in de bouwwereld, dat uitstekend isoleert. Het is alleen heel lastig werken met polyurethaan omdat de temperatuur van de wand heel precies moet

zijn. Als het te koud wordt krimpt het in en schuimt het onvoldoende. Te warm wordt het schuimeffect te groot en wordt het kleverig. We hebben tal van proeven gedaan, onder meer met BASF, en we hebben vastgesteld dat polyurethaan het beste werkt bij een verwerkingstemperatuur van 19,3 graden. Daarnaast moet het schuim in enkele seconden op de juiste plek worden aangebracht. De grootste uitdaging was dan ook om dit proces driedimensionaal en volledig geautomatiseerd uit te voeren. Volgens fabrikanten was dit onmogelijk, maar wij hebben in samenwerking met de RWTH Universiteit in Aachen een manier gevonden om hun ongelijk te bewijzen. Zo kunnen wij nu volledig geautomatiseerd onze containers op deze manier isoleren. De wanden hebben dezelfde isolatiegraad als conventionele woningen, maar zijn half zo dik.”

De industrialisatie van de containerombouw is voor

„Het is heel lastig om containers om te bouwen naar de standaarden.”

© Containerwerk

Ivan een noodzaak. „Ik wist dat als ik iets wilde maken dat de moeite waard zou zijn en een rol kon spelen in de woningmarkt, dat het in industrieel in serie gebouwd moest worden. Het is niet mogelijk om handmatig een grote hoeveelheid te produceren in de benodigde kwaliteit. Daarom ben ik 2 jaar geleden gaan samenwerken met Michael Haiser, die ik nog kende vanuit de evenementensector. Samen hebben we de visie verder ontwikkeld en mede door zijn marketing *skills* hebben onze containers nu een enorme vlucht genomen. Met onze techniek kunnen we nu snel en kostenefficiënt wooninterieurs in containers bouwen. Het mooiste en meest fascinerende vind ik dat het concept volledig duurzaam is. We gebruiken containers die anders naar de schroothoop zouden zijn gegaan.”

De snelheid waarmee Containerwerk wooncontainers kan bouwen is verbluffend. In 2 uur kan een oude

container worden voorzien van een volledig interieur. „De machine wordt gevuld en werkt vervolgens volledig autonoom om de container te isoleren. Daarna worden de ramen en meubels geïnstalleerd. Tenslotte leggen we de vloer er apart in als er is gekozen voor vloerverwarming. In onze fabriek nabij Düsseldorf kunnen we zo vele duizenden wooncontainers per jaar bouwen”, aldus Ivan, die naast de duurzaamheid van zijn woningen ook de mobiliteit als een van de belangrijkste pijlers van zijn succes ziet. „Onze containers zijn volledig mobiel en kunnen door alle standaard logistieke systemen worden vervoerd. Dat betekent dat kopers gemakkelijk met hun hele huis kunnen verkassen naar een andere locatie. Er hoeft niets te worden ontmanteld en er is dus geen speciaal transport nodig.”

Ivan ziet ook vooral in steden veel mogelijkheden voor zijn wooncontainers. „Verdichting in steden is een dringend probleem. Zo zien we dat er veel gekeken wordt naar tijdelijk gebruik van ruimte in steden. Containerwoningen lenen zich hier uitstekend voor vanwege de extreme mobiliteit. Ze passen perfect in het stadsbeeld en kunnen zonder problemen worden uitgebreid. Bouwen is nog nooit zo gemakkelijk geweest als met containers”, aldus de overtuiging van de Duitser, die een grote toekomst ziet weggelegd voor containerwoningen. „In mijn visie geven ouders hun kinderen over een aantal jaar geen auto meer voor hun 18^e verjaardag, maar een wooncontainer. En als zij gaan studeren of werken in een andere stad nemen ze simpelweg hun huis mee. En als zij een partner krijgen zetten ze gewoon hun containerwoningen naast of op elkaar. Komen er kinderen? Dan plaatsen ze eenvoudig extra containers. Een wooncontainer is feitelijk als de schelp op de rug van een slak en houdt je je hele leven gezelschap.”

© Containerwerk

NU BESTELLEN! KLIK HIER

NIEUW!
e-book

SLIM
RUIMTE-
GEBRUIK²

RUIMTE-INNOVATIE OP DE VIERKANTE MM

**KLEINER WONEN EN LEVEN:
GEEN HYPE MAAR TREND**

20 voorbeelden
met uitgebreide
beschrijvingen,
foto's en video's

SLIM
RUIMTE-
GEBRUIK²

U kunt dit e-book bestellen op
www.bouwtotaal.nl/slim-ruimtegebruik-2

framefactory Bouwen met staalframe

- ✓ Licht en aardbevingsbestendig
- ✓ Sneller bouwen
- ✓ Slimmer bouwen
- ✓ Energiezuinig bouwen

Er zijn voldoende redenen om aan te nemen dat de huidige manier van traditioneel bouwen de komende jaren zal veranderen. De trend naar meer industrieel ontwerpen en bouwen is reeds vele jaren geleden ingezet.

Steeds meer bouwers, zowel professionele als particuliere, vinden de weg naar staalframebouw, een product met potentie.

Door samenwerking tussen Europese partners ontwikkelt het systeem zich steeds verder tot de ultieme manier van modern bouwen.

www.frame-factory.nl

TINY KOZIJN
THINKS BIG
IN TINY HOUSES

www.tiny-kozijn.nl

Langeweg 6, 4756 AK Kruisland
T: +31(0)167 53 24 18

Elke telt,
ECOSAVE helpt!

BESPAAR heel veel water
met Separett **DROOGTOILETTEN!**

Met onze kleine
REGENwatersystemen
leveren we **SCHOON** en
GEFILTERD water voor
het hele huishouden!

100% afvalwater maken wij weer schoon.

Kijk voor meer informatie op ecosave.nl
of bel **0321 - 32038**

ECOSAVE

TinyFindy[®]

Vind naast Tiny Houses nu
ook producten op TinyFindy!

TinyFindy[®] is hét platform voor vraag en
aanbod van Tiny Houses en Tiny House-kavels

www.tinyfindy.nl

EINDELOZE ZOMER

BLOG MARJOLEIN

Tiny house-pionier en -ambassadeur Marjolein Jonker woont sinds mei 2016 in haar zelfvoorzienende tiny house in Alkmaar. Ze is oprichter en projectleider van stichting Tiny House Nederland, geeft lezingen, training en advies vanuit haar bedrijf Marjolein in het klein, is eigenaar van het platform TinyFindy en voorzitter van Wooncoöperatie Tiny House Alkmaar.

Dit is alweer de derde zomer die ik in mijn *tiny house* beleef. Ik woon sinds mei 2016 in mijn kleine droomhuisje in Alkmaar en heb alle seizoenen al 2 keer meegemaakt. De zomer is toch wel mijn favoriet en er lijkt dit jaar geen eind aan te komen. Als je in een *tiny house* woont dan breng je automatisch veel tijd buiten door en sta je meer in contact met de natuur, het weer en de seizoenen. Nu dacht ik de eerste 2 jaar al dat het veel vaker mooi weer is in Nederland dan ik voorheen dacht, toen ik nog in mijn gewone rijtjeshuis woonde, maar dit jaar spant echt de kroon! Het levert ook uitdagingen op, vooral wanneer je *off-grid* woont. Klimaatverandering is een feit waar we nu dagelijks mee geconfronteerd worden. We kunnen er niet meer omheen. We hebben te maken met steeds langere periodes van droogte en hitte, afgewisseld met korte hevige buien. Wat kun je doen om de zomer prettig door te brengen in je kleine huisje, ondanks aanhoudende hitte en droogte?

Wanneer je afhankelijk bent van regenwater voor je watervoorziening dan heb je dit jaar een probleem. Sinds april heeft het nauwelijks geregend en het gras op het veldje waar mijn *tiny house* staat is nog nooit zo dor en geel geweest. Het knispert gewoon onder je voeten wanneer je erop loopt. Ik heb geleerd de weerberichten goed in de gaten te houden en wanneer er een langere periode van droogte aankomt, gaat mijn water op rantsoen. Geen douches meer thuis, maar wassen met een teiltje water en een washandje. Af en toe douche ik bij vrienden of familie en dan was ik mijn haren ook even goed. Je kunt natuurlijk ook douchen op de sportschool en sommige mensen kunnen douchen op hun werk. Tja, wanneer de watertank dan toch echt leeg is, dan moet je jerrycans met water vullen bij die vrienden en familie. Dit jaar duurt de droogte zo lang dat ik de brandweer heb gevraagd voor een keer de watertanks van mijn huisje en die van mijn burens te vullen. Bij hoge uitzondering wilden ze dat wel een keertje doen. Lief hè! De planten in de tuin geef ik water uit de sloot.

Mijn huisje is heel goed geïsoleerd met schapenwol en houtvezelplaten. Het is het grootste deel van de zomer prima te doen in huis, als ik op strategische plekken ramen open zet en de verduisteringsgordijnen dicht houdt. Maar op die aller heetste dagen, is het ook in mijn *tiny house* bloedheet. Zonwering scheelt enorm. Ik heb een zonneschermje aan de gevel die de zon uit mijn keuken houdt. Wanneer die er niet staat, als het bijvoorbeeld erg hard waait, dan merk je dat goed in huis. In de zomer heb je meer dan genoeg stroom van de zonnepanelen, dus je zou ook een ventilator kunnen gebruiken of zelfs een kleine bureau-airco. Wanneer je zoals ik vanuit huis werkt dan kun je er ook voor kiezen om alleen 's ochtend en 's avonds te werken. Een siësta houden is helemaal niet zo'n slecht idee! Ik werk dan tot een uur of 2 en duik op het heetst van de dag in de schaduw van mijn huis in de hangmat met een goed boek.

Wij mensen redden ons wel, ook in een *tiny house*, maar voor de dieren is de aanhoudende droogte wel een probleem. Ik heb kippen, een eend en een kat, die best veel drinken. Daarnaast is het voor de wilde beestjes, zoals egeltjes, ook moeilijk om water te vinden. Ze komen wanneer het donker is naar buiten en gaan op zoek naar eten en drinken. Zet op verschillende plekken bakjes water neer en ververs ze regelmatig. Daar help je je dieren vriendjes heel erg mee. Gelukkig levert het mooie weer ook heel veel plezier op. Wat kunnen we genieten van het terrasjesweer, de heerlijke temperatuur van het zeewater om een verfrissende duik te nemen, de lange zwoele zomeravonden die je met vrienden *on the porch* van je *tiny house* kunt doorbrengen. Fijne nazomer! Voor we het weten is herfst, maar dat seizoen heeft ook weer zijn charmes.

APPEN met TINY HÚSKE

Hilde Hoogterp en Michel Holleman ontmoeten elkaar als individuele reizigers in Nieuw-Zeeland. Nu wonen ze al 8 maanden samen in hun zelf gebouwde *tiny house* bij Christchurch, dat ze liefkozend *Tiny Húske* noemen. Een beetje Engels van daar en wat Fries van thuis. Klein Wonen Magazine appt regelmatig met de Hollandse Kiwi's over hun leven in een *tiny house* ver weg.

Hoe is het in het winterse NZ? Hier is het al dagenlang dik boven de 30 graden!

Hoi! De winter in NZ is niet zo koud als het zou moeten zijn, maar de skivelden en zo doen het wel redelijk. Bij ons in Christchurch is het 's nachts rond het vriespunt en overdag is het lekker rond de 12 graden. Dus buiten het krabben van de autoramen 's ochtends hebben wij geen sneeuw of ijs. Maar dat zoeken we in de weekenden gewoon op! :-) Dit was afgelopen weekend. NZ heeft veel leuke berghutten, die wij graag gebruiken omdat wij ons er zo thuis voelen.

Omdat het ook *tiny* is? :-)

Inderdaad. Klein, knus en basic! Wij zijn overigens op het moment ons werk aan het afronden, nog 2 weken werken en dan gaan we 4 maanden op reis naar Bali, Dubai, Kreta, Zwitserse Alpen, Nederland, Lissabon, Canada, Ecuador en Patagonië.

Wow, dat is een wereldreis! Nu al genoeg van jullie gloednieuwe *tiny house*? :-)

Nééééé, nog helemaal niet!! Ik zal het missen. Maar door ons mooie huisje kunnen we dit wel doen. Dat was ook de bedoeling van het bouwen van een *tiny house*. Tijdens de bouw hebben we fulltime gewerkt, toen het huisje bijna klaar was zijn we naar een 4-daagse werkweek gegaan. Nu 5 maanden verlof!

Huisje zelf gebouwd naast een full time baan? Klinkt als een uitdaging.

Dat was het zeker, maar vooral een hele leuke uitdaging! We hebben al onze andere activiteiten en hobby's op stop gezet en ons alleen maar met het *tiny house* beziggehouden en dat viel uiteindelijk alles mee. We hebben vooral heel veel plezier gehad in elke fase en hadden het geluk dat we veel hulp kregen van vrienden. We zijn zelf geen bouwers dus het duurde allemaal veel langer dan een bouwer misschien had gedaan, maar we zijn heel trots dat we het zelf hebben gedaan.

Het ziet er fantastisch uit! Hoe lang wonen jullie al in NZ?

Ik heb in 2011/2012 door NZ gereisd en ben toen begin 2013 terug gegaan om te gaan werken voor een jaartje of 2. En ik ben er nog steeds! Michel is in 2013 door NZ gereisd. We hebben elkaar toen hier in de *middle of nowhere* ontmoet en hij is ook niet weer weg gegaan.

Grappig zoals dat kan lopen. Meteen al samen een *tiny house* willen hebben?

Nee dat kwam later nadat we in verschillende huurhuizen hadden gewoond. Ons laatste huurhuis was klein met 1 slaapkamer en we vonden het heerlijk! Tijdens onze fietstocht door Tasmanië spraken we steeds meer over hoe weinig we nodig hebben en daar is het idee ontstaan. We zijn toen alle video's van *Living Big in a Tiny House* gaan kijken en toen werden de plannen al snel concreet.

Is het in NZ net zo lastig om in een *tiny house* te gaan wonen als in NL?

Ik weet niet de exacte verschillen qua regels, maar hier in NZ is het echt een grijs gebied. Het is niet legaal, maar als je je best doet om aan de regels te voldoen en de burens klagen niet, wordt het gedoogd. Maar er komen zoveel *tiny houses* bij dat mensen het lastig vinden een geschikte plek te vinden. Hier zijn de gemeentes nog helemaal niet meewerkend, waar het in NL lijkt alsof er verschillende projecten door gemeentes worden opgezet. Ik denk dat we hier in NZ het geluk hebben meer ruimte te hebben en meer opties om bij iemand op het land te staan zonder dat andere mensen er veel van merken.

Dan lijkt NL inderdaad al een stukje verder. *Tiny houses* worden in NZ dus wel steeds populairder?

Ja, mede doordat er een groot woningprobleem is. De prijzen van huizen zijn in de afgelopen jaren met bijna 80% gestegen. Veel mensen kunnen zich gewoon geen normaal huis veroorloven, want de lonen liggen laag.

Is er ook een *tiny house movement* in NZ? Zoals in de VS en nu ook NL?

Ja, op meerdere plekken, maar ik volg vooral die van Christchurch. Hier is een *society* heel actief in het proberen opzetten van een *tiny house*-dorpje in de *red zone*. Na de grote aardbeving in 2011 zijn zo'n 7000 woningen daar weggehaald en kan het niet bewoond worden. Ze zeggen dat het ideaal zou zijn voor huisjes die geen fundering nodig hebben et cetera.

Interessante ontwikkeling! Hoe hebben jullie jullie stekje gevonden?

Wij hebben veel geluk gehad! Omdat wij zelf onze trailer wilden maken leerden we via Michel zijn werk een engineer kennen die wel wilde helpen met lassen. We hadden een plek op het oog die uiteindelijk niet doorging, maar toen zei die engineer dat we ons huisje daar wel konden bouwen en op hun land neerzetten. We huren een stukje grond van ze en hebben helemaal ons eigen plekje naast de koeien!

Leuke buurtjes! Ziet er tof uit. En een stuk goedkoper dan een huurwoning?

Ja, klopt! Zo'n derde van de prijs voor een goedkoop huurhuis.

Zodat jullie meer kunnen reizen? ☺

Ja! Vooral ook om minder te werken zodat we meer tijd hebben voor leuke dingen.

Wat zijn die leuke dingen naast reizen?

Vooral hiken en fotografie. En hopelijk volgend jaar een moestuin opzetten.

Leuk! Jullie wonen nu sinds februari in jullie *tiny house*. Bevalt het goed?

Heel goed! Helemaal ons plekje en we hebben alles wat we nodig hebben. Alles werkt helemaal super en we genieten nog elke dag van hoe praktisch alles is en dat er gewoon heet stromend water en zo is. Er zijn nog steeds kleine dingen die we willen doen en afmaken, maar dat blijft denk ik altijd wel. :-)

Zijn jullie *off grid*?

We hebben water uit een put. Dat wordt gepompt in onze watertank. Die staat op hoogte, zodat we goede waterdruk hebben. Heet water en koken doen we met gas. De koelkast en LED-verlichting op stroom, dat we van de burens hebben. Wel hebben we al alle aansluitingen voor zonnepanelen geïnstalleerd.

Binnenkort off grid dus! Of is stroom van de buurman toch wel prettig?

We gebruiken zo weinig stroom voor onze energievriendelijke koelkast en 12V-verlichting, dat het voor nu veel goedkoper is om wat stroom van de buurman te gebruiken. Zonnepanelen zijn een hele investering en zullen we vooral doen voor het milieu.

Maar het is dus wel een wens om voor zonnepanelen te gaan?

Uiteindelijk wel ja. We hebben nu het geluk dat we hier stroom hebben, maar kan zo maar zijn dat we een keer ergens komen te staan waar we helemaal off grid moeten.

Als je terug kijkt, wat is voor jullie dan het mooiste aan het wonen in en op jullie nieuwe stek?

Wat als eerste in ons opkomt is dat we ons huisje zelf gebouwd hebben en zo ons stekkie hebben gecreëerd. Het is allemaal nog leuker dan we hadden kunnen bedenken. Het is ook een fijn idee dat we zoveel mogelijk materialen gerecycled hebben en er mooie dingen van hebben gemaakt.

Zoals?

Al het hout voor ons geraamte hebben we gevonden en op maat gemaakt. Alle ramen, behalve die op de loft, zijn houten meerderhands ramen met vele lagen oude verf. Het Rimuhout, dat we binnen veel gebruikt hebben, kwam uit een oud huis en zat vol met spijkers en tapijt eraan vast geplakt. Al deze dingen kosten veel tijd, maar is zo de moeite waard geweest.

En nu druk met de voorbereidingen op jullie grote reis?

Ja klopt, gisteren de meeste dingen ingepakt. Tas pakken is ideaal in een *tiny house* ;-). Alles ligt binnen handbereik en we weten precies waar wat ligt!

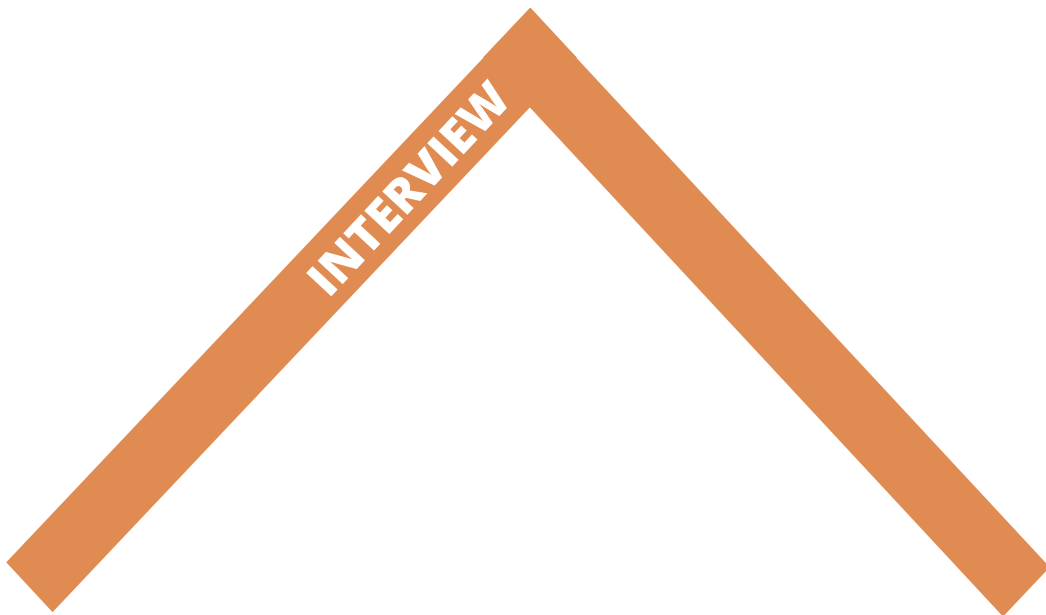
Dat is waar! Veel reisplezier!

Hilde Hoogterp en **Michel Holleman** zijn inmiddels ingeburgerde Kiwi's met een permanente verblijfstatus in het verre Nieuw-Zeeland. Hilde is operations manager bij een reisorganisatie voor backpackers en Michel timmert aan de weg als bouwprojectmanager en fotograaf. Samen gaan zij vaak op pad om bruidsreportages te verzorgen, maar het liefst struinen ze door de natuur. Hun belevenissen zijn te volgen op hun Facebookpagina Tiny Húske.

Granny Lidia vindt het heerlijk in haar garagewoning

PALEISJE in eigen vertrouwde ACHTERTUIN

Geen geraniums en bingoavonden op de oude dag van Lidia van den Brom, maar genieten van haar kleinkinderen op de plek waar zij al jarenlang woont. Het is een mooie droom, die de Hilversumse nu leeft in een eigen stulpje in haar vertrouwde achtertuin. „Het is echt mijn paleisje“, zegt zij met een grote glimlach.

Trots en tevreden kijkt Lidia om zich heen in haar tot mantelzorgwoning omgebouwde garage. Vanaf de moderne zitbank kijkt ze door de ramen, waar vroeger de garagedeur in en uit klapte, uit op het grote jaren dertighuis waar zij jarenlang met haar man Gé woonde. Het is nu het domein van dochter Angelique en haar gezinnetje, waarvan Lidia nu een belangrijk onderdeel vormt. „Ik haal de kinderen van school en we eten vaak gezamenlijk in de voorkamer van het oude huis. Maar we laten elkaar uiteraard wel vrij. We hebben allebei ons eigen leven hier”, vertelt Lidia. „We hebben nog wel wat aangepast. Eerst hadden we een gezamenlijk terras, maar dat was het toch niet. Nu heb ik ook mijn eigen knusse terrasje tussen de 2 schuurtjes in. Zo kunnen we allebei vrij zitten als we willen.”

Boven haar gezellige terras prijkt een blauw straatnaambordje met de tekst *Granny's Apartment Lidia's Home 37A*. De 67-jarige Hilversumse neemt onder het bordje plaats op haar comfortabele tuinloungebank. Een groot Boeddhabeeld prijkt in de hoek van het terrasje en aan de muur hangt een stijlvol geboetseerd hoofd van de spiritueel leider. Het is een herinnering aan haar enkele jaren geleden overleden man Gé. „Die vond dit soort beelden mooi. Hij heeft deze garage jaren geleden zelf gebouwd en meteen spouwmuren neergezet. *Je weet maar nooit*, zei hij. *Misschien kan Angelique er ooit in wonen of wij zelf*. In zijn laatste jaren hebben we het er nog vaak over gehad. Gé stelde ook al aan Angelique en onze schoonzoon Maarten voor om ons huis te kopen en de garage om te bouwen tot huisje voor ons. Door zijn ziekte kwam het er niet meer van, maar hij heeft nog wel meegemaakt dat onze dochter de knoop heeft doorgehakt om haar ouderlijk huis te kopen. Dat is wel speciaal voor mij.”

De gesprekken met de gemeente verliepen in het begin wat stroef, maar uiteindelijk kreeg de familie Van den Brom toestemming om de garage om te bouwen tot mantelzorgwoning voor de zorg behoevende Lidia. „Ik heb vooraf wel gezegd dat ik niet in een krotje wilde wonen. Anders deed ik het niet”, lacht Lidia. „Maarten is aannemer en heeft met zijn collega's de garage helemaal verbouwd. Ze hebben het echt prachtig gedaan!” Uit de kast pakt zij een fotoalbum van de bouw van het huisje en toont een foto van de beginfase. Een kale garage met standaardafmeting. „Ik kon mij toen moeilijk voorstellen dat hier een woonkamer en open keuken in

„Het is fijn dat ik in mijn oude vertrouwde omgeving kan blijven wonen en kan rekenen op de steun van mijn dochter”

zou passen. Het leek zo klein! Maar kijk nu eens. Ik ben er echt heel blij mee.” De garagedeur is vervangen door een laag muurtje en een mooie raampartij, die veel licht binnen brengt in de fris wit geschilderde woonruimte. De ruime zithoek past moeiteloos in het interieur. „Ik wilde persé een slaapbank, want ook al woon ik in de achtertuin de kleinkinderen vinden het geweldig om bij oma te komen logeren. Als ik moet oppassen staan ze voor ik het weet al met hun dekbedje onder de arm voor de deur.”

De moderne keuken is van alle gemakken voorzien en efficiënt aan de achterzijde van de garagewoning geplaatst. „Ik heb echt alles hier, zelfs vloerverwarming. Ik heb alleen geen eethoek, maar dat is niet echt een gemis. We eten vaak samen in het oude huis en als de kleinkinderen hier zijn vinden ze het hartstikke leuk om aan de eetbar te eten.” De slaap- en badkamer zijn gebouwd onder de voormalige overkapping, waardoor *Granny's Apartment* iets meer dan 30 vierkante meter aan woonoppervlakte heeft. Lidia was al snel gewend aan de

kleine ruimte. „Ik vind het echt heerlijk. Alles is gelijkvloers en het is overzichtelijk. Dat geeft ook een veilig gevoel. In het oude huis vond ik het alleen wel eens beangstigend. Dan hoorde ik een geluid beneden en dacht ik 'er zal toch niet iemand zijn'.”

Aan de muur in de woonkamer hangt een fotocollage van de kleinkinderen, dochter en schoonzoon en haar man Gé. Een stijlvol glazen whiteboard met daarop doktersafspraken, noodnummers en bosjes afsprakenkaarten siert de keukenmuur. Een mantelzorgwoning, zoals een mantelzorgwoning hoort te zijn. „Het is fijn dat ik in mijn oude vertrouwde omgeving kan blijven wonen en op deze manier kan rekenen op de steun van mijn dochter en haar gezinnetje. Gelukkig ben ik nu nog wel in staat om ook wat terug te doen. Ik kook af en toe en kan de kleinkinderen nog van school halen. Straks komen er vast ook weer wat vriendjes mee om in het zwembadje te plonsen. Daar geniet ik van. ”

Vlak voor het afscheid wijst Lidia nog even naar haar eetbar. Daarop pronkt een *Happy Boeddha*, die meer blijkt te zijn dan een ode aan de geestelijk vader van *Lidia's Home*. „Weet je wat het is?“, vraagt zij glimlachend. „Dat is Gé. Het is zijn urn. Het valt niemand op, maar zo wonen we hier toch nog een beetje met z'n tweetjes.”

MEER FOTO'S

easy living

Een kleine woning handig inrichten?

Easy Living is een speciaalzaak in **slaapbanken en bedkasten!**
Wij hebben de slaoplossing voor uw kleine ruimte!

Met **onze producten** tovert u in een handomdraai een heerlijk bed tevoorschijn en geniet u overdag van de ruimte die het u bespaart!

Easy Living heeft een uitgebreid aanbod aan **slaapbanken en bedkasten**. Door de vele modellen, kleuren en stoffen zijn er talloze mogelijkheden beschikbaar.

RUIM AANBOD
bezoek onze showroom

VAKKUNDIG ADVIES
Wij denken met u mee!

GRATIS BEZORGD
In geheel NL excl. de wadden

U bent van harte welkom in onze showroom om alle mogelijkheden te bekijken en uit te proberen!
Wij geven u graag advies over welk model slaapbank of bedkast het beste past bij uw wensen.

Easy Living - Middenweg 109-113a - 1098 AH Amsterdam -
www.slaapbanken.nl - info@slaapbanken.nl - 020-6631161

> Marjolein spreekt de volle zaal toe.

KARTREKKERS *tiny houses* bundelen de KRACHTEN

De Gelderlandfabriek in Culemborg loopt half juli vol met leden van vele lokale *tiny house*-initiatiefgroepen. Op uitnodiging van de Stichting Tiny House Nederland zijn zij deze zaterdag bijeengekomen om te kijken hoe zij van elkaar kunnen leren en gezamenlijk kunnen optrekken.

Tiny house-pionier Marjolein Jonker spreekt de zaal toe en is zichtbaar in haar sas met de 65 aanwezigen van 44 verschillende initiatiefgroepen, die zij ziet als belangrijke kartrekkers van de *tiny house movement*. „Uit ervaring weet ik hoeveel energie, inzet, motivatie en doorzettingsvermogen het kost om je droom van wonen in een *tiny house* uit te laten komen. De neuzen dezelfde kant op krijgen, mensen motiveren om actief mee te doen, medewerking van de gemeente krijgen, een geschikte locatie vinden, een duidelijk plan schrijven, het vraagt enorm veel gedrevenheid en enthousiasme. Het is het dubbel en dwars waard, maar vraagt wel een redelijk zeldzaam type persoonlijkheid. Dat van de kartrekker.“

In eerste instantie denkt Marjolein aan een informele bijeenkomst met deze kartrekkers, maar al snel groeit er een programma met gastsprekers en break-outsessies. In de sessies bespreken kleine groepjes knelpunten als gemeente, groepsdynamiek, basisingrediënten en beeldvorming en de mogelijke oplossingen worden uiteindelijk gedeeld met alle aanwezigen. Zo wordt het een productieve middag in Culemborg met veel actiebereidheid.

Tiny House Nederland kijkt terug op een geslaagd initiatief. „Het ontroert om de betrokkenheid te zien. Dat vurige dromen om anders te wonen en te leven worden omgezet in actie. Mooi is ook de bereidheid om elkaar te helpen en met elkaar te delen. Had minister Ollongren dat maar kunnen zien! Met deze mensen moet zij toch willen samenwerken? Daarmee kunnen doelstellingen worden behaald die ertoe doen op het gebied van duurzaamheid en wonen“, aldus een enthousiaste Marjolein, die namens Tiny House Nederland laat weten dat kartrekkers op *tiny house*-gebied nu tweemaal per jaar bij elkaar gaan komen.

Op ZOEK naar het beloofde land voor LEVEND DORP

Dalfsenaar Bob Radstake, ook bekend als de *Green Man*, droomt al jaren van boomhuizen in een levend dorp. Hij bouwde er eentje op een recreatieterrein in zijn woonplaats en woonde er enkele jaren met veel plezier. Nu hij zijn stek van de gemeente heeft moeten verlaten is hij met vrouw en kinderen in een tot *tiny house* omgebouwde oude SRV-wagen op pelgrimstocht in de hoop een locatie te vinden voor zijn levende dorp.

Op het jaarlijks door de Radstakes georganiseerde Living Village Festival in Dalfsen was dit jaar extra aandacht voor *tiny houses*. Naast lezingen, yurts en het voor duizend euro gebouwde *tiny house* van Henk was ook Bob's in aanbouw zijnde SRV-*tiny house* te zien. Uiteraard was Bob's liefde voor natuurlijke materialen duidelijk terug te vinden in de bouw. Zijn slaapvide rust op een fraai bewerkte tak en het houtsnijwerk op de licht doorlatende dak is prachtig. Tijdens en kort na zijn populaire festival timmerde Bob en zijn gezin de wagen dicht met gerecyclede planken en bevestigde hij een boomstam als bumper.

Zo vertrok Bob vanuit Dalfsen via Zwolle naar zijn eerste pelgrimsstop in het landelijke Zalk. Met zijn rijdende *tiny house* wil hij gemeenten bezoeken om hen warm te maken voor zijn plannen voor een dorpje met huizen van levende bomen. Een fraaie maquette moet zijn ideeën kracht bijzetten. Om de strenge regelgeving enigszins het hoofd te bieden heeft hij zijn eigen kerkgenootschap Geen Idee opgericht. Een slimme zet, omdat kerkgemeenschappen iets meer vrijheden hebben op het gebied van bouwvoorschriften en bewegingsruimte. Geld is volgens Bob ook niet het probleem, want hij schermt met meerdere investeerders voor zijn levende dorp. Alleen het ontbreken van een mooie locatie in een ruimdenkende gemeente staat volgens de natuurmens zijn droom nog in de weg. Vandaar dat hij zijn pelgrimstocht een zoektocht naar het beloofde land noemt.

> Het fraaie houtsnijwerk in het mobiele *tiny house*.

Autarkisch leven? Er kan steeds meer!

Tekst & illustratie: Marcel van Mierlo

Autarkie (uit het Grieks: αὐτός = “zelf” en ἀρκεῖν = “voldoende zijn”) verwijst naar de drang onafhankelijk te zijn. Veel klein wonen-liefhebbers willen graag autarkisch leven. Het is veel duurzamer om je energie zelf op te wekken, water lokaal te verzamelen en je maaltijden en bouwmaterialen zelf te verbouwen. Dat hoeft echt niet te leiden tot primitieve toestanden, want er kan steeds meer!

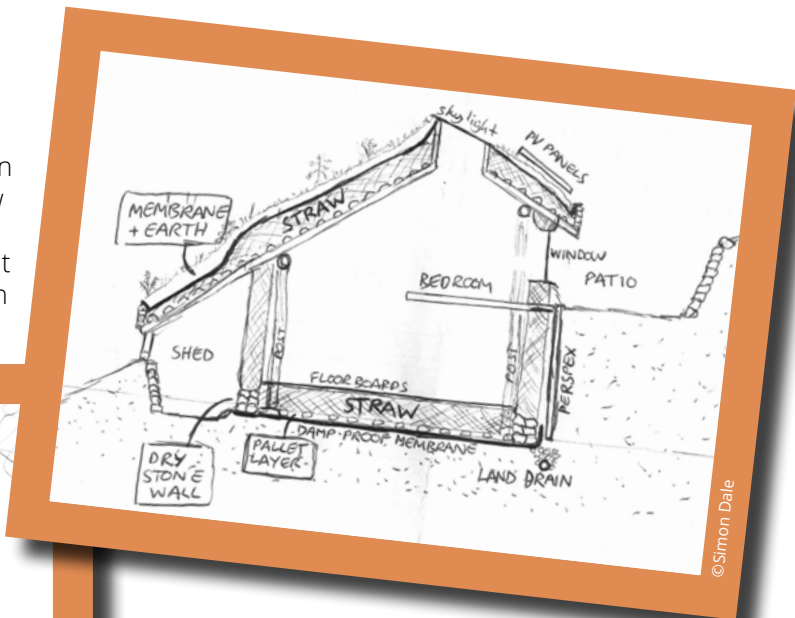
©Simon Dale

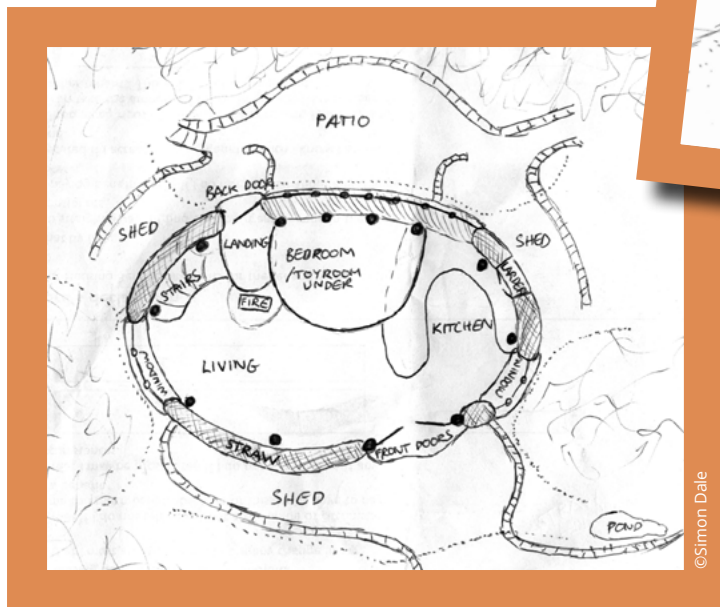
©Simon Dale

Simon Dale uit Wales is fan van autarkisch leven in harmonie met de natuur. Met zijn schoonvader bouwde hij al in 2003 een Hobbit Huis met natuurlijke materialen. Simon maakt gebruik van natuurlijke energiebronnen en verbouwt gewassen voor eigen consumptie. Hij bouwde het Hobbit Huis van strobalen als isolerende bouwstenen, afgewerkt met aarde en kalkpleister. „We hebben ontdekt dat het, met een paar duizend Britse ponden en enkele maanden werk,

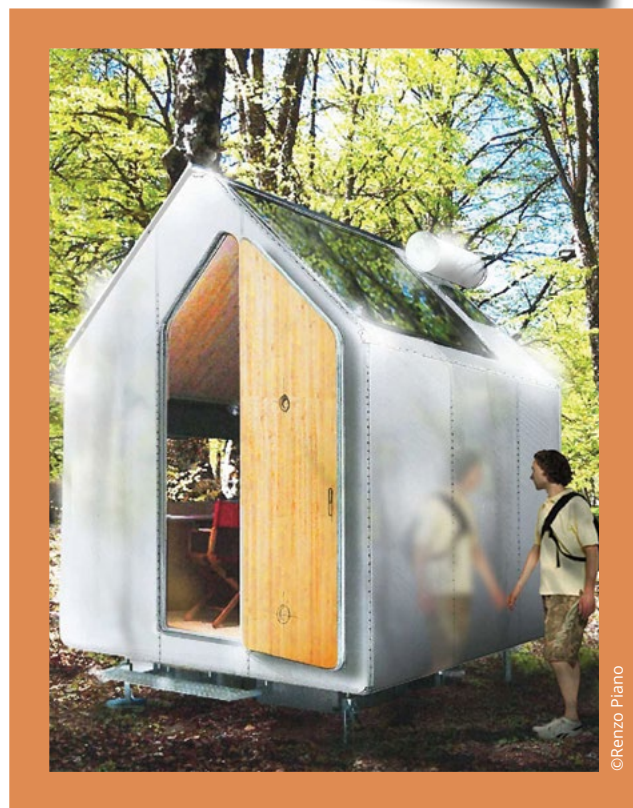
mogelijk is een eenvoudige leefruimte te creëren, die in harmonie is met het landschap, ecologisch verantwoord en geweldig om in te leven”, legt de gepassioneerde pionier uit. En Simon heeft ook nog wel een tip voor de constructie. „Maak een frame van eiken dunningen (vrij hout) uit de omgeving en bouw een dak met spanten van rondhout: zelfdragend, lokaal beschikbaar, esthetisch fraai en gemakkelijk uit te voeren.” Simon Dale vertelt je graag meer over zijn passie op de website [natural homes](http://naturalhomes.com).

©Simon Dale

©Simon Dale

©Renzo Piano

Maar er kan meer. Meester architect Renzo Piano uit Italië lanceert in 2013 een van de eerste volledige off-grid (niet aangesloten op nutsvoorzieningen) huisjes. Hij bouwde *Diogene* om te kunnen overleven op de meest afgelegen plekken van de wereld. De constructie is opgebouwd uit gelamineerde cederhouten panelen, een dunne laag vacuümisolatie en afgewerkt met aluminiumbeplating, waardoor het huisje een industriële uitstraling krijgt. Zonnepanelen en een zonneboiler zorgen voor elektriciteit en warm water. Er is zelfs een geothermische warmtepomp geïnstalleerd en een opvang- en filterinstallatie voor regenwater. Laagenergieverlichting, een water sparende douche, biologisch toilet (zonder watergebruik) en natuurlijke ventilatie zorgen ervoor dat je van alle gemakken bent voorzien. Renzo Piano laat zo in 2013 al zien, dat de techniek klaar is voor volledig off-grid wonen.

©Renzo Piano

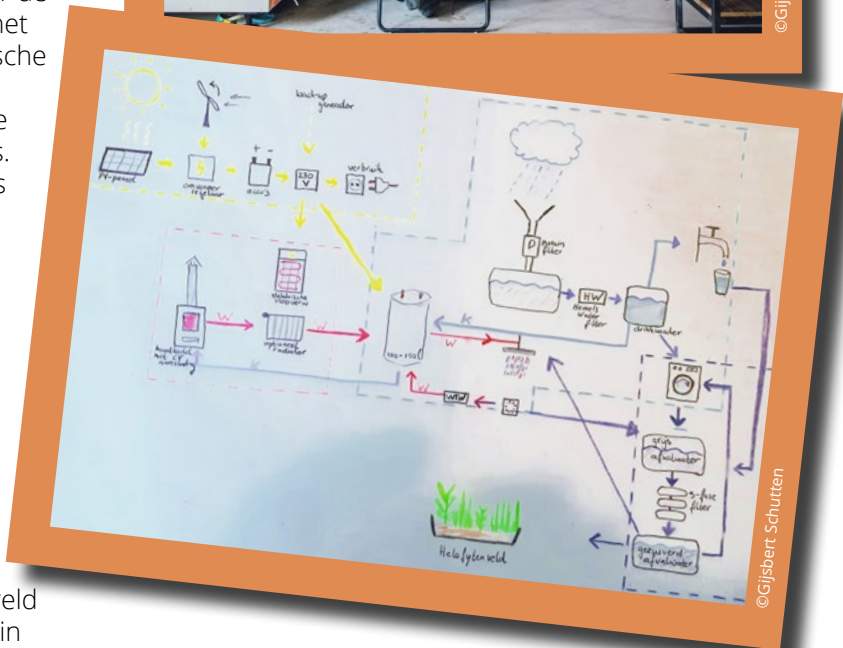
©Renzo Piano

Hoe gaan onze Nederlandse *tiny house*-bouwers om met autarkie? Gijsbert Schutten van *Liberté Tiny Houses* bouwde een volledig off-grid, gezinsproof *tiny house*. Hij woont er met Karin, Juliëtte en Berend. De elektriciteit wordt verzorgd door 10 zonnepanelen. „We hebben voor de zekerheid wel een back-up aansluiting voor óf het stroomnet óf een generatortje” vult Gijsbert aan. „We vangen regenwater op. Dat wordt gefilterd, zodat het gebruikt kan worden als drinkwater.” Ook een deel van het afvalwater van de douche en keuken wordt hergebruikt. Na filtering is dit water geschikt voor de wasmachine en diezelfde douche. Het restant van het afvalwater wordt afgevoerd en gezuiverd door een helofytenfilter, een bak of veld met zuiverende planten. Er komt nog wel een aansluiting voor een waterslang of waterleiding. Warm water wordt bereid in de boiler. Deels elektrisch, deels verwarmd door de houtkachel, die een wateraansluiting heeft. Voor het tussenseizoen gebruiken Gijsbert en Karin elektrische vloerverwarming. Maar als het echt koud is gaat de houtkachel aan. Die kan warme lucht de ruimte inblazen. „Alleen de kooktoestellen werken op gas. Dit doen we met een losse gasfles. Mijn ervaring is dat je hier zo'n 2 maanden mee kan doen”, aldus Gijsbert.

Jurgen van der Ploeg van FARO architecten ontwierp Tiny TIM samen met architectuur- en landschapsfotograaf Hans Peter Föllmi en studenten van UvA. Het gebouwtje is ontworpen om helemaal onafhankelijk te zijn. Zo liggen er hybride PVT-zonnepanelen op het dak voor warmte en elektra en worden er extra zonnepanelen voorzien aan de gevel. Het meest bijzondere onderdeel van Tiny TIM is de eerste groene zuiverende gevelwand ter wereld van Our Green Spine/Green Art Solutions. Een klein stuk gevel van 6 m² is voldoende om van douchewater, afwaswater en urine weer schoon drinkbaar water te maken. Dit gebeurt via een stelsel van plantenbakken en watertanks met zuiverende plantensoorten.

©Gijsbert Schutten

©Gijsbert Schutten

Er kan nog meer! Arup Solar Panel heeft een revolutionair zonnepaneel ontwikkeld op basis van algen, een vernieuwbare grondstof. De dunne Solarleaf Bioreactor meet 2,5 x 0,7 meter en wordt aangebracht op de gevel. Deze ingenieuze installatie, die volledig is gevuld met algen, genereert warmte en biomassa. Bovendien kunnen de panelen functioneren als zonwering en heb je zelfs een redelijk niveau van geluidsreductie. Microalgen absorberen daglicht, waardoor de bioreactoren ook worden gebruikt als dynamische zonweringen. De celdichtheid in de bioreactoren is afhankelijk van het beschikbare licht en de manier van oogsten. Wanneer er meer daglicht beschikbaar is, groeien er meer algen, die zorgen voor een betere zonwering van het gebouw.

Autarkisch leven is een bewuste keuze om onafhankelijk te zijn. Hoe doe je dat? Met een algen zonnecollector of een water zuiverende gevel? Een ding is zeker, de oplossingen worden alleen maar mooier en beter.

©ICAU/Hans Peter Föllmi

©Colt International/Arup Deutschland/SSC GmbH

Marcel van Mierlo is bouwkundig ingenieur met een passie voor kleine gebouwen, zeilen en bijen. Blogt regelmatig over bouwsels, die je zo in je achtertuin zou kunnen zetten. op zijn blogpagina *Leven in Tuinen*. Tevens schrijver van de boeken *Slim Ruimtegebruik 1 & 2* met zelf getekende illustraties!

Schrijfster Ibolya Moór over de hobbelige weg naar haar droomhuisje

MAXIMAAL pionieren om KLEINER te WONEN

In het Almeerse Oosterwold kunnen bewoners er zonder veel bemoeienis van de gemeente vrolijk op los pionieren met de bouw van hun eigen woonomgeving. Een droomkans voor velen, maar wel een met veel haken en ogen. Ibolya Moór en haar partner storten zich in 2016 in het avontuur en wonen nu vrij in het groen. De Almeerse schrijfster schetst speciaal voor Klein Wonen Magazine eigenhandig de hobbelige weg naar haar droomhuisje.

Het is juni 2015. Ons avontuur begint. We wonen in een rijtjeshuis in Almere Haven, maar voelen een sterke behoefte aan wat meer ruimte rondom ons huis. Liever kleiner en vrijer wonen dan hier blijven. Vanuit deze behoefte ga ik kijken naar wat er allemaal mogelijk is op dat gebied, waarbij ik via het internet op het fenomeen *tiny house* stuit. Op dat moment komt deze nieuwe woontrend net overwaaien vanuit Amerika met als doel: goedkoper, vrijstaand en kleiner wonen. Vervolgens lees ik dat de Tiny House Beweging in Almere een mogelijkheid ziet om in het gebied van Oosterwold te gaan bouwen. Dat is geweldig, want bijna nergens anders mag je deze woningen bouwen. Mijn partner vindt echter de *tiny houses* te *tiny*, maar de interesse in Oosterwold is gewekt.

Op een mooie dag in juni stappen we op de motor en rijden naar Oosterwold, dat naast Almere-Hout ligt. Ondertussen heb ik het concept van wonen in

Oosterwold goed bekeken en het fascineert mij. Dit concept houdt in dat het opzetten van een eigen levensomgeving bij de burger zelf wordt neergelegd. De gemeente doet veel stappen terug en er wordt een groot beroep op zelfbestuur en creativiteit gedaan. Tevens heb je als particulier de mogelijkheid om de regie over je project in eigen hand te houden. Voorwaarde is wel dat je op 50% van je land landbouw gaat uitvoeren. Met andere woorden wij zouden dan stadslandbouwboeren worden. Leuk! Al met al is dit onze kans om eens buiten de gebaande paden van de gemeente en projectontwikkelaars aan de gang te gaan, hetgeen natuurlijk kostendrukkend werkt. Op deze manier is het wellicht mogelijk om onze droom te realiseren: een vrijstaande Zweedse woning.

Het is vervolgens een heel proces dat wij moeten doorlopen. Stap 1 is het maken van een afspraak bij de gebiedsregisseur. Op deze afspraak

moeten wij maanden wachten, omdat een nieuwe gebiedsregisseur pas in januari 2016 haar intrede doet. De huidige is aan het afbouwen en maakt geen afspraken meer met nieuwkomers in Oosterwold. Bij het gesprek met de nieuw aangetreden gebiedsregisseur, Ivonne de Nood, zetten wij gelijk de groene stip op de door ons gewenste woonplek. Door naar stap twee: het aanleveren van een ontwikkelingsplan. Deze moet uiterlijk binnen drie maanden na het zetten van de stip bij het team Oosterwold binnen zijn. Hierin komt de mate van zelfontwikkeling duidelijk naar voren, want de weg, riolering en energievoorzieningen moeten wij zelf realiseren. Ons plan wordt goedgekeurd en zo kunnen we door naar stap drie: het ondertekenen van de intentieverklaring. Tevens moeten wij nog een extra stap nemen, namelijk het schrijven van een bestemmingswijziging. Deze moet, in ons geval, ingeleverd worden voor december 2016, teneinde de

toen geldende grondprijzen te waarborgen. Het is een hele klus, maar het lukt ons om alle stappen binnen de tijd af te ronden. Feest!

In de tussentijd hebben wij ook alle benodigde onderzoeken laten uitvoeren, zoals het archeologisch en ecologisch onderzoek en zijn wij op jacht gegaan naar de juiste woning. Kleiner wonen, maar wel met leefruimte om ons heen. Mooi compromis vinden wij zelf. Omdat wij zelf de opdrachtgevers zijn is het een tijdrovende klus. Dagelijks zijn wij ermee bezig. Het valt ook niet mee om als particulier voet aan de grond te krijgen in de bouwwereld, veel bedrijven willen niet met ons samenwerken. Daardoor is het een lange zoektocht om het juiste bouwteam samengesteld te krijgen.

Een volgende hobbel is dat banken, de bouwwereld en de gemeente er niet op ingericht zijn hoe ze

nu de zaken met betrekking tot Oosterwold aan moeten pakken. Daarom blijkt het een hele kunst om dingen voor elkaar te krijgen. Elke kleine overwinning vieren we dan ook. Dus feest als wij onze anterieure overeenkomst mogen ondertekenen en onze vergunningsaanvragen mogen indienen. Ook dit proces blijkt langer te duren dan gepland. We krijgen te maken met vertraging op vertraging. De geplande start van de bouw in mei, vindt uiteindelijk pas eind september 2017 plaats.

Daarna begint een marathon van werkzaamheden. Deze moeten nauwkeurig op elkaar afgestemd worden, omdat alles in tijd gecompriemd moet worden. Ook is er nog niets aangelegd door de nutsbedrijven, zodat we ons huis met behulp van een aggregaat moeten bouwen. Het is een hectische periode. We slapen zelfs op de bouwplaats teneinde geen reistijd te verliezen, want tien weken later moeten wij ons huis in Almere-Haven opleveren. Daarnaast is het een handige oplossing voor de bewaking van onze bouwmaterialen. Wij zijn de eersten in de straat die gaan bouwen en er is dus nog niemand anders die een oogje in het zeil kan houden.

Wij hebben de nieuwe woning casco laten bouwen en het is nog lang niet af als we besluiten om er toch al te gaan wonen. Het is best wel afzien zo zonder elektriciteit, water, deuren, badkamer, slaapkamer en een Dixie-toilet buiten, terwijl het hard vriest en sneeuwt. Elke dag is het benzine halen voor het aggregaat, maar ook water halen en de was uitbesteden zijn nieuwe bezigheden voor ons. Bijkomend voordeel is dat we al deze voorzieningen nu des te meer waarderen! Naast deze minder gemakkelijke ervaringen zijn er ook een groot aantal pluspunten te noemen. Het is namelijk geweldig om de eerste bewoners van onze straat te zijn. Buiten is het desolaat, maar binnen heerlijk warm. We hebben enorm leuke ervaringen daardoor, zoals met de zaklantaarn de hond uit laten, omdat er geen straatlantaarnpalen zijn. Kijkend naar de sterren, die daardoor zo duidelijk zichtbaar zijn en de ontmoetingen met de vos, die met zijn oogjes ons vanuit het bos van de overkant scherp in de gaten houdt. Ik kan er een boek over schrijven. Het is dat ik er al een begonnen ben, maar wellicht een mooi

onderwerp voor mijn volgende.

Nu ruim een half jaar later, zijn we nog steeds niet klaar met alles. Er moet nog geschilderd en afgewerkt worden. Het landbouwproject kan pas volgend jaar opgestart worden in verband met het opnieuw leven in de grond aanbrengen door middel van gras zaaien. Al hebben we wel al wat tomaten- en paprikaplanten. Verder zijn we nog steeds keuzes aan het maken welke spullen we wel of niet houden. Het grote voordeel van kleiner wonen is dat je geen overdosis aan spullen meer hebt. Je maakt heel bewust keuzes welke zaken aan je geluk bijdragen en welke je eigenlijk alleen nog maar als ballast ervaart. Ook heb je geen ruimte meer om veel aankopen te doen, wat zeker bijdraagt aan een bewust koopgedrag.

Conclusie: Om een project als dit tot een goed einde te brengen heb je een flinke dosis flexibiliteit, doorzettingsvermogen, geduld, humor en zelfontwikkeling nodig. Maar dan kan je wel het maximale uit je beschikbare budget halen. In ieder geval hebben wij op deze manier ons droomhuis kunnen realiseren en is het uiteindelijk maar ietsje duurder dan onze oude tussenwoning. En van onze keuze om kleiner te gaan wonen hebben wij geen spijt. Het voelt lichter en rustiger.+

Ibolya Moór is een gedreven persoon, die zichzelf nog wel eens voorbij wil lopen. Jeugdtrauma's en lichamelijke ongemakken maken haar leven niet altijd gemakkelijk, maar opgeven komt niet in het woordenboek van de Hongaars-Nederlandse

voor. Wel veel andere woorden, die zij gebruikt om het bijzondere verhaal van haar familie te vertellen in haar binnenkort te verkrijgen boek *De Vloek van de Hongaarse familie Moór*. Daarnaast deelt zij graag haar ervaringen om anderen te helpen inzien dat je je leven zelf kunt sturen. Dit doet Ibolya op sociale media en haar [website](#) via blogs, vlogs en gedichten. En zij is apetrots, dat zij als selfmade projectontwikkelaar haar droomhuis heeft gebouwd.

Gedicht Oosterwold

Ibolya schreef over de hobbelige weg naar haar droomhuisje ook een gedicht. Voor Klein Wonen Magazine draagt zij deze exclusief voor in een video. Druk op play!

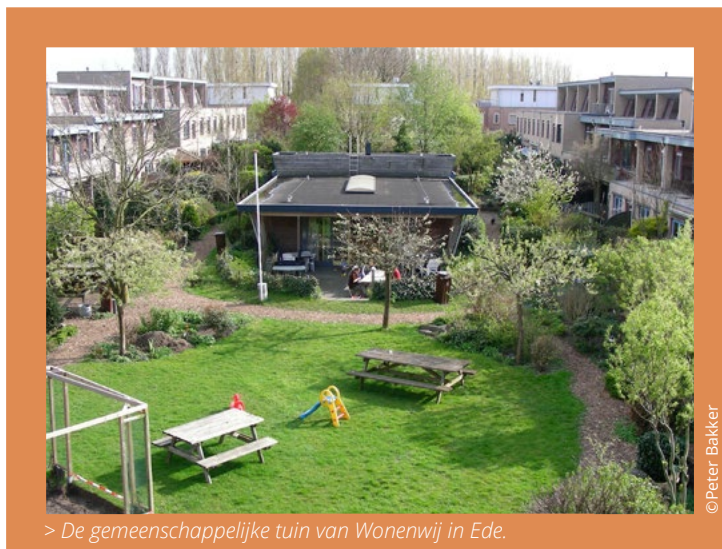

Gemeenschappelijk wonen

Gemeenschappelijk Wonen is een vorm van wonen, waarbij bewoners bewust kiezen om *met elkaar te wonen*. De huishoudens beschikken over een zelfstandige woning of wooneenheid en delen daarnaast gemeenschappelijke voorzieningen en ruimten. Deze woonvorm is niet aan leeftijd gebonden, tenzij een groep zelf beperkingen afsprekt. Er zijn groepen met een nadruk op gezinnen met kinderen, groepen voor 50plussers, roze groepen en groepen rond thema's als ecologisch, boeddhistisch, vegetarisch, zorgbehoevend, een smalle beurs, wonen op een boerderij, in historisch erfgoed of in het groen.

Meestal zijn projecten *gemeenschappelijk wonen* grote geclusterde gebouwen. De associatie met klein wonen is dus niet direct voor de hand liggend. Wel is er meestal bewust voor gekozen het aantal vierkante meters privé te verlagen ten gunste van gemeenschappelijke ruimten. *Gemeenschappelijk wonen* hoeft zich niet per definitie af te spelen in een groot gebouw. De varianten *gestippeld wonen* en *buurgemeenschap* bieden ruimte om verspreid liggende woningen met elkaar te verbinden tot een project *gemeenschappelijk wonen*. De woningen liggen in een bepaalde straal van elkaar en de bewoners hebben onderling afspraken gemaakt over gemeenschappelijke ruimten en een gemeenschappelijke visie op samenwonen.

De gemeenschappelijke ruimte kan een extra woning

of appartement zijn, die functioneert als gemeenschappelijke huiskamer, logeerkamer, klusruimte, wasruimte, hobbyruimte et cetera. Het is op deze manier een project *gemeenschappelijk wonen* waar je kunt samenwonen zonder te verhuizen. En ook als je uit de groep stapt hoeft je niet te verhuizen. Dat maakt de woonvorm flexibel, maar niet vrijblijvend.

Door de aard van de woonvariant kunnen woningen heel verschillend van afmeting zijn. Als er binnen de straal van het project nog bouwgrond beschikbaar is zou je ook kunnen aanhaken met een eigen *tiny house*.

Ooit ben ik als adviseur betrokken geweest bij een groep senioren, die los van elkaar een groot deel van het jaar met camper of caravan door de wereld trok en daarnaast graag hun vaste verblijfplaats in Nederland in grote woningen wilde verwisselen voor een cluster *tiny houses*. De tijd (overheidsbeleid) was er toen helaas nog niet rijp voor.

Voor de afspraken die gemaakt moeten worden om het wel en wee van een project *gemeenschappelijk wonen* te organiseren hoeft het wiel niet meer uitgevonden te worden. Er zijn namelijk al meer dan duizend van zulke projecten in Nederland. Voor inspiratie bij het opzetten of bouwen van een nieuw project kun je bijvoorbeeld kijken op de website van [Gemeenschappelijk Wonen](#).

Wim Kromwijk belicht iedere editie een aspect van Anders, Actief en Comfortabel Wonen in een kleine woning. Wim is directeur van LaCoTA, een inkoopcoöperatie op het gebied van anders, actief en duurzaam wonen. Kernbegrippen daarbij zijn buurgemeenschappen, participatie, veiligheid, personenalarmering, domotica, (digitale) mantelzorg, WMO en het opzetten van een open standaard voor een landelijk werkend mantelzorgprogramma. Dit alles om met moderne slimme thuishetchnologie langer comfortabel thuis te kunnen blijven wonen. LaCoTA geeft op haar [website](#) en in haar [nieuwsbrief](#) veel informatie over [mantelzorgwoningen](#), [gemeenschappelijk wonen](#) en [comfortabel wonen](#). Wie een vraag heeft aan Wim kan hem [mailen](#).

4 alternatieven voor je houtkacheltje

WINTERWARMTE

Het is herfst en de winter komt eraan! Hoog tijd dus om de verwarming van je *tiny house* nog eens onder de loep te nemen. Klein Wonen Magazine belicht op de volgende pagina's 4 alternatieven voor je traditionele houtkacheltje. Met de *rocket stove* blijf je toch genieten van je gezellige vlammetjes, maar wel een stuk duurzamer. Het kan ook met vloer- of wandverwarming of haal je warmte uit je eigen composthoop met de biomeiler. Allemaal mooie oplossingen voor een behaaglijke winter!

WARMTE als een RAKET door je HUISJE

Bewoners en bezoekers van ecodorpen kennen de aangename verwarming van een *rocket stove* wel, maar voor het grote publiek is het een nog vrij onbekende warmtebron. Niet zo gek, want de *rocket stove mass heater* is vooral een zelfbouwproduct compleet met leembank, waarvoor in veel woningen geen plek is. Twee Bulgaarse ecodorpelingen hebben daar verandering in gebracht door een *rocket stove* te ontwerpen, die net als een gewone houtkachel kant en klaar kan worden geplaatst. Laureano Boerman is als *die hard rocket stove-fan* meteen enthousiast en heeft de Oost-Europese vinding naar Nederland gehaald.

Een olievat van 200 liter, enkele smalle platen vermiculiet, perlietkorrels, kachelpijpen en veel, heel veel leem. Dat zijn de ingrediënten waarmee zelfbouwers goedkoop hun duurzame warmtebron bouwen naar het originele Amerikaanse voorbeeld van pioniers als Ianto Evans. De *rocket stove* is in de *outdoor*wereld al lang bekend als een met sprokkelhout gestookt kooktoestel. De houtkachel is daar een afgeleide van. De *rocket stove* dankt zijn naam aan zijn enorme trek door het speciale verbrandingssysteem. „Het vat van de kachel is voorzien van een intern geïsoleerd schoorsteentje, beter bekend als de *heatriser*”, vertelt Laureano Boerman van Rocket Stove Store. De vlammen en de gassen van het vuurtje dat je met hout stookt worden horizontaal door de

kachel getrokken. In de *heatriser* vindt de secundaire verbranding plaats vanwege de hoge temperatuur, die wel op kan lopen tot 1000 graden. Hierdoor haalt de *rocket stove* een verbrandingsefficiëntie van circa 90%, en ontstaat er nauwelijks rook en geur. Rook is per slot van rekening een teken van onvolledige verbranding. Doordat de hitte intern tegen de relatief koude bovenkant slaat worden de vlammen en gassen naar beneden gedrukt en creëert de *rocket stove* zijn eigen trek. Die trek is enorm en hoor je regelmatig zachtjes gieren. Het klinkt een beetje alsof hij opstijgt als een raket. Vandaar de naam.”

Laureano maakt in een Spaans ecodorp voor het eerst kennis met dit verwarmingsfenomeen. „Daar

deed ik mee aan een workshop *strobalehuis bouwen*. Daar hadden ze ook een *rocket stove mass heater*, die het middelpunt van het buitenleven vormde. Ik werd er meteen door gegrepen. Later heb ik in Nederland nog een workshop *rocket stove bouwen* gedaan bij Bob Radstake. Mooi systeem compleet met een lemen bank van 6 meter. Enthousiast kwam ik ermee thuis, maar mijn vriendin hielp mij meteen uit de droom. Dat past namelijk niet in een doorsnee woning." Als Laureano op internet twee vindingrijke Bulgaren tegenkomt, die een compacte kant en klare *rocket stove* hebben ontworpen, laait het vuur weer in hem op. „Ik heb meteen contact gelegd en er eentje besteld. Het is echt fantastisch, want dit was er nog niet. Deze Bulgaarse kachel haalt de *rocket stove* uit het zelfbouw-circuit en wordt zo toegankelijk voor een breed publiek. Ik dacht dit is fantastisch, daar moet ik wat mee doen. En zo ben ik nu importeur van deze kachels in de Benelux."

De *rocket stove* slaat vooral aan in de *tiny house*-wereld. „Dat komt door het duurzame karakter en het lage houtverbruik. Veel mensen willen een kleinere footprint achterlaten en daar past geen oud potkachelletje bij. Je stookt nog steeds hout en er is natuurlijk ook nog wat CO₂-uitstoot, maar de overige schadelijke gassen worden verbrand. Bij *tiny houses* op wielen heb je ook met gewicht te maken en is een *rocket stove mass heater* met leembank gewoon niet mogelijk, maar ook de ruimte ontbreekt vaak in kleine woningen. Deze kachel is daarom een perfect alternatief. Je kunt er blokken

> Laureano Boerman en Anne-Kee Deelen van Rocket Stove Store.

hout van 35 à 40 centimeter ingooien, maar wel iets dunner dan in een gewone houtkachel. Je moet normaal stookhout eigenlijk nog een keer doormidden klieven."

Groot voordeel van een *rocket stove* is dat deze snel heet te stoken is. Ideaal voor koude winters, waar je *tiny house* bij afwezigheid zomaar kan afkoelen tot een graad of 4. Je kleine ruimte is zo in no-time lekker warm. „En je kunt de kachel best goed regelen door met de hoeveelheid brandstof te spelen. Als je er minder hout ingooit gaat de temperatuur een flink stuk naar beneden. Ik raad altijd aan een simpele oventhermometer te kopen voor op de kachel en daarmee de lucht boven de kachel te meten. Dan weet je wat je doet. Efficiënt stoken is ook een beetje een leerproces."

Wie wat meer ruimte heeft kan natuurlijk nog altijd kiezen voor een uitgebreide *rocket stove* met een bank of muur van leem, die warmte als een kruik of elektrische deken uitstraalt. Ook daarvoor ben je in Nederland inmiddels niet meer afhankelijk van workshops in ecodorpen en twee rechterhanden. Maarten Welvaarts is net als Laureano Boerman verslingert aan de *rocket stove*. Hij verzorgt met zijn bedrijf Vat & Vlam cursussen over het bouwen van een eigen *rocket mass heater* en bouwt deze ook op maat in opdracht. „Het zijn misschien wel de meest efficiënte kachels die er zijn. Qua werkwijze zijn ze een beetje te vergelijken met de meer bekende tegelkachels. Je gebruikt een zo klein en heet mogelijk vuurtje, om een zo groot mogelijke massa steen of leem op te warmen. Deze massa geeft vervolgens zijn warmte gedurende vele uren langzaam terug aan de ruimte. De grote massa leem draagt ook nog eens bij aan een goed binnenklimaat. In vochtige tijden neemt leem vocht op, om het in droge tijden weer af te staan. Avontuurlijk

> Een rocket mass heater van Vat & Vlam.

en veelzijdig dus!", aldus Maarten, die speciaal voor *tiny houses* een **rocket stove** fornuis heeft ontworpen. „Een fornuis en kachel in een. Het prototype is in zwart uitgevoerd, maar binnenkort ga ik deze in roestvrij staal maken.”

Ook Sjang van Daal raakt in een Deens ecodorp in de ban van de *rocket stove mass heater*. De voormalig ingenieur leert daar experimentele ovens bouwen en werkt enige tijd als ovenbouwer voor een samenwerkingsverband van ovenbouwers in de regio Jutland. Sinds 2009 bouwt hij onder de naam Vuur & Leem *rocket* leemkachels en is hij fervent deelnemer aan de *open source*-ontwikkeling van deze warmtebron. „Wij hebben complete bouwpakketten, maar ondersteunen zelfbouwers ook met handleidingen, video's, cursussen en meer. Iedereen die handig is kan op deze manier een leemkachel bouwen. Daarnaast vind ik het mooi dat ik een bijdrage kan leveren aan een beter milieu, de lokale economie en niet in de laatste plaats aan een stukje geluk. Uit een wetenschappelijk onderzoek in Finland blijkt dat gezinnen met een *finoven* gelukkiger zijn dan de gezinnen die een gewone cv in huis hebben. Met een leemkachel krijgt een huis een warm hart”, aldus Sjang.

Voor meer informatie

www.rocketstove.store

www.vatvlam.nl

www.vuurenleem.nl

> Het rocket stove fornuis van Vat & Vlam.

> Een rocket leemkachel van Vuur & Leem.

© Variotherm

Wandverwarming een duurzame en gezonde oplossing

Doe je HUISJE een WINTERJAS aan!

Voor kleine woonruimtes is wandverwarming een prima oplossing. Het is met complete platen eenvoudig aan te leggen en aan te sluiten op diverse energiebronnen als een warmtepomp, pelletkachel, zonneboiler of gasgestookte cv-ketel. Keuze genoeg dus!

De eerste keuze die moet worden gemaakt is of je de wanden elektrisch of op basis van water wilt verwarmen. Dit hangt af van het soort woning en je persoonlijke voorkeuren en principes. Elektrische wandverwarming is goedkoper in aanschaf en gemakkelijker zelf te installeren dan een wandverwarming met water. Er zijn ook nadelen. De lage aanschafkosten worden al snel teniet gedaan door hogere verbruikskosten, omdat zowel

bij de productie (50%) als bij het transport vanaf de centrale veel elektriciteit verloren gaat. Daarnaast is elektriciteit een mindere warmtedrager dan water en koelt dus sneller af als het systeem wordt uitgezet. De kosten voor elektrisch verwarmen kunnen zo wel 3 keer zo hoog uitvallen als bij een door water gevoed systeem. Dit is uiteraard op te vangen door zelf energie op te wekken met zonnepanelen, maar om het verwarmingssysteem goed te laten

functioneren heb je tot wel 6 keer zoveel zonnepanelen nodig dan normaal. Menige kleine woning zal deze ruimte niet hebben.

Voor liefhebbers van klein wonen is wandverwarming met watersysteem dan ook het meest voor de hand liggend. Een gasgestookte installatie is het goedkoopst, maar verre van duurzaam en met het oog op de toekomst niet aan te raden. Blijven een pelletkachel, zonneboiler of warmtepomp over als meest realistische alternatieve verwarmingsbronnen voor de wandverwarming, die er is in een versie voor stenen en houten muren. Voor stenen muren in bijvoorbeeld kleine appartementen en studio's kan de verwarmingsbuis middels een rail tegen de muur worden gedrukt. De bevestigingsrail wordt doorgaans om de halve meter met slagpluggen op de muur aangebracht. Vervolgens klik je de flexibele verwarmingsbuis zigzaggend in de rails, waarna de buis kan worden aangesloten op de verwarmingsbron. De opbouw is meestal niet dikker dan iets meer dan 2 cm en kan worden afgewerkt met goed warmte overdragend (eco) pleister of vochtregulerend leem.

Voor houten constructies, zoals *tiny houses*, is er een droogbouwvariant. De verwarmingsbuis is verwerkt in standaard gipsvezelplaten van nog geen 2 centimeter dik. Deze fermacell wandplaten zijn verkrijgbaar in verschillende formaten, zodat het systeem snel en eenvoudig is aan te brengen op de wanden. Vervolgens worden de verwarmingsbuizen aan de onderzijde van de platen met elkaar verbonden en aangesloten op de gekozen installatie. De prima warmtegeleidende gipsvezelplaten kunnen uiteindelijk worden afgewerkt met stuc of leem.

Het is het meest efficiënt om de buitenmuren van het huis te voorzien van wandverwarming, omdat deze door de buitenlucht een stuk kouder zijn dan tussenwanden. Je kunt wandverwarming dan ook het beste omschrijven als een lekker warme winterjas voor je huisje. Er zijn ook formules om te berekenen hoeveel vierkante meter wand je moet voorzien van wandverwarming om er optimaal plezier van te hebben. Als je wandverwarming gebruikt als bijverwarming heb je minimaal 35% verwarmd wandoppervlakte nodig van de totale vloeroppervlakte, terwijl dit in het geval van hoofdverwarming tussen

de 40% en 65% van het vloeroppervlakte moet zijn. Dit laatste is afhankelijk van het soort huis. Voor nieuwbouw is dat tussen de 40 en 50% en voor renovatie van bestaande bouw 60 tot 65%. Wil je je nieuwe *tiny house* met 30 m² vloeroppervlakte dus goed verwarmen, dan is voor bijverwarming dus iets meer dan 10 m² wandverwarming noodzakelijk en voor hoofdverwarming tussen de 12 en 15 m² aan wandoppervlakte.

Wandverwarming wordt altijd op een verdeler aangesloten, omdat het op energiebesparende lage temperaturen werkt. De hoge temperaturen van een radiatorsysteem kan wandverwarming niet aan, dus sluit het systeem nooit rechtstreeks op een bestaand verwarmingssysteem aan. Voor een goede doorstroming is het noodzakelijk om kleine zones aan te sluiten op de verdeler. Bij de variant voor stenen muren geldt een maximum van 10 m² per zone en bij de droogbouwvariant is dat 6 m². In beide gevallen is minder m² altijd beter. Bezuinig dus niet op je verdeelstation. Met een goede installatiehandleiding is het prima zelf te doen, maar uiteraard zijn er ook tal van installateurs, die dit voor je kunnen verzorgen.

Wie deze vorm van verwarming kiest zal geen spijt krijgen, want in tegenstelling tot een radiatorsysteem levert wandverwarming een aangenamer binnenklimaat op. Het systeem werkt namelijk met stralingswarmte, waardoor het aanvoelt als warmte van een open haard. Doordat er gebruik wordt gemaakt van straling in plaats van circulatiewarmte wordt er ook minder stof door de ruimte verspreid,

wat een gezonder binnenklimaat tot gevolg heeft. Wandverwarming is bovendien 30% efficiënter dan vloerverwarming. Wel dien je te voorkomen dat er kasten tegen de verwarmde wand staan, want die houden de stralingswarmte tegen. Bij de keuze voor een warmtepomp kan het systeem in de zomer ook dienen als koelwand door koud water door de buizen te laten lopen. Geen gek idee voor snel opwarmende kleine huisjes! En wie denkt dat je door dat enorme buizensysteem nooit meer een fotolijstje aan de muur kunt hangen heeft het mis. Er zijn namelijk wandplaten met buizen die zijn voorzien van een laagje aluminium, zodat de kwetsbare waterleidingen eenvoudig kunnen worden opgespoord met een buisdetector. De boormachine hoeft dus niet de deur uit!

> De platen zijn simpel te monteren.

© Variotherm

Klusser Gerdien legt vloerverwarming aan met gebruikte en restmaterialen

**„Een goede
BASISVERWARMING
is IDEEAAL
als je er niet altijd bent”**

Gerdien Dijkstra bouwt haar eigen *tiny house* aan de Lek. Ze heeft voorlopig geen plannen om er ook in te gaan wonen, maar ze wilde tijdens haar sabbatical van 5 maanden gewoon graag iets duurzaam bouwen met haar handen. Voor de verwarming van haar huisje op wielen koos zij weloverwogen voor een zonneboiler met vloerverwarming, die zij nagenoeg geheel met gerecycled materiaal aanlegt.

De 44-jarige projectmanager van MVO Nederland en zzp-er met Dijkstra Doet laat zich niet opjagen wat haar *tiny house*-project betreft. Het is puur hobby. „Ik wilde vorig jaar tijdens mijn sabbatical graag andere dingen doen, waaronder zelf iets bouwen van zoveel mogelijk tweedehands materialen. Een *tiny house* leek mij een ideaal project. Ik heb mij verder niet bekommerd om wat ik er uiteindelijk mee ga doen. Gewoon beginnen! Ik ben geen ervaren bouwvakker, maar ik had wel al eens ons huis verbouwd en je bent altijd handiger dan je zelf denkt. Ik dacht ook *hoe moeilijk kan het zijn*. Het bestaat voornamelijk uit hout en schroeven”, lacht de Culemborgse. „Ik wil een *tiny house* bouwen dat geschikt is voor permanente bewoning, maar met de gemakken die ik in mijn eigen huis ook heb. Dus een gewoon bed, een goede keuken et cetera. En dan zo duurzaam mogelijk. Ook in het gebruik.”

Voor haar bouwmaterialen struint Gerdien dan ook regelmatig het internet af naar gebruikte spullen en restmaterialen. „Alleen de meeste apparaten koop ik wel nieuw, want oude apparaten zijn meestal weer niet energiezuinig. Ook over de installaties heb ik goed nagedacht. Verwarming is natuurlijk een heel belangrijk onderdeel als je je *tiny house* permanent wilt bewonen. De keuze is ook best ingewikkeld. Een houtkachel is warm en gezellig, maar niet ideaal als je er niet altijd bent. Je wilt niet dat je leidingen in de winter bevriezen. Daarom had ik een basisverwarming nodig.”

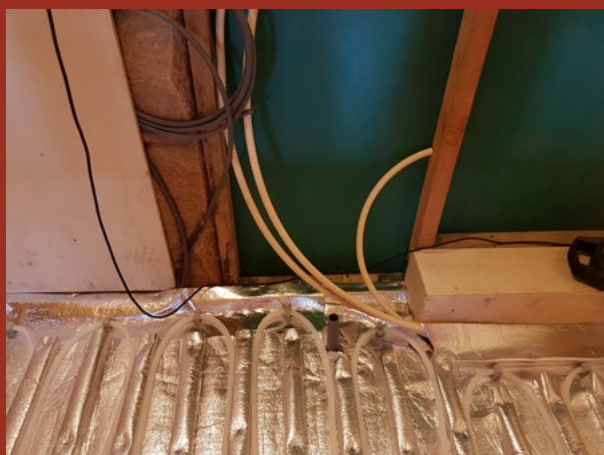
Bij Strohplatz van Niels Gorisse volgt Gerdien een workshop over zelfvoorzienend off-grid wonen en onderschrijft zijn visie over verwarming. „Ik ben net als hij van mening dat een zonneboiler met een lage temperatuur vloerverwarming de meest realistische verwarming is voor een *tiny house* off-grid. De installatie is voorzien van een warmtewisselaar en je kunt hiermee zowel het water in de vloerverwarming als je tapwater voorverwarmen. Je water kun je dan zelfs in de winter gemakkelijk op een temperatuur van 30 tot 40 graden krijgen, waardoor er in de ruimte een aangename basistemperatuur ontstaat van, naar schatting, tussen de 10 en 15 graden. Eventuele naverwarming kan dan met een *on demand* gasgeiser. Als het extreem koud wordt kan ik altijd nog de houtkachel erbij aansteken. Dat blijft natuurlijk wel een luchtvervuiler, dus dat wil ik alleen incidenteel doen.”

Gerdien bereidt haar verwarmingsklus voor via internet en in de bouwmarkt. „Ik heb goed gekeken naar complete pakketten voor droogbouwsystemen. Dan krijg je een goed beeld van hoe de installatie in elkaar zit en hoeveel materiaal je nodig hebt. Daarna ben ik het maar gewoon gaan doen. Ik heb een dubbele bodem aangelegd op de bodem van mijn *tiny house*. Met restbalkjes, die ik via familie

en Marktplaats bij elkaar heb gescharreld, heb ik het frame voor de buizen geknutseld. Voor de isolatie heb ik noppenfolie en radiatorfolie met een aluminiumzijde gebruikt, dat ik deels zelf had opgespaard en deels via Marktplaats heb gekocht. Ik heb ook een poos gezocht naar een verwarmingsbuis op Marktplaats, maar die kon ik niet in de juiste lengte vinden. Dat is soms het nadeel van het bouwen met restmaterialen. Of het is het net niet of je moet ervoor naar Groningen rijden! Ik wilde ook geen koppelingen onder de vloer, dus de flexibele verwarmingsbuis van 90 meter lengte en een doorsnede van 16 millimeter heb ik uiteindelijk wel nieuw gekocht."

Haar vloer met verwarming is inmiddels klaar, maar moet nog wel worden aangesloten op de installatie. „Ik heb daar geen haast mee. Voor mij is het bouwen van mijn eigen *tiny house* vooral voor de lol en het tempo wordt ook bepaald door het geld dat overblijft van mijn maandsalaris", zegt zij glimlachend. Voor wie erover denkt ook zelf vloerverwarming aan te leggen in zijn of haar *tiny house* heeft Gerdien desgevraagd nog wel wat tips. „Je moet er wel even goed over nadenken en vooral het berekenen is belangrijk. Je hebt toch altijd meer verwarmingsbuis nodig dan je denkt, want die loopt zigzaggend onder je vloer door. Daarnaast is het heel belangrijk dat je een goede isolatie onder het systeem aanbrengt. Vooral bij een *tiny house* op wielen, die dus van de grond staat. Je wilt natuurlijk niet dat je de buitenlucht aan het verwarmen bent! Ik heb een geïsoleerde vloer van 10 centimeter dik van twee platen met daar tussen isolatiemateriaal gemaakt met daarop dus de folie met aluminiumlaag. Het gaat vooral om de reflectie van de aluminiumzijde. Tenslotte moet de bovenplaat zo dun mogelijk zijn, zodat je optimaal profiteert van de warmte. Door de balkjes op zo'n 20 centimeter van elkaar te leggen kon ik een plaat *underlayment* van slechts 9 millimeter gebruiken, waarop straks nog hele dunne vinylvloer wordt gelegd", aldus de fanatieke klusser, die graag afsluit met de belangrijkste tip. „Denk vooral niet te moeilijk. Gewoon doen!"

© Gerdien Dijkstra

Het kan echt! Met alleen tuinafval en een beetje hulp van de natuur je huis verwarmen. Dit schrijft de Stichting Biomeiler Nederland enthousiast op haar website over de wellicht meest duurzame verwarming, die de Zwitser Jean Pain al in 1960 bedacht. Wat is een biomeiler nu precies?

© Biomeiler.nl

WARMTE direct uit de schoot van MOEDERTJE NATUUR

Een biomeiler is niet meer en niet minder dan een grote composthoop van houtsnippers, zoals snoeiafval. De houtsnippers worden door bacteriën afgebroken tot houtcompost. Hierbij komt wel een warmte van ruim 60 graden vrij. Door in het hart van de composthoop een warmtewisselaar en flexibele waterbuizen te plaatsen kan de warmte worden overgebracht naar water. Zo kun je direct uit de schoot van Moedertje Natuur genieten van een warme douche of je lekker nestelen tegen een water gevoede verwarming.

In Nederland zijn momenteel ruim 10 biomeilers gebouwd en de groep belangstellenden groeit. Een logisch gevolg van de aandacht voor alternatieve

energie en het achterlaten van een kleinere voetprint. De biomeiler is dan wel het summum. Je gebruikt de warmte van het composteren en gebruikt de uiteindelijke compost voor de verbetering van de grond rond je huis. Arie van Ziel, Peter Jan Brouwer en Frank Scholtens zijn groot fan van de biomeiler. Het trio vormt het bestuur van de Stichting Biomeiler Nederland, dat deze low-tech verwarmingstechniek promoot door kennis en ervaring te delen over de bouw van biomeilers. Dit doet zij door informatie te verstrekken via de website biomeiler.nl en het geven van tips en workshops.

De composthoop voor een goedwerkende biomeiler varieert in doorsnede van 1 tot 10 meter met een

maximale hoogte van 3 meter. De stabiliteit van de temperatuur wordt groter als de hoop groter en compacter is. Isolatie met stro of houtvezel kan ook bijdragen aan een weinig fluctuerende temperatuur. Een grote biomeiler gaat ongeveer anderhalf jaar mee. Het is dus handig om een biomeiler te bouwen in het najaar, zodat je er 2 volle winters mee vooruit kan. Daarna breek je de composthoop af voor hergebruik in de natuur en bouw je een nieuwe op van verse houtsnippers.

Het water in de biomeiler wordt meestal opgewarmd tussen de 45 en 55 graden door een in de composthoop gelegd buizenstelsel, dat vergelijkbaar is met vloerverwarming. Het wordt in een spiraal tussen de composterende houtsnippers gelegd. De composthoop moet voor minimaal 70% uit versnipperd vers snoeiafval bestaan. Deze zijn voor gemiddeld 15 euro per m³ te koop, maar vaak ook gratis te krijgen. Er kunnen andere organisch materialen als mest, gras, stro en bladeren doorheen worden gemengd. Met paarden- en koeienmest moet wel worden opgepast, want hierin kan antibiotica zitten en die remmen de compostering. Hetzelfde geldt voor eiken- en naaldhout.

Vocht is natuurlijk van levensbelang voor een goede compostering. Deze dient bij de bouw te worden toegevoegd door constant water te sproeien. Een biomeiler van 100 m³ heeft wel 50.000 liter water nodig! Om het vocht niet te laten verdwijnen moet de bodem waterdicht worden afgesloten en voorzien worden van een opvangbak, waarmee het water terug kan worden gepompt in de composthoop. De bovenkant blijft open en de zijkanten kunnen worden gemaakt van sterk gaas of houten pallets. Deze kunnen van een natuurlijk uiterlijk worden voorzien door rietmatten of wilgentakken.

De kosten voor de technische installatie (buizen, koppelingen, expansievat, pomp etc.) variëren afhankelijk van de omvang van de composthoop tussen de 600 en 2.400 euro. Een eventuele installateur kost tussen de 360 en 600 euro. Voor de omheining komt daar nog eens tussen de 15 en 30 euro per omtrekkende meter bij. Deze materialen kunnen uiteraard telkens worden hergebruikt bij de bouw van een nieuwe biomeiler. Terugkerende kosten zijn de houtsnippers, graafmachine voor het volstorten van de composthoop en duizenden liters water.

Dat een biomeiler ook prima geschikt kan zijn voor een kleine woning bewijzen Jochem en Sabine Verhagen. In 2014 bouwen zij een biomeiler van 30 m³ naast hun Mongoolse nomadentent, een zogenoemde ger, en leggen 100 meter slang onder de vloer van hun woonverblijf. Een op een zonnepaneel aangesloten cv-pompje zorgt voor de warm watercirculatie. Het Amsterdamse gezin is razend enthousiast en vertelt op biomeiler.nl dat het in het begin zo warm werd dat zij zelfs de deur moesten open zetten. „Een biomeiler is super simpel”, vertelt Jochem verder. „Je zit lekker binnen en denkt: wow! Het is gewoon warm en dat alleen maar van een malle composthoop!”

BOHO BIG SHOPPER

van restjes wol

Ik sta bij iedereen bekend als de breiende en hakende hobbymuts, dus krijg ik heel vaak restjes breigaren. En ik ben heel slecht in weggooiën, waardoor ik inmiddels een aardige bak vol heb met de meest uiteenlopende kleurtjes restgaren. Pluizig garen, glittergaren, verloopgaren, bandjesgaren. Van alles een heel klein beetje, waar je net niks mee kunt..... Totdat ik het idee kreeg om een grote shopper te maken in Boho-stijl. Super handig en duurzaam om boodschappen mee te doen, maar je kunt hem ook als wasmand gebruiken.

Dit heb je ervoor nodig:

- diverse restjes brei- en haakgaren.
- Bijpassende haaknaalden en/of breipennen.
- Oude spijkerbroek (of in ieder geval een stuk spijkerstof waar je 2 x de bodem, 50

door Margo de Kemp

x 20 cm, uit kan halen en twee stroken van 45 cm x 5 cm voor de hengsels)
Uiteraard kan dit ook een andere stevige stof zijn waar je nog een restje van hebt liggen.

- Stof voor de buitenkant. Minimaal 1,4 meter breed en 50 cm hoog. Ik gebruikte een restlap van canvas, maar in principe kun je elke stof hiervoor gebruiken. Het is het gemakkelijkst als de stof een beetje effen is, zodat je makkelijk je tekening erop kunt maken.
- Stof voor de binnenkant. Minimaal 1,4 meter breed en 50 cm hoog.
- Twee plastic placemats van ongeveer 38 cm x 30 cm.
- Twee stroken stof voor binnenkant van de hengsels, groot 45 cm x 5 cm.
- Stevig naaigaren.
- Sterke naald.
- Schaar.
- Eventueel vingerhoed.

**DOWNLOAD
hier het
PATROON**

DOSSIER HAARLEM

In Haarlem zijn de nog 22 overgebleven hofjes een toeristische trekpleister. Er wordt al klein gewoond sinds de veertiende eeuw. De woningnood in de jaren 20 leidde al tot een behoorlijk aantal kleine woonschepen in de Spaarne en ook tegenwoordig timmert de Noord-Hollandse hoofdstad aan de weg als het om klein en betaalbaar wonen gaat. In Noord is een tijdelijk appartementencomplex gebouwd voor starters en statushouders, de ondernemende Robert Bosma bouwt busje om tot wooncampers en dit najaar verrijst in de Schalkwijk een heus *tiny house*-dorpje dankzij de inspanningen van ex-wethouder Jeroen van Spijk. Voer genoeg voor een mooi *Dossier Haarlem*.

Wandelroute Verborgen Groen telt 16 Haarlemse hofjes

RONDDWALEN langs KLEIN WONEN uit vervlogen tijden

Dat klein wonen van alle tijden is bewezen wel de hofjeswoningen in verschillende oude Nederlandse steden. Haarlem kende ooit meer dan veertig van deze hofjes voor behoeftige bejaarde vrouwen. Nu zijn er nog 22 hofjes over, die nog steeds dienst doen als sociale woonvoorziening. Haarlem Marketing heeft een fraaie wandelroute uitgezet langs 16 van deze kleine woningen. Klein Wonen Magazine dwaalde anderhalf uur lang heerlijk rond in vervlogen tijden.

Voor 50 cent kopen we bij het VVW-kantoor aan de Grote Markt de brochure Verborgen Groen, met daarin de wandelroute en korte informatie over de 16 in het stadscentrum gelegen hofjes. De vriendelijke VVW-medewerker wijst ons erop dat het Hofje In den Groenen Tuyn alleen van 10 tot 12 uur toegankelijk is. Dit is hofje nummer 12 van de route, waardoor we besluiten in omgekeerde richting te wandelen. Dat brengt ons meteen bij twee bijzondere hofjes. Het Johannes Enschedéhof is het nieuwste hofje van Haarlem, dat in 2007 werd gebouwd op de plek waar ooit de beroemde gelijknamige drukkerij

stond. De met hout afgewerkte gevels doen sterk denken aan *tiny houses* op wielen en sommige andere moderne kleine huisjes. Een leuk bruggetje tussen het oude en nieuwe klein wonen. Het oude wonen is overigens slechts enkele meters van het Johannes Enschedé verwijderd, want aansluitend bevindt zich het oudste nog bestaande hofje van ons land: het Hofje van Bakenes. Gesticht in 1395, maar in de 17e eeuw is het herbouwd zoals het er nu nog uitziet. De witgepleisterde woninkjes met groene luikjes liggen idyllisch om de binnentuin met de fraai gerestaureerde overdekte waterpomp. Op nummer 11K prijkt een

> De fraaie waterpomp van Hofje van Bakenes.

glimmend naamplaatje met *Bestuur*, want elke hofje wordt nog steeds officieel bestuurd met aan het hoofd een regent.

Door de knusse winkelstraatjes van Haarlem dwalen we dik anderhalf uur heerlijk rond door het oude stadscentrum en verbazen ons over hoe klein sommige hofjeswoningen zijn. Niet zo vreemd, want de hofjes zijn destijds vooral gebouwd in bestaande binnentuinen voor alleenstaanden. Zo leren we dat er kerkelijke, stichtings- en gildehofjes waren. Kerkraden waren de eerste initiatiefnemers voor hofjes vanuit hun gevoelsmatige plicht om armen huisvesting te bieden. Niet veel later volgden ook de gegoede burgerij, die hun familienaam wilden laten voortleven in de naam van hofjes voor minder bedeeden. Ook verschillende beroepsgilden stichtten hofjes om een dak boven het hoofd te bieden aan gepensioneerde werklieden. In het begin bewoonden zowel alleenstaande mannen

als vrouwen de hofjes, maar al snel bleek dat de heren niet in staat waren een eigen huishouden te runnen. Zij verhuisden naar oude mannenhuizen en de hofjes waren nog uitsluitend voor weduwen en arme ongehuwde vrouwen bestemd.

De diversiteit van de Haarlemse hofjes is enorm. Van groot tot klein en nergens is de bouwstijl hetzelfde. Wel hebben ze allemaal een heerlijke rustieke binnentuin, die vaak door de bewoners gezamenlijk wordt onderhouden. Liefhebbers van klein wonen zullen de VVV-wandeling ongetwijfeld watertandend aflopen. Micro-wonen midden in de stad met het gevoel van een heerlijk buitenleven is voor vele een ultieme droom. Niet voor niets zijn er forse wachtlijsten voor deze hofjeswoningen. Klein Wonen Magazine maakt jullie in elk geval een klein beetje jaloers met een mooie fotoreportage van de verschillende Haarlemse hofjes.

> Het rustieke Hofje van Guurtje de Waal.

> De verborgen ingang van het Bruiningshofje.

> Een bewoonster van het Proveniershof verzorgt haar moestuin.

> Het Hofje van Loo is alleen door het hek te bewonderen.

> Het intieme Bruiningshofje.

MEER
FOTO'S

> De kleine woningen van het Proveniershof.

Kirsten is dolblij met haar oase van rust midden in de stad

Midden in de binnenstad van Haarlem ligt het Hofje In den Groenen Tuyn. Het is een oud statig huis, dat in 1616 uit een erfenis van Catarina Jansdochter Amen is aangekocht om er een hofje met 20 woningen rond de binnentuin te stichten. Inmiddels telt het schilderachtige hofje 17 woningen. Klein Wonen Magazine had er een bijzondere ontmoeting.

Het is nog steeds alsof je een groot herenhuis binnenkomt als de deur aan de Warmoesstraat 23 open gaat. Het daglicht vult gul de statige hal met houtwerk. Het groen uit de binnentuin lonkt. Eenmaal buiten blijkt dit geen huis, maar een hofje met piepkleine huisjes en heren mogen hier zelfs helemaal niet wonen. Bewoonsters genieten van het zonnetje in een stoel of op een bankje bij hun voordeur. Het is heerlijk rustig toeven in het Hofje In den Groenen Tuyn, dat slechts twee uurtjes per dag voor het publiek te bezoeken is.

Aan de andere kant van het hofje haalt Kirsten Kabbe Ytterbø relaxt haar krantje op bij de brievenbussen aan de Lange Veerstraat. Ze is verknocht aan dit hofje. „Ik ben niet Nederlands, maar kom uit Noorwegen. Ik heb drie jaar gewoond in een huisje verderop in dit hofje. Toen mijn vader slecht werd ben ik enkele jaren teruggegaan naar Noorwegen, maar na het overlijden van mijn vader wilde ik graag weer terug naar Nederland. Ik heb dan ook meteen met de regent gebeld en gezegd: *wil je mij alsjeblieft op de wachtlijst zetten*. En nu woon ik alweer vier jaar in dit hoekwoninkje.”

Als het aan haar ligt gaat ze hier nooit meer weg. „Ik vind het heerlijk om hier te wonen. Midden in de stad en dan toch zo rustig. Als ik familie uit Noorwegen

over krijg en ze stappen het hofje binnen, dan zeggen ze meteen wow!. Het is echt heel mooi wonen hier en het contact tussen de bewoners onderling is goed. Niet dat we de drempel bij elkaar stuk lopen, maar we helpen elkaar als het nodig is. Je hoort tegenwoordig vaak dat mensen graag mensen om zich heen zouden willen hebben, die hen helpen als ze ziek zijn of mantelzorg nodig hebben. Dat is het nieuwe wonen en dan komen ze weer terug op hofjes”, lacht Kirsten, die graag over de rijke historie van haar bijzondere hofje vertelt. „Het is nog steeds een hofje alleen voor vrouwen. De woningen zijn hier maximaal 45 m2 groot. Vroeger woonden hier de arme vrouwen van Haarlem, die alleenstaand of weduwe waren. Er was ook een naaiatelier, zodat er werk was. Zij kregen ook eten, zoals groenten en aardappelen. Na een bepaalde tijd mochten de vrouwen geen mannen meer ontvangen op het hofje. Als er toch bij iemand een man werd gezien dan werden de vrouwen gestraft. Dan kregen ze bijvoorbeeld enkele dagen geen aardappelen of groenten.”

Tegenwoordig is mannelijk bezoek uiteraard geen probleem meer en struinen er ook dagelijks nieuwsgierige mannelijke toeristen rond. Kirsten kan prima leven met de pottenkijkers. „Ik vind het niet erg dat er regelmatig toeristen door ons hofje lopen. Dat weet je ook als je hier komt wonen. Dat staat in de

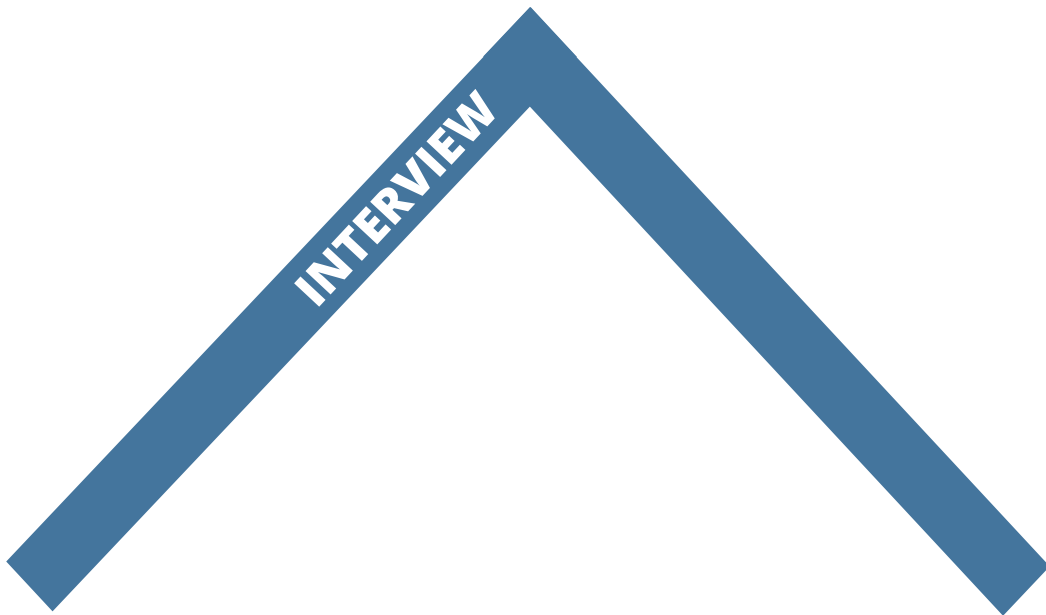
reglementen. Ook als er buiten de openingstijden toeristen aanbellen neem ik ze nog wel eens mee naar binnen. Dan zeg ik: *loop maar mee, jullie zijn mijn gasten.*” De Noorse is er wel iets voorzichtiger mee geworden dan in het begin. „Een keer stond er rond vijf uur een Franse gids met twee mensen voor de deur en ik nodigde hen uit om toch even binnen te kijken. Ik deed de deur open en voor ik wist kwam er een groep van zo'n vijftig mensen binnen. Het waren er dus veel meer! Ik dacht meteen *oh jee, dat is niet goed.* Er zaten bewoners voor hun deur een beetje te zonnebaden en toen kwamen al die mensen het hofje in. Ze hebben later ook tegen mij gezegd *dat mag je nooit meer doen!*”

Als we brutaal vragen of we ook een kijkje bij haar binnen mogen nemen nodigt zij ons hartelijk uit. De hal is niet groter dan een bezemkast, maar biedt plek genoeg voor de kapstok, die sfeervol gedecoreerd is met 2 oude langlauflatten en herkenbare gele houten klompen. Noorwegen *meets* Holland! De woonkamer met keukentje is ongeveer 3 bij 3 meter. Kirsten neemt plaats op haar luie bank in het sfeervolle vertrek en vertelt dat ze altijd al graag klein heeft gewoond. „Ik heb gestudeerd in Groningen. Ik woonde toen in een echt studentenappartementje waar van alles aan mankeerde. In Noorwegen heb ik met mijn man wel in een grotere woning gewoond, maar ook daar heb ik in een heerlijk knus klein huisje gewoond. En natuurlijk hier in het hofje. Ik vind het heerlijk om zo klein te wonen. Ik ben bijvoorbeeld helemaal niet van het schoonmaken, dus dan is klein wonen ideaal. En waar heb je al die ruimte nou voor nodig?“, aldus de Noorse Haarlemse.

Ex-wethouder Jeroen van Spijk aan de wieg van *tiny house*-project Haarlem

„Het is toch ZONDE als je LEGE KAVELS zomaar LAAT LIGGEN?“

De irritatie over zoveel ongebruikte kavels in zijn Haarlem en een overnachting in een *tiny house* van Tiny TIM maken in 2016 van wethouder Jeroen van Spijk een voorvechter van deze vorm van tijdelijk en duurzaam wonen. Met als resultaat de bouw van 10 *tiny houses* met een woongarantie van 10 jaar in Haarlem en Heemstede. „Ik ben heel enthousiast over de proactieve houding van de gemeente, woningbouwcorporatie en private partijen in Haarlem. Het is pionieren, maar we willen hiermee een voorbeeld voor Nederland zijn“, aldus de inmiddels ex-wethouder.

DOSSIER
HAARLEM

> Jeroen van Spijk.

Rijdend door de stad aan de Spaarne schudt Jeroen van Spijk regelmatig het hoofd. „Er is zoveel grond in de gemeente waar niks mee wordt gedaan. Procedures duren nu eenmaal lang in Nederland. Soms ligt grond wel 10 tot 15 jaar braak. Het is toch zonde als je al die lege kavels zomaar laat liggen? Ik vind dat we veel meer kunnen doen met tijdelijk grondgebruik”, vertelt hij gedreven.

Als wethouder van Ruimtelijke Ontwikkeling besluit hij hier actie op te ondernemen en al snel ontpopt Van Spijk zich tot voorvechter van *tiny houses* en dan met name de duurzame en autarkische woningen van Tiny TIM. „Als wethouder werd ik uitgenodigd om een nachtje te komen slapen in een van de vijf *tiny houses* op Fab City in Amsterdam. Dat vond ik heel erg leuk. Het huisje is klein en daardoor heb je veel meer de neiging om naar buiten te gaan. Een kroegje bezoeken waar je normaal nooit komt of lekker muziek luisteren met je burens. Lekker relaxt en gezellig. Je bent veel meer op de buitenwereld gericht en vooral de sociale sfeer sprak mij erg aan. De leefgemeenschap van *tiny house*-bewoners is heel sociaal. Ze leven niet alleen maar in hun eigen wereldje tussen Vinex-muren.”

Van Spijk brengt een dag en nacht door in een Tiny TIM en is meteen verkocht. „Het is een heel duurzaam huisje. Het is volledig zelfvoorzienend. Je hebt geen aansluitingen op nutsvoorzieningen nodig, waardoor het ideaal is voor tijdelijk gebruik van grond. Je zet

het neer, mensen kunnen er 2 tot 3 jaar heel lekker wonen en als je het weer weghaalt is de bouwgrond nog exact zo als je het vooraf hebt aangetroffen.” Ook het duurzaam en autarkisch leven maakt de wethouder heel enthousiast. „Je hebt maar een bepaalde hoeveelheid stroom en water tot je beschikking. Als je een koud biertje uit de koelkast wilt hebben betekent dat dat je bijvoorbeeld wat korter moet douchen. Je moet goede afwegingen maken en dat vind ik goed. Je gaat bewuster met energie en water om. Je moet wel even wennen en het is niet voor iedereen weggelegd. Sommigen doen het graag als starter en als er kinderen komen stappen ze over op een grotere woning, maar anderen willen maar wat graag hun hele leven zo wonen.”

„Ik zie het als een soort moderne stadsnomaden, die met hun huis door de stad trekken.”

Enthousiast zet Van Spijk vaart achter zijn plannen voor *tiny houses* in Haarlem en laat geschikte braakliggende terreinen in de stad in kaart brengen. Uiteindelijk worden 10 geschikte locaties

aangemerkt en krijgt de D66-politicus een meerderheid in de gemeenteraad achter zich. Ook de gemeente Heemstede krijgt hij warm voor de plannen. „De woningbouwcorporatie Elan gaf al snel aan ook mee te willen doen. Wat natuurlijk zeer uitzonderlijk is, maar zij zien hetzelfde als ik: leegstaande grond. Als gemeente Haarlem hebben we besloten dat we nu 10 Tiny TIM's gaan neerzetten op het voormalige schoolterrein aan de Zwemmerslaan. Daar kunnen ze staan, totdat er een bouwplan wordt gestart. Samen met de gemeente Heemstede hebben we bovendien vastgelegd dat

> Wethouder Jeroen van Spijk deelt als 'Beschermheer van de Tiny TIM's' oorkondes uit aan potentiële bewoners van het project Zwemmerslaan.

> Wethouder Jeroen van Spijk toont in een Tiny TIM de locatie van het project aan de Zwemmerslaan.

©ICAU/Hans Peter Föllmi

de bewoners voor 10 jaar verzekerd zijn van een plekje in Haarlem of Heemstede. De gemeenten zoeken dan een nieuwe locatie. Na de periode aan de Zwemmerslaan verhuizen de huisjes waarschijnlijk naar een mooie locatie aan de Spaarne in de stad, maar het zou natuurlijk ook leuk zijn als de bewoners ook enige tijd in Heemstede gaan wonen. Ik zie het als een soort moderne stadsnomaden, die met hun huis door de stad trekken."

Het plan is dat van de 10 *tiny houses* er 4 worden verhuurd in de sociale sector door Elan. De andere huisjes worden verkocht. „De initiatiefnemers van Tiny TIM hebben enkele private partijen bereid gevonden hierin te investeren en kopers een lening te verstrekken, die ook voor de belasting als hypotheek wordt gezien. Zo kunnen zij ook de hypotheekrente aftrekken. Een mooie oplossing, want de banken zijn hier duidelijk nog niet klaar voor. Het is zo een hele leuke combinatie van overheid, woningbouwcorporatie en private partijen. De grond wordt door de gemeente verhuurd aan de bewoners. Wel tegen een marktconforme prijs, want dat moeten we wettelijk. We vragen als gemeente het minimale dat volgens de wet moet voor een vierkante meter. Zo heel veel is dat ook weer niet, want de huisjes hebben ongeveer maar 20 tot 30 vierkante meter nodig plus nog wat vierkante meters voor een parkeerplaats."

Zonder slag of stoot gaat de realisatie van het *tiny house*-project uiteraard niet voor Van Spijk en consorten. „Er doemden telkens barrières op. Zo was de bouwvergunning een probleem, omdat de nieuw

ontworpen Tiny TIM's net niet aan de regels uit het Bouwbesluit voldeden. We hebben bij het Ministerie gelobbyd voor verruiming van het Bouwbesluit en Tiny TIM heeft het ontwerp iets gewijzigd, waardoor alle Tiny TIM's nu conform het Bouwbesluit zijn. Ook het legesbeleid moest worden aangepast, want als je verplicht 4 of 5 keer moet verhuizen met je huisje wil je niet dat je iedere keer dezelfde leges moet betalen. Vervolgens moest dat wel weer zo worden aangepast dat het niet als staatssteun werd gezien. Zo volgde de ene na de andere barrière, maar we hebben ze allemaal geslecht! Daar ben ik echt heel blij mee."

Inmiddels zijn de eerste twee *tiny houses* aan de Zwemmerslaan in de Haarlemse wijk Schalkwijk geplaatst. Hieronder is ook de Tiny TIM, die een tijd lang op de BouwExpo Tiny Housing in Almere was te zien. De rest volgt als alles voorspoedig verloopt in oktober. Jeroen van Spijk kijkt er reikhalzend naar uit. Hij is inmiddels wethouder af en is na de gemeenteraadsverkiezingen aan de slag gegaan in het bedrijfsleven, maar ziet het project uiteraard nog steeds als zijn kindje dat hij graag wil zien opgroeien. „Ik vind het gewoon een heel leuk concept en absoluut duurzaam. Het was voor ons echt pionieren, maar ik ben ervan overtuigd dat het toekomst heeft. Je kunt het ook groter aanpakken met bijvoorbeeld honderden of zelfs duizenden woningen, die je steeds kunt verplaatsen in en rond steden. En niet alleen op gemeentegrond, maar er zijn ook projectontwikkelaars die vaak tijdelijk ongebruikte grond hebben. Ik denk dat het echt een oplossing kan zijn voor het volkshuisvestingsprobleem in ons dichtbevolkte land."

Gemeente, woningbouwcorporatie en Tiny TIM tackelen alle problemen

TINY DORPJE tegen verloedering BRAAKTERREINEN

De problemen rond het bouwen van *tiny houses* zijn met vereende krachten te tackelen. Dat bewijzen de gemeente Haarlem, Woningbouwcorporatie Elan en *tiny house*-bouwer Tiny TIM met hun pilot van een *tiny* dorpje op tijdelijk ongebruikte grond. De lokale overheid biedt de bewoners een woongarantie van 10 jaar in hun gemeente, de woningbouwcorporatie heeft de intentie om 4 huisjes aan jongeren met een krappe beurs te verhuren en Tiny TIM zorgt voor een alternatieve hypotheek voor de kopers. Een uniek project dat als voorbeeld moet dienen voor heel Nederland.

© Tiny TIM

> Impressietekeningen van het project, Model S en indelingsvoorbeelden.

Braakliggende stukken grond verloederen Haarlemse wijken. Dat is in 2016 de door wethouder Jeroen van Spijk gevoede opvatting van de gemeenteraad in de Spaarnestad. Tijdelijke bewoning in *tiny houses* kan daar volgens de lokale politici een positieve verandering in brengen. Zij zien in de autarkische huisjes van Tiny TIM een ideale oplossing. Er zijn geen aansluitingen op nutsvoorzieningen nodig en de huisjes zijn eenvoudig te verplaatsen. Samen met de eis dat de bewoners de omliggende grond bij verhuizing terug brengen in de oorspronkelijke situatie kan de gemeente zo supersnel schakelen bij de start van een toekomstig bouwplan op het terrein. Ook buurgemeente Heemstede denkt erover zich bij deze pilot aan te sluiten.

Het *tiny* dorpje verrijst momenteel in de *wildernis* aan de Haarlemse Zwemmerslaan, waar tot 2011 het complex van het Linnaeus College heeft gestaan. De eerste 2 huisjes zijn eind augustus

geplaatst. Om de onzekerheid bij bewoners van de *tiny houses* weg te nemen geeft de gemeente Haarlem hen de garantie van een woonlocatie voor 10 jaar. „Er wordt gewerkt met een grondabonnement”, vertelt Hans Peter Föllmi van Tiny TIM. „Als er gebouwd wordt krijgen de bewoners een andere locatie toegewezen. Dat was ook een belangrijke toezegging om Woningbouwcorporatie Elan mee te krijgen, want het moet voor hen natuurlijk wel uit kunnen met de huur. Zij heeft de intentie om 4 Tiny TIM's te verhuren middels een jongerencontract aan mensen onder de 27 jaar met een bepaald salaris. De maximale huurprijs zal dan ook 430 euro worden. En als deze huurders er na bijvoorbeeld 5 jaar uitgaan, dan behouden ze hun huurpunten. Het is echt een mooi sociaal project.”

De overige 6 huisjes worden verkocht. Daarvoor heeft Tiny TIM de hulp van private geldschieters ingeroepen. „Zij opereren net als een bank.

Er wordt geld uitgeleend tegen 5% rente op basis van annuïteit. Dit loopt via een notaris, zodat er ook hypotheekrenteaftrek mogelijk is. De koper lost in 10 jaar af, maar is wel formeel eigenaar vanaf dag 1. De Tiny TIM is uiteraard het onderpand in het geval de koper niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Tussentijds kan de Tiny TIM ook verkocht worden, net als ieder huis. De nieuwe eigenaar gaat dan een nieuw contract aan met de investeerder", legt Hans Peter uit.

De naam Tiny TIM staat voor Tiny Timber Independent Mobile. De eerste versie van het huisje heeft een woonoppervlakte van 16 m² en is inmiddels verder ontwikkeld om te voldoen aan het tijdelijke Bouwbesluit. Daarnaast is er met het oog op de verhuur door Woningbouwcorporatie Elan een Model S ontworpen. „Deze Tiny TIM voldoet volledig aan het permanente Bouwbesluit. Best uniek voor een *tiny house*. Model S is een meter breder en ook 1,5 meter langer. Dat hebben we gedaan om te kunnen voldoen aan het Bouwbesluit. Door de Tiny TIM groter te maken wordt het autarkisch concept ook beter. Door de aanpassing is er een groter dakoppervlakte ontstaan, zodat er meer zonnepanelen op passen en er meer regenwater kan worden opgevangen. Het woongedeelte telt 18 vierkante meter en is vrij in te delen. Met de technische ruimte en de natte cel komt Model S in totaal op 27 vierkante meter", rekt Hans Peter voor.

De nieuwe Tiny TIM biedt genoeg ruimte om een slim interieur in te bouwen. „De raampartijen zijn zo gekozen dat er meerdere oplossingen mogelijk zijn, zodat de ruimte naar wens is in te delen. Als de Tiny TIM op een vaste locatie wordt geplaatst, kan Model S ook uitgebreid worden met een vide, waarin je rechtop kunt staan. Het gebruiksoppervlak wordt dan 33 vierkante meter", vertelt Hans Peter.

Het huisje bestaat voornamelijk uit puur en duurzaam hout. De gevel kan voorzien worden van gebrand hout en de kozijnen van met azijn behandeld hout (Accoya), waardoor schilderen niet nodig is. Het skelet bestaat uit zogenaamde Sip-panelen. Deze zorgen voor een laag gewicht, zodat iedereen zijn huisje eenvoudig met een dieplader kan verplaatsen. De Tiny TIM is daarnaast dus geheel zelfvoorzienend. Zonnepanelen en PVT-panelen zorgen voor de energie en de groene zuiverende gevelwand maakt van douche- en afwaswater en urine weer schoon drinkwater via een stelsel van plantenbakken en watertanks. Een concept waarmee Haarlem graag hun braakliggende terreinen wil verfraaien en een bijdrage wil leveren aan het huisvestingsprobleem.

EERSTE TINY TIM IN HAARLEM

> Een trotse Jurgen van der Ploeg en Hans Peter Föllmi.

©IC4U/Hans Peter Föllmi

Startende jongeren en statushouders wonen gezamenlijk klein aan Delftplein

„Prima TUSSENSTAP, maar INTEGRATIE vlot NIET ERG”

Om het huisvestingsprobleem van startende jongeren en statushouders het hoofd te bieden realiseerde de gemeente Haarlem samen met woningbouwcorporatie Elan een 160 studio's en appartementen tellend tijdelijk wooncomplex aan het Delftplein. Volgens bewoonster Carmen Boerman is het een prima initiatief, maar de beoogde integratie valt een beetje tegen.

In Haarlem zit de markt van sociale huurwoningen al jaren op slot. De wachttijd is al opgelopen tot een jaar of zes. Veel jongeren hebben grote moeite om in Haarlem een plekje te vinden om op eigen benen te gaan staan. Daarbij komt nog eens dat ook de stad aan de Spaarne van Rijksweg een fiks aantal vluchtelingen met een voorlopige verblijfsvergunning, zogenoemde statushouders, moet huisvesten. Om te voorkomen dat de kans op een eigen sociale huurwoning voor jongeren daardoor nog verder gereduceerd zou worden besloot de gemeenteraad in 2016 voor de bouw van tijdelijke huisvesting op het braakliggende terrein aan het Delftplein in Haarlem-Noord.

De marktconforme grondprijs vormde in eerste instantie een obstakel, want deze bleek domweg te duur voor tijdelijke sociale woningbouw. Er moest dus creatief worden gedacht. De gemeenteraad besloot uiteindelijk, binnen de kaders van geoorloofde staatsteun, de grond met korting te verkopen aan woningbouwcorporatie Elan, die op haar beurt op zoek ging naar gebruikte woonunits. Deze vond zij in het oude complex van een verzorgingstehuis in Velp. De woonunits werden aan het Delftplein opnieuw opgebouwd, voorzien van een nieuw interieur en de buitengevel kreeg een lijke verf. Het complex blijft hier maximaal 15 jaar staan, waarna Elan hier nieuw gaat bouwen. Er volgt dan een verrekening met de gemeente betreffende de verstrekte korting.

Inmiddels zijn de 160 kleine woningen een jaar in gebruik. Carmen Boerman zag de woningen speciaal voor jongeren onder de 27 jaar en statushouders in de inschrijfwebsite van de woningbouwcorporatie en was snel om. „Ik ben meteen gaan kijken en vooral het feit dat ik mijn huurpunten behoudt deed mij al snel besluiten erop te schrijven”, vertelt de 25-jarige geboren Haarlemse, die eerlijk toegeeft dat ze wel even over het drempeltje van de 1 op

1 mix met statushouders heen moest. „Je weet niet wat je moet verwachten, maar ik woon hier nu een jaar en eigenlijk bevat het prima.” De ambitieuze plannen van de gemeente en Elan, om de integratie van de statushouders te bevorderen door ze te mixen met Nederlandse jongeren, komt volgens Carmen niet erg uit de verf. Natuurlijk wordt er hier en daar wel eens een kopje thee met een statushouder gedronken, maar echt samen dingen doen gebeurt weinig. „Ik denk niet dat het een succes is. De integratie vlot niet zo erg. De jongeren die hier zijn komen wonen komen bijna allemaal thuis bij hun ouders vandaan en kennen elkaar niet. De statushouders komen allemaal uit 1 of 2 asielzoekerscentra en kennen elkaar wel al een tijdje. Die blijven toch veel meer bij elkaar. Op elke verdieping zijn wel 1 of 2 mensen die proberen gezamenlijke activiteiten te organiseren, maar volgens mij loopt dat ook niet echt. Problemen met de Nederlandse taal maken het natuurlijk ook lastig.”

Zelf vindt Carmen het prima wonen in haar studio van 20 m². „Het is klein, maar ik heb alles wat ik nodig heb. Een eigen keukenblok en een eigen badkamer.

En dat voor een huur van net geen 500 euro. Daarvoor moet je elders in Haarlem meestal de keuken en badkamer delen. Voor mij is het dan ook een prima tussenstap. Het is een hele vooruitgang in vergelijking met mijn slaapkamertje bij mijn ouders. Je leert ook je eigen verantwoordelijkheden, zoals het huishouden doen en je eigen huur betalen. Maar als ik een nieuwe baan heb gevonden ga ik wel om mij heen kijken, want het zou toch wel prettig zijn als ik een apart slaapkamertje zou hebben. Nu heb ik een slaapbank. In het begin deed ik die iedere dag ombouwen, maar nu laat ik normaal gesproken mijn bed staan. Ik ben toch alleen en meestal de hele dag weg. Alleen als er visite komt zorg ik dat de bank er staat.”

Waarderhaven, het drijvende dorpje in de Spaarnestad

Van

DOSSIER
HAARLEM

SCHAAMTE naar puur WOONGENOT

Al sinds de jaren 20 kent Haarlem woonboten. Ook in die tijd is de woningnood groot en nemen vooral arbeidersgezinnen hun toevlucht tot deze woonvorm. De door de stad lopende Spaarne is nog steeds een geliefde plek voor woonbootbewoners en de Waarderhaven vormt met zijn 57 woonarken zelfs een heus dorpje in de Noord-Hollandse hoofdstad.

In de crisisjaren 10 en 20 na de Eerste Wereldoorlog wordt er denigrerend gesproken en geschreven over woonschepen. Het is een uitwas van het tekort aan goede woningen. Arbeidersgezinnen wonen er veelal in armoedige bouwsels zonder gas en elektriciteit en met water uit een door de gemeente aangelegde gemeenschappelijke kraan.

Het Haarlems Dagblad schrijft in september 1927 met enige schaamte over de 20 woonschepen in de Oostvest. *'Flinke ruime woningen op bakken, maar ook drijvende krotjes. Een bonte staalkaart hoe woonschepen niet en hoe ze wel moeten zijn. De geheele Oostvest is met deze vloot gevuld, hetgeen een typische aanblik oplevert, zoowel voor de ESM-reizigers, die de Amsterdamsche Poort passeeren als voor de passagiers der treinen die naar of van Amsterdam komen. De treinpassagiers zullen evenwel geen gunstigen indruk krijgen van de woningtoestanden te Haarlem. Aan den eenen kant zien zij de woonschepen, aan den anderen kant het woonwagen-kamp aan den Oudenweg!*', aldus de journalist van het Haarlems Dagblad, die zich tot slot afvraagt hoe lang het nog zal duren voordat deze oorlogsherinnering uit de stadswateren zijn verdwenen en weer alleen te zien zijn in het buitengebied als vakantieverblijf.

In plaats van verdwijnen komen er echter steeds meer woonboten in Haarlem. Het doet de gemeenteraad in 1934 besluiten een woonschepenhaven aan te leggen aan het Noorder Buiten Spaarne. Hier moet in de toekomst de nieuwe Haarlemse haven komen, maar kan voorlopig worden gebruikt door woonbootbewoners. Het is de voorloper van de huidige Waarderhaven waar anno 2018 nog steeds 57 woonboten liggen. Veel bewoners wonen hier al decennia lang naar tevredenheid. De maximale grootte voor een plekje in de Waarderhaven is 65 m². „Maar er liggen ook kleinere woonboten”, vertelt

bewoner Marcel, die Klein Wonen Magazine spontaan uitnodigt om het woonbotendorpje met zijn boot van binnen te bekijken. De Waarderhaven is namelijk recent geheel op de schop gegaan en hebben alle bewoners een tuintje op de wal gekregen. Door de bouw van schuttingen en tuinhuisjes is er hierdoor vanaf de straatzijde nauwelijks nog iets te zien van het drijvende dorp. Een verandering die niet iedereen in de Waarderhaven bevalt. „Vooraf de mensen die hier al langer wonen missen hierdoor het gezellige van het open karakter. Nu is iedereen meer op zichzelf in zijn eigen tuintje”, aldus Marcel.

De renovatie is wel een hele verbetering. Al jaren woedt er een woedende discussie over de brandveiligheid. De haven ligt te vol, waardoor de ruimte tussen de woonboten te klein is en de brandweer niet uit de voeten kan bij calamiteiten. De Haarlemse gemeenteraad besluit in 2015 de Waarderhaven te vergroten, waardoor de woonboten twee-aan-twee kunnen liggen met 5 meter tussenruimte. Het wordt een roerige periode voor de bewoners, die zoveel mogelijk op hun stek mogen blijven, de gemeente en de aannemer. Het blijkt een complexe klus, waarvan de bouwtijd en kosten steeds verder oplopen. Uiteindelijk worden de werkzaamheden in 2017 voltooid en keert de rust terug in het Haarlemse woonbotendorpje. De privacy is door de tuinverkaveling van de wal vergroot, de gezamenlijke sfeer vermindert. „Maar de sociale controle is groot. Niemand loopt hier zomaar ongezien rond in de haven”, besluit Marcel, terwijl hij nog een stuk de Spaarne op vaart. Ook langs de stadskades liggen nog vele woonboten. De journalist van het Haarlems Dagblad heeft het zich in 1927 niet kunnen voorstellen, maar deze vorm van klein wonen is inmiddels niet meer weg te denken. De woonboten geven zijn stad een bijzondere sfeer en de bewoners puur woongenot.

> Marcel stuurt zijn bootje door zijn drijvende dorpje in de Waarderhaven.

MEER
FOTO'S

Architect Marjolein van Eig kijkt ook naar toekomst brugwachtershuisje

PARELTJE aan de SPAARNE ooit een TINY HOUSE?

DOSSIER
HAARLEM

Architect Marjolein van Eig oogst in 2014 veel lof voor haar ontwerp van een nieuw brugwachtershuisje bij de Haarlemse Melkbrug. De elementen uit het verleden, de alzijdige vormgeving, de perfecte match met de omgeving en het duurzame karakter worden geroemd en leveren nominaties voor verschillende architectuurprijzen op. Aan de toekomst heeft de ontwerpster ook gedacht, want het gebouwtje aan de Spaarne is bij een wegbezuiniging van de brugwachters eenvoudig om te bouwen tot vakantiewoning of, wie weet, een fantastisch *tiny house*!

De gemeente Haarlem geeft in 2014 talentvolle architecten de kans om een ontwerp te maken voor het deels afgebrande brugwachtershuisje bij het Rijksmonument de Melkbrug. Een heel scala aan voorzieningen moeten er worden aangebracht in het piepkleine Melkhuisje, zoals het domein van de brugwachters heet. Zonder dat het nieuwe gebouwtje groter mag worden dan de bestaande 19 m². Marjolein van Eig ziet het als een uitdaging en gaat aan de slag. „Er moest van alles in. Naast de bedieningsruimte voor de brugwachters ook een flinke transformatorruimte voor Liander en een punt waar toeristen informatie kunnen halen. Meerdere zaken dus in een kleine ruimte. Dat maakte het een complexe puzzel”, vertelt Marjolein. „Je denkt misschien snel *lekker gemakkelijk zo'n klein gebouw ontwerpen*, maar er gaat juist enorm veel tijd in zitten. Elke millimeter is belangrijk. Je moet alles op de vierkante meter werkbaar zien te krijgen.”

De jonge architect slaagt uitstekend in haar ontwerp, dat uit de 65 inzendingen als winnende wordt gekozen. In 2015 verrijst het bijzondere huisje aan de Spaarne in hartje Haarlem. Vanuit elke hoek ziet het er anders uit. De verplichte transformatorruimte van 3 x 3 x 3 meter is gehuisvest in een soort buik van het gebouw, terwijl de brugwachters op een iets smaller deel daarboven hun werk kunnen doen vanachter een groot panoramaraam. Door een split levelvloer kijkt de ene brugwachter over de andere heen. Naast de bedieningsdesk is er een klein keukentje en een toilet gerealiseerd. Een overstek boven de raampartij zorgt ervoor dat in de zomer teveel opwarming door de zon wordt voorkomen, terwijl in de winter de laagstaande zon juist weer warmte brengt door het glas. Dit scheelt stookkosten. Duurzaamheid is een belangrijk aspect in de ontwerpen van Marjolein. Naast de zonwarmte heeft zij het hemelwater direct laten afvoeren in de Spaarne, zijn de muren voorzien van *biobased* isolatiemateriaal en wordt er energie opgewekt via leitjes met PV-cellen op het schuin lopende dak.

Duurzaamheid komt ook terug in haar toekomstvisie. „Het is bijzonder dat Haarlem nog een brugwachtersfunctie aan dit gebouwtje heeft gegeven. Er komen er steeds meer leeg te staan, want de meeste bruggen worden automatisch bediend. Het zijn vaak ook

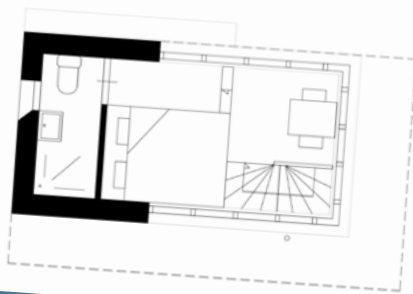
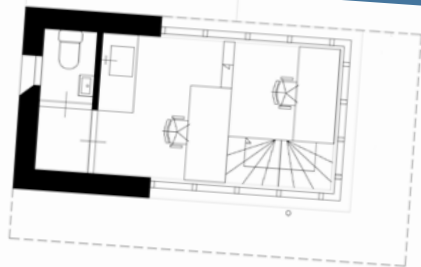

©Allard van der Hoek

©Allard van der Hoek

iconische plekken waar ze staan. Het Melkhuisje is zo'n pareltje in de stad. Het kan natuurlijk best zo zijn dat brugwachters ook voor Haarlem te duur worden en het Melkhuisje een andere functie krijgt. Dan is het handig om daar van tevoren rekening mee te houden, zodat er geen complete verbouwing nodig is. Daarom heb ik in mijn ontwerp ervoor gezorgd dat het eenvoudig kan worden omgebouwd tot vakantiewoning. We hebben hiervoor ook een plattegrondje gemaakt. Er kan een bed in op de eerste verdieping en op de plek van het huidige keukentje kan een badkamer worden gemaakt. Op de begane grond, waar nu het VVV-punt is, kan dan een keukentje komen. Zo krijgt het met enkele aanpassingen een verblijfsfunctie", vertelt Marjolein. Over het lappen van de ramen hoeven bewoners zich ook geen zorgen te maken, want er zijn draaibare delen in de raampartijen gemaakt. „Dat was ook een vereiste. De brugwachters moesten zelf hun ramen kunnen zemen.“ Als de gemeente Haarlem ooit besluit de menselijke bediening van de Melkbrug te stoppen hoopt Marjolein dat het daadwerkelijk een (vakantie)woning wordt. „Dat zou echt leuk zijn!“ Als het Melkhuisje een woonfunctie krijgt is een ding zeker. Dan loopt het storm qua belangstelling en gooit Marjolein hoge ogen voor een toekomstige prijs voor *mooiste tiny house*.

© Thijs Asselbergs & Anna/CIID Cees van Giessen

KLEIN WONEN rond monumentale GEVANGENIS

De cellen van de imposante Haarlemse gevangenis De Koepel doen recent nog kort dienst als miniwoningen voor asielzoekers, maar het Rijksmonument wordt de komende jaren omgetoverd tot een ultramoderne universiteitscampus. Zo'n 12.000 vierkante meter ruimte wordt verhuurd aan studenten en bedrijven en er komen 350 kleine woningen in de sociale sector. Een prachtplan voor studenten en starters!

© Thijs Asselbergs & Anna/CIID Cees van Giessen

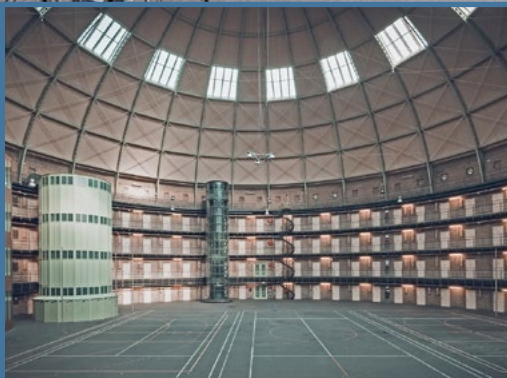
Al ruim anderhalf jaar is kwartiermaker Ynte Bakhuizen bezig met de plannen voor een University College op het complex van De Koepel. Het concept van deze kleinschalige onderwijsvorm komt uit de VS en biedt studenten een breed aanbod aan studievakken, die zij zelf kunnen kiezen. De speciaal voor dit project opgerichte Stichting Panopticon zoekt in eerste instantie contact met de UvA en later een combinatie van de Vrije Universiteit en de Open Universiteit, maar beiden zien naast de University Colleges van Amsterdam en Utrecht geen heil in nog zo'n initiatief. Uiteindelijk vindt Panopticon geïnteresseerde partijen in de Duitse SRH Foundation en de Nederlandse Global School for Entrepreneurship.

De monumentale koepel wordt het kloppende hart van de campus. De begane grond in de Koepel is openbaar toegankelijk en hier komt een restaurant alsmede ruimte voor kunst en cultuur. In de kelder, die nog gegraven moet worden, komen zes bioscoopzalen, geëxploiteerd door The Movies/

FilmHallen. De cellen worden studieruimten en een broedplaats van creatievelingen en *start-ups*. In totaal kunnen hier straks rond de 600 studenten terecht voor de bacheloropleiding *Liberal Arts and Sciences*. Ruim een derde hiervan kan ook op het complex wonen, want studentenhuysvester DUWO gaat er 250 studentenwoningen realiseren. Zij heeft hiervoor, samen met Woningbouwcorporatie Elan Wonen, een deel van de gronden van het Koepelcomplex aangekocht van Panopticon. Elan gaat naast de studentenwoningen van DUWO nog eens 100 kleine woningen voor starters bouwen. Een deel van de woningen komt in het huidige Huis van Bewaring De Vest en een deel wordt nieuwbouw. Zo wordt betaalbaar en klein wonen hier straks mogelijk op een prachtlocatie, die ook nog eens op steenworp afstand van het centrum en treinstation ligt. De komende tijd gaan DUWO en Elan aan de slag met de planontwikkeling en verwachten over ruim 2 jaar de woningen op het terrein van De Koepel te hebben gerealiseerd. Nog even geduld dus!

© Thijs Asselbergs & AnnACIID Cees van Giesen

© Olaf Kramer

De Koepelgevangenis

Het gevangeniscomplex De Koepel telt ruim 20.000 m² vloeroppervlak op een terrein van zo'n 1,7 hectare. De gevangenis is een ontwerp van justitieel architect W.C. Metzelaar, die zich laat inspireren door de door zijn vader ontworpen koepelgevangenis in Arnhem en Breda. In 1901 wordt de gevangenis opgeleverd en dient tot 2016 als penitentiare inrichting. Kort na de sluiting vinden kort Syrische vluchtelingen hier tijdelijk onderdak. Met de komst van het University College worden De Koepel en het Huis van Bewaring verbouwd en is er 8000 m² grond beschikbaar voor nieuwbouw.

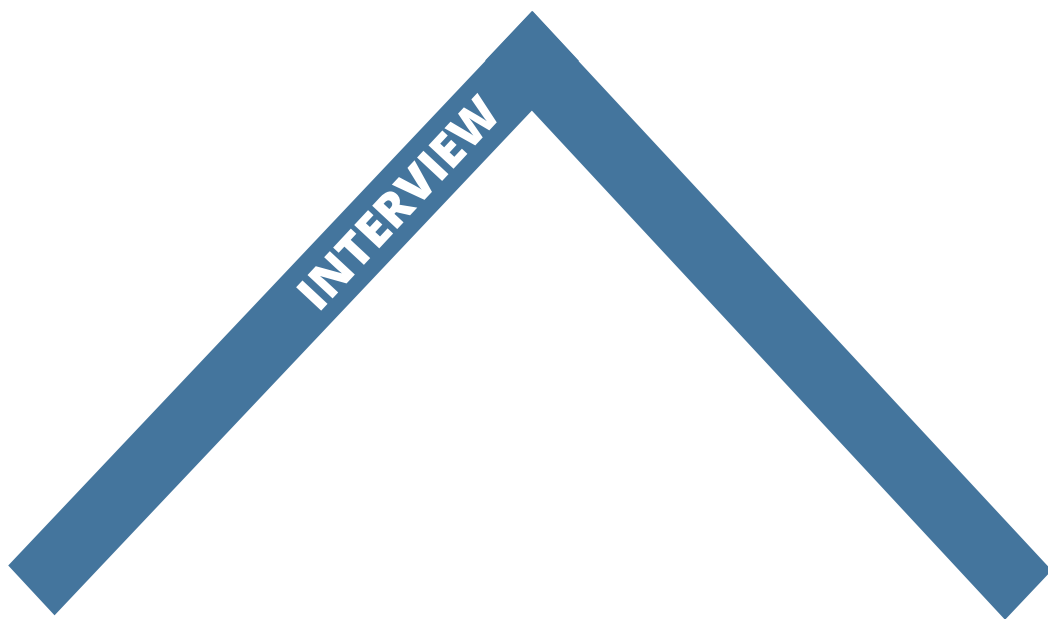

© Archikidz, Joyce Mellef

Tiny architectuurwedstrijd

De Koepel is in 2017 ook even het domein van *tiny houses*. De educatieve instelling Archikidz Haarlem organiseert er een knutselwedstrijd voor piepjonge architecten tussen de 8 en 12 jaar. Zij mogen zich, begeleid door echte architecten, met allerlei materialen uitleven om hun droomhuisje te maken. Er komen tal van kinderdromen tot uiting, maar ook hele slimme en duurzame oplossingen. Winnares Hanah neemt bijvoorbeeld een energiecentrale, compleet met zonnepanelen, en een watertank op in haar ontwerp en laat een bureau in no-time omtoveren tot bed. Op de website van Archikidz Haarlem is een leuk [filmpje](#) en een [fotoserie](#) te zien van deze *tiny* architectuurwedstrijd.

„Je moet NIET BANG zijn de BOOR of ZAAG ergens IN TE ZETTEN”

Na jarenlang turen naar beeldschermen en kantoorwanden is ICT-er Robert Bosma het beu. Hij wil iets met zijn handen doen. Een toevallige ontmoeting met een camperbusje zorgt voor de ommekeer bij de Haarlemmer. Hij huurt een *tiny* bedrijfspand en ontwikkelt zichzelf binnen een jaar tot een gepassioneerde inbouwspecialist van VW-woonbusjes.

DOSSIER
HAARLEM

Met de accuboormachine in de hand verwelkomt Robert ons hartelijk in zijn kleine garage in het tegen Haarlem *aanschurkende* gehucht Boesingheliede. Hij is nog even bezig met het monteren van een rolgordijntje voor het achterraam van een Volkswagen camperbusje voor een klant. Het is een treffend voorbeeld van het ouderwetse handwerk, dat karakteristiek is voor zijn bedrijf *Buscampers Haarlem*. „Deze klant wil graag rolgordijntjes in plaats van gewone gordijntjes, maar niks is recht in zo'n VW-busje. Dus ik heb eerst een latje op maat gemaakt om het rolgordijntje te kunnen monteren”, vertelt Robert, terwijl hij op de keurig rond gefreesde hoek van het stukje hout wijst. „Dat is ook waarmee ik mij wil onderscheiden van andere interieurbouwers. Maatwerk en zelf ontwerpen maken met slimme oplossingen.”

Nog geen drie jaar geleden brengt Robert zijn werkdagen door in kantoorpanden met computers. „Ik heb drie reorganisaties meegemaakt. Ik was inmiddels vijftig en dan wordt het steeds lastiger om aan werk te komen. Ik wilde ook wat anders. Iets met mijn handen doen.” Welke kant hij op wil weet hij dan nog totaal niet. Van campers weet hij nog helemaal niets. „Ik was in die tijd weer eens bij mijn ouders in Duitsland op bezoek en mijn zus en haar vriend kwamen ook

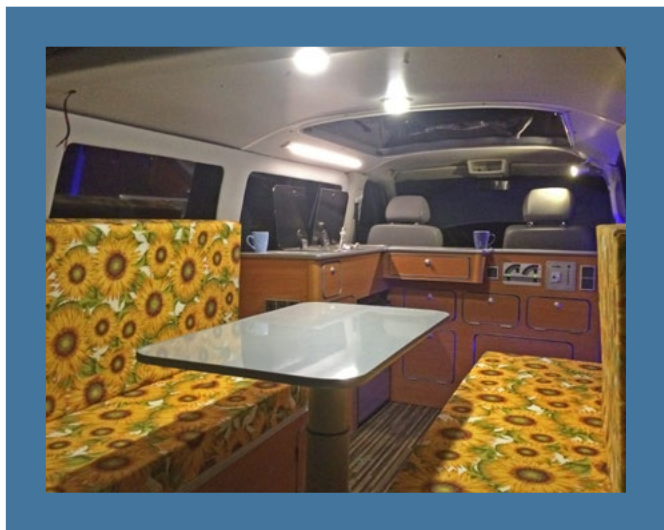
langs. Zij hadden al verteld dat zij van daaruit op reis zouden gaan met een camper. Ik was benieuwd, maar ik zie daar alleen een busje. Dat is toch geen camper, dacht ik. Ik had echt zo'n groot ding in mijn hoofd”, lacht Robert, die meteen gegrepen werd door alle woonvoorzieningen in zo'n kleine ruimte. „Ik vond het echt heel vernuftig allemaal en in mijn hoofd begonnen gelijk de radertjes te draaien. Dat zou ik ook wel kunnen maken. Ik ben handig, had thuis al veel geklust en vind het leuk om zelf oplossingen te bedenken.”

„De campermarkt blijkt echt heel goed. Sinds 2005 zijn er in Nederland jaarlijks 5.000 campereigenaren bijgekomen.”

De doener in hem veert enthousiast op. Vrijheid, vrolijkheid, vakantie! Deze drie v's klinken als muziek in zijn oren. Uiteraard moet een gedegen marktonderzoek nog wel even uitwijzen of de stap verantwoord is. „De campermarkt blijkt echt heel goed. Sinds 2005 zijn er in Nederland jaarlijks 5.000 campereigenaren bijgekomen en momenteel ligt dit aantal per jaar zelfs hoger.” Een vierde v voegt Robert al snel toe met zijn specialisatie in busjes van Volkswagen. Een voorliefde die nog ergens in dierbare herinneringen sluimert. Robert wijst op een foto van het meest populaire model VW-bus allertijden op zijn kalender. „Mijn grootouders hadden een VW T1. Ik noemde hen ook altijd *opa en oma Bus*. Toen ik 6 was is mijn opa met die bus verongelukt bij een aanrijding met een vrachtwagen”, vertelt hij. De doorslag voor de specialisatie komt echter wel rationeler tot stand.

„Door de lange historie en de degelijkheid zijn VW-busjes nog steeds het meest populair als camper. Door mij hier op te richten kan ik beter en sneller werken. Zo maak ik zoveel mogelijk mallen van wanden en meubilair, zodat ik niet telkens alles opnieuw moet inmeten en uittekenen. Dat scheelt veel tijd.”

In de weilanden van Boesingheliede vindt Robert zijn nieuwe vrijheid als zelfstandig ondernemer in een verzamelgebouw van *tiny* bedrijfspanden. „Het eerste jaar heb ik alleen maar alles uitgezocht, want ik wist echt niets van campers. Ik heb die tijd gebruikt om te onderzoeken wat ik allemaal nodig had, hoe alles werkte, wat de regels zijn en waar ik voor spullen terecht kon.” Robert pakt een lijvig boekwerk uit zijn kast. De Gouden Gids verbleekt in omvang bij de professionele brochure van de Duitse toeleverancier van camper- en caravanbenodigdheden *Reimo*. Het is voor Robert het eerste jaar ook een belangrijk studieboek. Naast alle mogelijke vernuftige kant-en-klare oplossingen voor kampeerwagens is het ter inspiratie ook een bijbel voor zelfbouwers. „Ik heb daar heel wat in gebladerd en veel van geleerd. Ik ben begonnen met zelf een busje te kopen en deze om te bouwen tot camper. Ik wilde wel alles al eens gedaan hebben, voordat ik een echte opdracht aannam. Ik vind het echt leuk om alles uit te dokteren. De grote vraag is telkens weer: ‘waar laat ik mijn spullen?’. Het is vaak puzzelen. Daar gaat veel tijd in zitten en je moet niet bang zijn om ergens de boor of zaag in te zetten. De eerste keer een gat zagen in de carrosserie is best spannend”, vertelt de autodidacte ombouwer, die in zijn eerste jaar zijn proefproject geslaagd voltooid. Het busje krijgt de naam *Sunflower* vanwege de vrolijke zonnebloemen op de stof van de bankbekleding. „Ik

heb *Sunflower* een tijdje verhuurd, maar uiteindelijk aan een liefhebber verkocht."

Inmiddels heeft Robert zijn draai helemaal gevonden in het creëren van piepkleine woonruimtes. „Ik heb zelfs al een VW Caddy omgebouwd. Dat is echt een mini-mini camper. Ik bouw alles helemaal naar de wens van buseigenaar. Van simpel tot heel luxe. Ik maak daarbij ook eigen ontwerpen om mij nog meer te onderscheiden. Zo heb ik in *Sunflower* gekozen voor een caravanopstelling. En zo wil ik meer concepten bedenken." Met enige trots toont hij het interieur van de VW T5 uit 2014, die hij nu onder handen heeft. Het uitklapdak met slaapvoorziening geeft een ruimtelijk effect en zorgt ervoor dat je rechtop kunt staan achter het aan de achterzijde geplaatste keukenblokje. Het chemisch toiletje kan onder uit het keukenblok worden getrokken en tevens dienst doen als opstapje naar de hoogslaper. De achterstoelen kunnen worden uitgevouwen tot twee ruime eenpersoonsbedden en de verlichting is uitgerust in dimbare LED-strips.

Ook de zelfvoorzienendheid van een camper spreekt Robert erg aan. „Ik bouw ook energiecentrales in met accu's en zonnepanelen. Het is toch geweldig om je eigen stroom te hebben *in the wild*? Of warm water?" Robert loopt naar de achterzijde van de VW-bus waar hij bezig is met het rolgordijntje en pakt bij het efficiënt in de hoek geplaatste wasbakje de kraan uit een houder. Er komt een slang tevoorschijn. Hij wijst op de openstaande klepdeur van de bus. „Ik heb een klein

boilertje ingebouwd voor het mengwater. Je kunt een rail aan de binnenkant van de klepdeur bevestigen om er een douchegordijn aan te hangen en je hebt zo je eigen buitendouche." Robert Bosma glundert bij zoveel vernuft en geniet zichtbaar van zijn nieuwe werklevens.

REIZEN als inspiratie voor MINIMALISME

Het blijft vreemd dat we ons tijdens de vakantie uitstekend kunnen redden met een koffertje spullen en thuis kasten vol nodig hebben. Voormalig 3 op Reis-presentator Dennis Storm en acteur/ondernemer Jelle Derckx weten uit ervaring hoe fijn leven het is met wat alleen wat basisbenodigdheden en zagen zij op hun reizen dat mensen in armere landen veel gelukkiger zijn met weinig dan Westerlingen in hun consumptiemaatschappij. Zij besloten minimalistisch te gaan leven en schreven daar beiden een boek over.

Uiteraard leven Dennis en Jelle op hun eigen manier minimalistisch. Voor Dennis is minimalisme vooral teruggaan naar de essentie. In een vlotte stijl beschrijft de ex-BNN-reisreporter in *Weg Ermee* op luchtige wijze zijn tijdens het reizen ontwikkelde visie. Over smartphoneverslaving en de verleiding om alsmäär nieuwe spullen te kopen. Het liefst voor weinig! Hij vraagt zich af of iemand er echt gelukkig van wordt. Hij denkt van niet en staft dat met cijfers, die uitwijzen dat welvarende volken meer kampen met depressiviteit dan die in armere landen. Thuis leven alsof je op reis bent, dat is volgens Dennis de kunst van het minimalisme. Maar minimalisme is niet het enige dat hij bepleit. Hij schrijft tevens over hoe je relaxter en vrijer kunt leven met meer rust. Een leuk, leerzaam en soms confronterend boek, dat je in een ruk uitleest.

Voor Jelle moest een reis naar Brazilië zijn hoofd vol zorgen leeg maken. In Zuid-Amerika wordt hij geïnspireerd om zijn leven volledig om te gooien. Persoonlijke groei en duurzaamheid zijn daarbij zijn leidraad en dit leidt tot minder kopen en bewuster leven. Om ook anderen te inspireren tot een ander leven schrijft hij hier regelmatig over op zijn blogpagina Growthinkers en praat hij voor de podcast Het Groene Hart van Happinez Magazine met mensen over duurzaam leven. Zijn boek *Verlangen Naar Minder* is hier een logisch gevolg van. Jelle maakt de lezer hierin deelgenoot van zijn persoonlijke ervaring op weg naar een minimalistisch leven. In het begin vraag je je af waar het verhaal heen gaat, maar al lezende wordt zijn visie duidelijk en geeft hij prima tips en handvatten voor een duurzaam leven. Absoluut een inspirerend boek.

INSPIRATIE in het GROOT

Na zijn boeken *150 Best Tiny Home Ideas* en *Tiny Homes* waren wij ook nieuwsgierig naar Manel Gutiérrez' boek *Nieuwe Ecohuizen* met als aanlokkelijke ondertitel *Inspiratie voor duurzaam wonen*. Dit keer geen kleine huisjes in deze rijk geïllustreerde bundeling van ecologisch gebouwde woningen. Het zijn veelal behoorlijke kasten van huizen van architectonische schoonheid. Dit laatste is geen toeval, want de Spaanse architectuurauteur wil vooral het statement maken dat design zich niet moet laten vangen in een ecologisch keurslijf. De beelden zijn leidend, dus verwacht geen uitgebreide uitleg over strobalenmuren, energie- en waterbesparende voorzieningen, duurzame houten gevels, regenwateropvang, geïntegreerd groen en het gebruik van natuurlijke materialen en recycleproducten. De fraaie foto's geven een mooi beeld van hoe er op een duurzame manier gebouwd kan worden en er is veel aandacht voor de combinatie met de omgeving. Allemaal zaken die enkele malen verkleind ook in een *tiny house* toepasbaar zijn.

Weg Ermee
De schoonheid van minimalisme
Schrijver **Dennis Storm**
Uitgeverij **Het Spectrum**
ISBN: **978-9-0003-4748-3**
Prijs: **€ 14,99**

Verlangen Naar Minder
Reis naar bewust en duurzaam leven
Schrijver **Jelle Derckx**
Uitgeverij **Luitingh-Sijthoff**
ISBN: **978-9-0245-8216-7**
Prijs: **€ 15,00**

Nieuwe Ecohuizen
Inspiratie voor duurzaam wonen
Schrijver **Manel Gutiérrez**
Uitgeverij **Librero**
ISBN: **978-9-0899-8768-6**
Prijs: **€ 14,95**

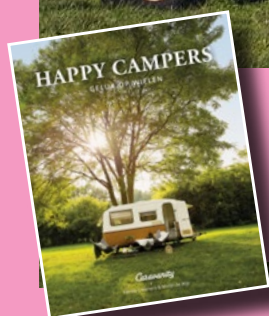
Van VAKANTIE naar KLEIN WONEN?

Klein wonen doen de meeste vakantiegangers. Enkele weken heb je alles bij de hand en is het huishouden door de geringe afmetingen een fluitje van een cent. Bij een buitje of een kille avond is het knus en gezellig bij elkaar kruipen, maar je bent vooral lekker buiten. Vakantiehuisjes, campers en caravans zijn een prima inspiratiebron om definitief klein te gaan wonen. Twijfel je nog? Laat je dan overtuigen door de heerlijke vakantieboeken *Happy Campers* en *Hideouts*.

Femke Creemers is een echte *caravan lover* en blogt er jaren fanatiek op los op haar website Caravanity. Haar ervaring en enthousiasme leidde al tot boeken met tips en inspiratie, recepten en supertrips en nu is er *Happy Campers* met portretten van andere reislustigen en hun geliefde sleurhutten en kampeerwagens. Femke's vriendin Marijn de Wijs heeft deze avontuurlijke mensen, hun mobiele huisje en de sfeervolle interieurs fraai op de gevoelige plaat vastgelegd. De foto's en verhalen stralen veel vrolijkheid uit. De ondertitel van *Happy Campers* is dan ook niet voor niets *Geluk op wielen*. Ook toont het de inventiviteit van caravanners en campers, die hun kleine woonruimte op de meest uiteenlopende manieren van alle gemakken en een sfeervolle aankleding weten te voorzien. Je zou er zo in willen wonen! Het is wat ons betreft dan ook meer dan een bundeling vakantiegeluk. Het is een inspiratiebron voor iedereen die klein wil wonen en bovenal een boek waar je blij van wordt!

De coverfoto van het boek *Hideouts* toont een glazen hotelkamer in *the middle of nowhere*. Een prachtig vakantiestekje, maar niet direct een huisje om in te wonen. Toch staat dit Engelstalige boek, dat de ondertitel *Grand Vacations In Tiny Getaways* draagt ook vol met recreatieverblijven, waarin je prima voor altijd zou kunnen wonen. Opvallend veel boomhuisjes heeft het samenstellingsteam van uitgever Gestalten in *Hideouts* opgenomen. Een vorm van recreëren en wonen die volgens de Zweedse eigenaren van het in het boek opgenomen Treehotel de toekomst heeft. Ook in dit boek een rijke variatie aan inspiratie voor iedereen die klein wil wonen of gewoon een heel speciaal vakantieverblijf zoekt. De inspiratie komt in elk geval uit alle hoeken van de wereld. Van het Britse eiland tot tropisch Bali, van Frankrijk tot *down under* en van Scandinavië tot de VS.

Ook dit keer mag Klein Wonen Magazine jullie lekker maken met fraaie foto's uit deze 2 boeken. Je bent wel gewaarschuwd, want na het zien van de beelden smaakt het onweerstaanbaar naar meer!

Happy Campers

Geluk op wielen

Schrijver **Creemers & De Wijs**

Uitgeverij **Kosmos Uitgevers**

ISBN: **978-9-0215-6872-0**

Prijs: **€ 25,00**

Hideouts

Great Vacations In Tiny Getaways

Samenstelling **Gestalten**

Uitgeverij **Gestalten**

ISBN: **978-3-89955-655-1**

Prijs: **€ 39,90**

> Een businterieur waarin je je welkom voelt.

© Marijn de Wijs, Happy Campers, Kosmos Uitgevers

> Alle gemakken op de vierkante meter in deze sfeervolle caravan.

© Marijn de Wijs, Happy Campers, Kosmos Uitgevers

© Marlijn de Wijs, Happy Campers, Kosmos Uitgevers

> On the beach in heerlijke retrostijl.

© Marlijn de Wijs, Happy Campers, Kosmos Uitgevers

> Rustiek hout geeft een natuurlijke vrijheid in deze stacaravan.

© Cabanes des Grands Cépages, Photography by Marco Lavit Nicora, from Hideouts, Copyright Gestalten 2018

> Drijvend huisje op het Lac de la Lionne bij Sorgues in Frankrijk.

© Boatel, Photography by Airbnb, from Hideouts, Copyright Gestalten 2018

> Slapen als een zeeman in het Welsche Machynlleth.

> In de Noorse natuurpracht bij Etne in Hordaland.

> Natuurlijk genieten tussen jungle-groen en bamboe op Bali.

© Akrafjorden Cabin, Photography by James Silverman, from Hideouts, Copyright Gestalten 2018

© Hideout Bali, Photography by Maya Gypsy, from Hideouts, Copyright Gestalten 2018

Wil je alles over Tiny Houses weten?

De meest uitgebreide online cursus voor maar € 125,00

Van dé Tiny House-specialist in Nederland

- 10 online lessen
- aangevuld met live events
- o.a. financiering, ontwerp en woonlocaties

Maak je dromen waar, ga naar:

Marjolein
in het klein

Als je het interview met ons hebt gelezen in de vorige editie van Klein Wonen Magazine, dan is je bekend dat we ons 'Finding A Better Way To Live'-project nu volle aandacht geven. We reizen per camper langs eco-initiatieven. Onze baan en huizen in Nederland zegden we op. Vind je onze filmpjes, verhalen en ervaringen leuk? Dan is het fantastisch als je ons wilt steunen, zodat we dit kunnen blijven doen!

Steun ons door een stokbroodje te doneren.

KLIK HIER

www.findingabetterwaytolive.com/support-us

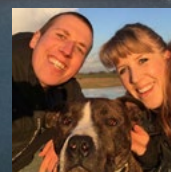
LEER JE EIGEN TINY HOUSE ONTWERPEN EN BOUWEN

OFFROAD DOG.NL

WIJ VERKOPEN ONS HUIS, BOUWEN EEN TINY HOUSE EN GAAN REIZEN MET ONZE 4X4 MET DAKTENT.

Volg ons actuele verhaal op social media.

YVONNE & ROBERT

Ze trekken er graag op uit in hun VW-van en steunden ons magazine tijdens de crowdfunding. Voor hun donatie van 150 euro lezen Yvonne en Robert Lammers-Groeneveld niet alleen Klein Wonen Magazine, maar mochten zij ook een gastblog schrijven. Hierbij!

KLEIN KAMPEREN

We wonen met z'n tweeën op 67 vierkante meter in Amsterdam. Dat is niet groot, maar daarmee houdt de vergelijking met *klein wonen* wel op. In Amsterdam woont bijna iedereen klein, dus kun je ons huis qua grootte als gemiddeld zien. We leven ook niet heel erg duurzaam. Oké, we eten biologisch vlees, maar dat is meer vanuit het welzijn van dieren bekeken. We proberen met de seizoenen te leven en maken nagenoeg geen reizen met het vliegtuig, maar we hebben wel een motor, een auto en een kleine buscamper. Dus waarschijnlijk is ons ecologische voetafdruk groter dan gewenst.

Neemt niet weg dat we, op onze manier, toch een steentje bijdragen aan een beter milieu. We kiezen (nog) niet voor een *tiny house* maar kamperen op 6 vierkante meter met regelmaat in het groen. Nederland is wat dat betreft een paradijs. Je kan op de meest prachtige plekken staan, waar aandacht is voor de omgeving. We kiezen dan niet voor commerciële campings, maar juist voor de kleine natuurterreinen. Heel erg basic. Een douche en toilet is meer dan genoeg. Kamperen doen we dan ook vaak bij de boswachter, echt een aanrader.

Kijk maar eens [op logeren bij de boswachter](#) of [staatsbosbeheer](#). En overal binnen Nederland kan dat. Zo sta je aan zee, in de Biesbosch of tussen de bomen op de Veluwe.

Op het moment dat we deze column schrijven, staan we op camping Welgelegen in het Noord-Hollandse dorpje Graft. De camping was vroeger een tuinderij. Tegenwoordig worden er nog altijd groenten verbouwd op biologische wijze. En om de kas heen ligt de camping. In het midden een klein simpel toiletgebouw met zonnecellen op het dak. De campingbeheerders vinden duurzaam leven heel erg belangrijk. Ze zijn dat al generaties gewend en tegenwoordig is dit vooral uit respect voor de omgeving. Er mogen bijvoorbeeld ook geen auto's bij de caravans blijven staan. Veel gasten brengen hun spullen dan ook met een kruiwagen naar de tent of caravan. Aan het begin van de camping kun je het oude raadhuis uit de 17e eeuw bewonderen. Vanuit de camping loop of fiets je zo het natuurgebied in: De Eilandspolder. Hier vind je Nederland uit de vorige eeuwen. Prachtig!

En met onze kleine buscamper fantaseren we hoe het zou zijn als je altijd zo zou wonen en leven. Dicht bij de natuur, geen overdreven luxe, veel buiten kunnen zijn. Wat een heerlijkheid! Zullen we dan toch?

**„IK HEB
bijna iedere dag
NIEUWE BUREN”**

INTERVIEW

Een vrachtwagenchauffeur. Een hippie. Een vrijbouter. Een Pippi Langkous. Het heeft altijd al in haar gezeten, maar het komt er nu op 59-jarige leeftijd pas uit. Marjon van Nieuwenhuize zegde haar woning vaarwel en geniet nu met volle teugen van het *van life* in haar eigen stad Vianen. „Ik word steeds meer de mens die ik wil zijn.”

Het is een prachtige vroege zomerdag. De zon schijnt over het fraaie waterlandschap rond Fort Everdingen. Bij het toegangshek van het oude verdedigingswerk wedijvert Marjon in een felgeel gebloemd jurkje met de koperen ploert om wie het meest straalt. Al lopend naar haar camper wordt al snel duidelijk wie er wint. Het geluk van haar nieuwe leven is van haar gezicht af te lezen. Jarenlang zit de geboren Hilversumse gevangen in haar vastgeroeste bestaan. Een goede baan, een groot huis en veel verplichtingen. „Eigenlijk helemaal niet zo mij, maar je gaat erin mee. Je past je aan. Ik hield mijn tuin netjes bij voor de burens, maar ik wil eigenlijk helemaal geen nette tuin en telkens mijn stoep vegen. Dat leven hoorde ook bij de goede baan die ik had, maar die heb ik op een gegeven moment opgezegd. Ik wilde toen iets in de mode doen, maar daar moest je een opleiding voor hebben. Ik ben koerier geweest, maar mijn hart lag in het zwemonderwijs. Ik ben al 22 jaar werkzaam in het gemeentelijk zwembad van Vianen.” Na een kleine herseninfarct wordt het luxe leventje van Marjon er ook niet gemakkelijker op. „Ik kon niet zoveel meer in huis doen en ik moest ook financieel steeds meer knokken om in mijn eengezinswoning te blijven wonen. Dat wilde ik niet langer. Ik wilde minder verplichtingen en meer tijd voor mezelf en leuke dingen.”

Kleiner wonen lijkt Marjon de ontsnapping uit haar

„Ik dacht ‘ik wil kleiner wonen en rijd graag auto’. Kwam ik op een camper uit.”

ongewenste leventje, maar dat valt nog tegen. „Ik wilde graag kleiner wonen, maar voor een appartementje moest ik meer huur gaan betalen dan in mijn eengezinswoning! Ik heb ook nog even naar anti-kraakwoningen gekeken, maar dat was het ook niet. Uiteindelijk bedacht ik mij ‘ik wil kleiner wonen en ik rijd graag auto’. Toen kwam ik op een camper uit! Mijn zus had een camper en daar was ik altijd stik jaloers op. Dat wilde ik ook wel.” Voor ze het weet koopt ze een mooie tweedehands camper met alles erop en eraan. „Ik had nog nooit *gecamperd*, maar ik dacht is ga het gewoon doen. Ik moest ook denken aan die slogan van Pipi Langkous waar ik ooit een foto van had: *Ik heb*

het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan!”, lacht Marjon. „Dat past ook wel bij mij. En ik vind autorijden echt hartstikke leuk. Ik heb ook even gedacht om vrachtwagenchauffeur te worden, maar daar moet je

tegenwoordig allerlei papieren voor halen. En ik ben bijna 60, dus wie gaat mij dan aannemen?”

De eerste stappen in haar nieuwe leven vallen nog niet mee, want wonen in een camper gaat niet zomaar. „Daar had ik mij even op verkeken. Je mag in Nederland niet in een camper wonen, maar je moet dakloos zijn om een postadres te krijgen. Dat proces bij de gemeente duurde nogal lang. Ik huur nu een kamer, zodat ik een adres heb en ik kan er tegelijk wat spulletjes opslaan.” Inmiddels verblijft Marjon al bijna

een jaar veelal in haar camper. „Het is echt mijn huis. En je hebt ook voortdurend het idee van vakantie. Echt ideaal! Ik zit 's morgens graag even met een kopje koffie op mijn instaptreden Dan zie ik bijvoorbeeld al die paardenbloemen om mij heen bloeien en dan denk ik: *daar hoef ik helemaal niets aan te doen.* Heerlijk!”

Marjon wil tussendoor graag even het resultaat van de foto op haar geliefde stekje zien en is enthousiast. „Leuk jurkje, zeg! Echt leuk”, is het eerste wat zij vrolijk uitkraamt. „Sinds kort heb ik ook dreadlocks. Ik vond steeds haren in mijn camper en laatst zat er weer een haar in mijn eten. Toen was ik er helemaal klaar mee. Dan kun je natuurlijk ook je haar kort knippen, maar dat had ik al eens gehad. Dreadlocks vond ik leuker. Ik ben altijd al anders geweest dan anderen. Ik word

steeds meer de mens die ik wil zijn. „Sinds ik in mijn camper woon straal ik ook meer rust uit. Ik ben veel relaxter. Ik heb die druk van het huis niet meer. Hoe groter je huis, hoe meer rotzooi. Ik heb nog nooit zo opgeruimd geleefd als nu. Het begint 's morgens al, omdat ik mijn bed moet opmaken. Even

de stoffer er door heen en alles is weer netjes. En als ik mijn camper een goede schoonmaakbeurt geef ben ik in een uurtje klaar. In mijn eengezinswoning woonde ik 2 minuten van mijn werk en was ik vaak te laat. Nu ben ik bijna altijd een kwartier te vroeg!”

Het is tijd voor koffie. Marjon duikt haar stulpje in om verse bonen te malen voor de *cafetière pousoir*. Terwijl het water op het fornuisje staat laat zij even zien hoe zij veelal haar avonden doorbrengt. Ze draait de bestuurders- en passagiersstoel iets minder dan een

kwartslag om, neemt plaats en tovert een haakwerkje tevoorschijn. „Op de andere stoel kan ik dan lekker al mijn spulletjes neerleggen. Ik ben creatief en haak en brei graag. Ik maak van alles, zoals armbandjes voor een goed doel hier in Vianen. Nu ben ik bezig met wat spulletjes om mijn interieur wat aan te kleden. Dat vind ik nog te saai. Ik wil er een beetje een hippiekeet van maken. Ik roep via Facebook nu ook mensen op om mij leuke ansichtkaarten te sturen, die ga ik dan op de wanden plakken”, vertelt Marjon terwijl het water twee meter verderop in het pannetje begint te borrelen. Ze schenkt even later de geurende koffie in houten koppen en we nemen buiten plaats in de campingstoelen.

Fort Everdingen heeft een kleinschalige camping met enkele camperplaatsen en is voor Marjon een frequente uitvalsbasis. „Meestal sta ik op gratis plekken. Daarvan zijn er drie in Vianen, waaronder tegenwoordig ook eentje vlak achter mijn werk. Die wissel ik af, want je mag overal niet langer dan drie dagen achter elkaar staan. Mijn favoriete plek is aan de Lek en af en toe kom ik hier op de camping van het fort staan, zodat ik mijn toilet kan legen en stroom kan opladen. In de weekenden ga ik als ik zin heb naar Limburg, Overijssel of naar mijn nichtje in Zeeland. Ook ga ik dan graag naar Slot Loevesteijn, ook een lievelingsplek. Doordeweeks verblijf ik altijd in en rond Vianen, want ik moet nog wel naar mijn werk. Zonder baan kan ik ook dit leven nog niet betalen.

„Als ik mensen vertel dat dit mijn huis is, vinden ze dat meestal heel stoer.”

De kosten voor een camper zijn toch best nog hoog. De benzine, verzekering en het onderhoud. En in de winter moet je zorgen dat je gastank is. Daardoor is het camperleven toch iets minder rooskleurig dan ik mij had voorgesteld. Maar ik betaal nu in elk geval alleen voor wat ik zelf verbruik en niet voor bobo's en kantoren. Dat vind ik wel fijn. Ik ben zuinig met water en heb dan ook gekozen voor een kleine tank. Ik doe bijna alles op de fiets en op mijn werk kan ik douchen, internetten en de batterij van mijn fiets opladen. Dat is dan wel weer een voordeel.”

Het hebben van geen vaste stek voor haar woning vind Marjon geen enkel probleem. „In mijn camper kom ik de leukste mensen tegen. Ik heb

bijna iedere dag nieuwe burens. En als ze mij een keertje niet bevallen start ik de camper en weg ben ik. Dat was voor mij ook een belangrijk punt om voor een camper te kiezen. Ik wil graag andere mensen ontmoeten. Je hebt ook altijd gelijk aanspraak met een camper. Dan praat ik weer met Engelsen of Belgen en dan weer met Fransen of Duitsers. En natuurlijk ook met veel Nederlanders, die bijvoorbeeld terug komen vanuit Spanje of Portugal en dan nog even in Vianen komen staan. Zij *camperen* natuurlijk vooral als vakantiegangers. Als ik ze vertel dat het mijn huis is vinden ze dat meestal heel stoer. Zo ervaren ze dat zelf niet, maar als ik erover nadenk hebben ze wel gelijk. Het is eigenlijk best wel stoer!”

MEER
FOTO'S

Mick's VAN LIFE

> De sleutels van mijn appartement in Novi Sad!

Mijn non-stop REISDEPRESSIE

Het gaat nu goed met mij, maar na het debacle dat ik dit jaar heb mogen meemaken ben ik iets anders tegen het reizen met mijn busje aan gaan kijken. Er was een moment dat ik zowaar niet meer kon genieten van wat ik deed. De heuvels in Frankrijk brachten geen lach op mijn gezicht, de Marokkaanse binnenstad maakte mij benauwd en een wandeling door de Nederlandse natuur kon niet stil genoeg zijn. Ik voelde mij depressief en zat met tal van vragen. Maar het meeste van alles vroeg ik mij af: *Hoe kan het, dat ik datgene doe wat ik wil, leven in vrijheid, mag zijn waar ik wil, maar dat ik mij dan toch onwijs slecht voel?*

Toen ik terug kwam van mijn backpackavontuur in Thailand begonnen dingen enigszins aan mij te knagen. Ik werd soms zomaar uit het niets erg bang en wist niet waarom. Deze gevoelens kwamen zonder duidelijke oorzaak. Toch besloot ik om gewoon naar Marokko te reizen. Ik had mij immers wel vaker zo gevoeld en

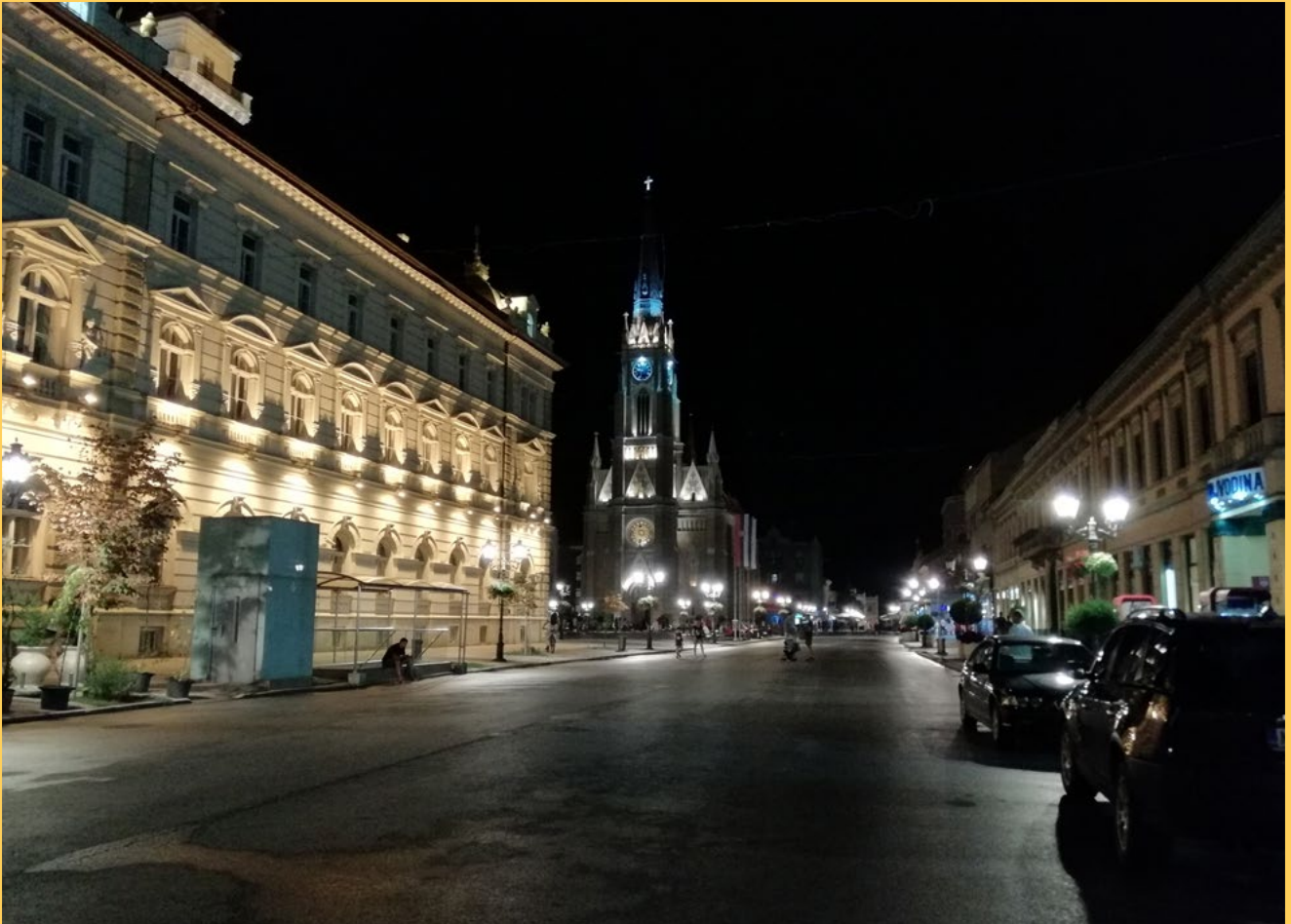
vaak was dat dan na een paar dagen over. Eenmaal in Marokko kreeg ik de schrik van mijn leven. Mijn negatieve gevoel hield niet op, maar werd alleen maar erger. Ik eindigde al huilend op een dakterras in een Marokkaanse stad. Ik wist het niet meer en ik geloof dat ik zo'n diep gevoel van hopeloosheid nog nooit in mijn leven heb meegemaakt. Het maakte dat ik besloot de reis af te kappen en te vertrekken richting mijn ouders in Frankrijk om daar tot bezinning te komen.

Dubbel gevoel

Deze route verliep via Nederland en dat was typerend. Iedere keer wanneer ik terug kom in Nederland vertellen andere mensen mij dingen als: *wat geweldig hoe jij leeft, dat is mijn droom en wat jij doet zou mij zo gelukkig maken.* De euforie die mijn levensstijl met zich mee brengt en hoe ik dit op mijn eigen blog uitstraal is schijnbaar hoog. Het is vaak dan ook geweldig om constant op reis te zijn en te ontdekken, maar nu plots had dit een keerzijde. Ik denk

> Onderweg met mijn bus.

> Novi Sad by night.

dat ik erg veel moeite had om dat tegenover mijzelf te bekennen. Dat het niet allemaal rozengeur en maneschijn is. Mijn gevoel vertelde mij dat op de meest harde manier denkbaar.

Antwoord

Bij mijn ouders thuis in Frankrijk kwam ik in een rare periode terecht. Ze wonen midden in de natuur. Ik heb daar 2 maanden gezeten, vrijwel afgesloten van de buitenwereld. Ik probeerde de rust te vinden en te ontdekken wat het was dat mij zo ongelukkig maakte. Ik schreef mijn gedachten dagelijks op en pakte een extreem gezonde levensstijl op. Echter het antwoord kwam niet. En omdat er al twee maanden waren verstreken gaf dat nog weinig hoop. Ik had in de tussentijd al 2 keer gedacht dat het beter ging en een reis geboekt naar Malta. Maar beide keren kwam het gevoel van een depressie keihard terug en mocht ik alles weer annuleren.

Ik besloot daarop

om naar Nederland te gaan en voor het eerst in mijn leven een psycholoog te benaderen. Na ons kennismakingsgesprek werd mij veel duidelijk. Ik dook er vol in en eigenlijk hebben we toen in drie sessies een probleem van maanden op weten te lossen. Het probleem was gewoonweg dat ik geen plek had om thuis en tot mijzelf te komen. Wanneer ik terug kwam in Nederland sliep ik op de bank bij een vriend of logeerde ik bij andere kennissen en familie. Een eigen kamer had ik niet. Nergens! Het reizen was dus een

soort verplichting voor mij. Ik moest wel weg zijn, want er was geen plek in Nederland van mijzelf en ik wilde niet steeds iedereen tot last zijn als logé (natuurlijk was ik ze niet tot last, maar zo voelde dat).

Geleerd

Een eigen plek waar je je ervaringen door je heen laat gaan en waar je de ruimte voor jezelf hebt is voor mij essentieel. Tijdens het reizen maak je zo onwijs veel mee, maar die

> Servisch uitzicht vanuit mijn bus.

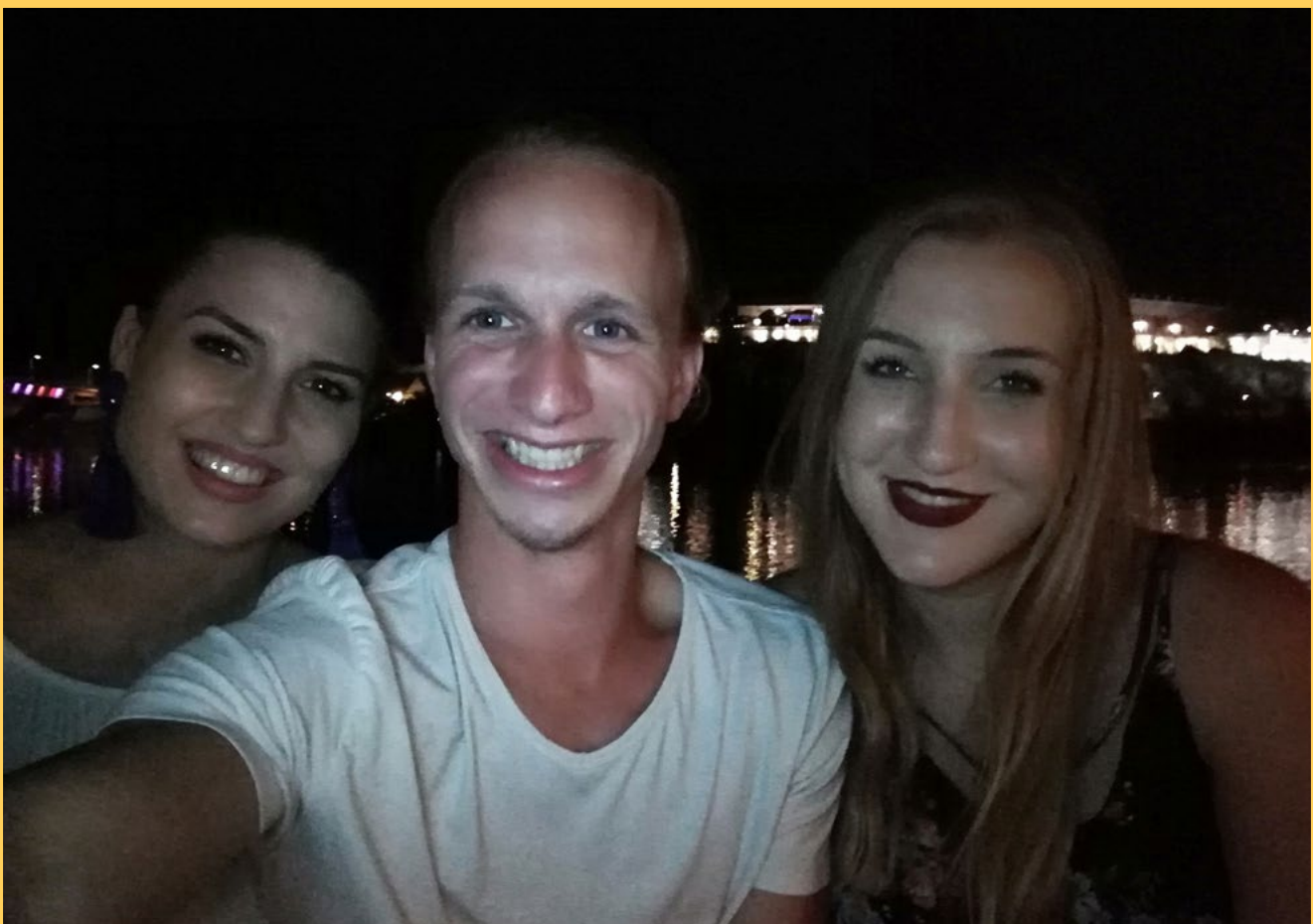
dingen verwerk je niet zozeer op reis zelf, maar moeten landen wanneer je thuis komt. Ironisch genoeg heeft mijn depressie mij nog meer geleerd. Toen ik terug kwam in Nederland besloot ik namelijk om mijn verhaal te delen. Ik deelde met vrienden hoe ik mij voelde en waar ik doorheen ging. De reacties die ik daarop kreeg verbaasde mij keer op keer. Van daar heb ik ook last van gehad tot heb je daar nog nooit mee te maken gehad dan?. Mijn mond viel steeds open van verbazing. Waarom hadden al mijn vrienden nooit gedeeld dat zij door zo'n periode zijn gegaan? Juist dit delen is essentieel voor de verwerking. Hoe dan ook, ik heb geleerd dat ook zo'n verhaal van waarde kan zijn en schreef er daarom een artikel over, net zoals ik er hier in Klein Wonen Magazine over vertel. Ik geloof dat het delen van dit soort gevoelens het simpeler maakt voor anderen deze te verwerken.

Gelukkig voel ik mij inmiddels stukken beter. Ik ben na mijn gesprekken met de psycholoog richting Novi Sad (Servië) vertrokken met mijn busje en heb daar een maand lang mijn eigen appartement gehad. Ik doe het allemaal lekker rustig aan en heb nu ook een eigen kamer in Nederland, waar ik terug kan komen na mijn reizen. Dit alles geeft een gevoel van rust en veiligheid en geeft mij weer energie om er vol voor te gaan. Een ding weet ik zeker. Mijn mentale gezondheid gaat voor alles en ik heb geleerd om daar meer naar te luisteren. Voor nu ben ik in ieder geval klaar voor een nieuw avontuur en neem ik de lessen mee die de depressie mij bracht.

> Mijn memory wall in mijn Nederlandse kamer.

Mick van Zadelhoff wil zijn creativiteit en levenslust niet laten beperken door systemen. Hij kocht een busje, bouwde er een bed in en trekt nu de wijde wereld in. De 23-jarige werkt waar internet is en geniet van zijn leven als moderne nomade. Zijn ervaringen, inzichten en kennis deel hij via zijn website *De Moderne Nomaden*. Daarnaast geeft hij trainingen aan digitale nomaden in spé.

> Nieuw gemaakte vrienden in Novi Sad.

VLOG

GREENY IN BETWEENY

HILDE & OSCAR

Hilde de Leeuw en Oscar van Keulen zijn op zoek naar een betere manier om te leven. Daarvoor bezoeken zij allerlei duurzame en ecologische projecten in binnen- en buitenland. Hun ervaringen verwerken zij op een luchtige manier in blogs en vlogs op hun webpagina *Finding A Better Way To Live*. Voor jou als lezer van Klein Wonen Magazine presenteren zij ieder kwartaal exclusief de première van een van hun nieuwe vlogs.

De vlogs van het vrolijke stel gaan niet altijd alleen maar over klein wonen, maar ook over duurzame en ecologische manieren van leven of bouwvormen. Momenteel struinen zij bijzondere projecten af buiten onze landsgrenzen. Dat doen zij in hun zelf omgebouwde kampeerbuis, die zij hebben omgedoopt tot Greeny-in-Betweeny. Daarmee bezochten zij al een permacultuurtuin in het hart van Frankrijk en leerden zij zelf bouwstenen te maken van klei, zand en paardenmest in Portugal. Hun zoektocht naar een voor hun meest geschikte woning gaat nog wel even duren en tot die tijd wonen zij in hun knusse Greeny-in-Betweeny. Speciaal voor Klein Wonen Magazine showen zij in deze vlog hun kleine huis op wielen, waarmee zij nu alweer drie maanden onderweg zijn.

Bekijk snel de camperrondleiding van Hilde en Oscar!.

WORD DIGITALE NOMADE

TRAINING
20 OKTOBER 2018

➔ **Helpt jou naar een gezonde leefstijl**

Gezonder eten zonder producten te schrappen? Ik help je met een gezond eetpatroon snel aan een nieuwe leefstijl!

➔ **Sportvoeding advies op maat**

Als sporter op zoek naar betere prestaties en een sneller herstel? Ik help je met een perfect voedingsplan!

50%
korting op het
intakegesprek!
Maak nu een afspraak
en vermeld code
1402

➔ **De leukste en lekkerste kookworkshops**

Koken met vrienden? Een speciale gelegenheid? Ik maak voor iedereen een kookworkshop op maat!

Organiseer nu een kookworkshop met vrienden bij jou thuis en doe zelf gratis mee! Neem contact op voor meer informatie.

Regina Frakking
Voedingsdeskundige

www.afvalLEN-huizen.nl

ADVERTEREN?

Interactief adverteren richting de groeiende groep liefhebbers van klein wonen? Dat kan perfect in Klein Wonen Magazine.

Meer weten?

Download hier onze Mediakaart

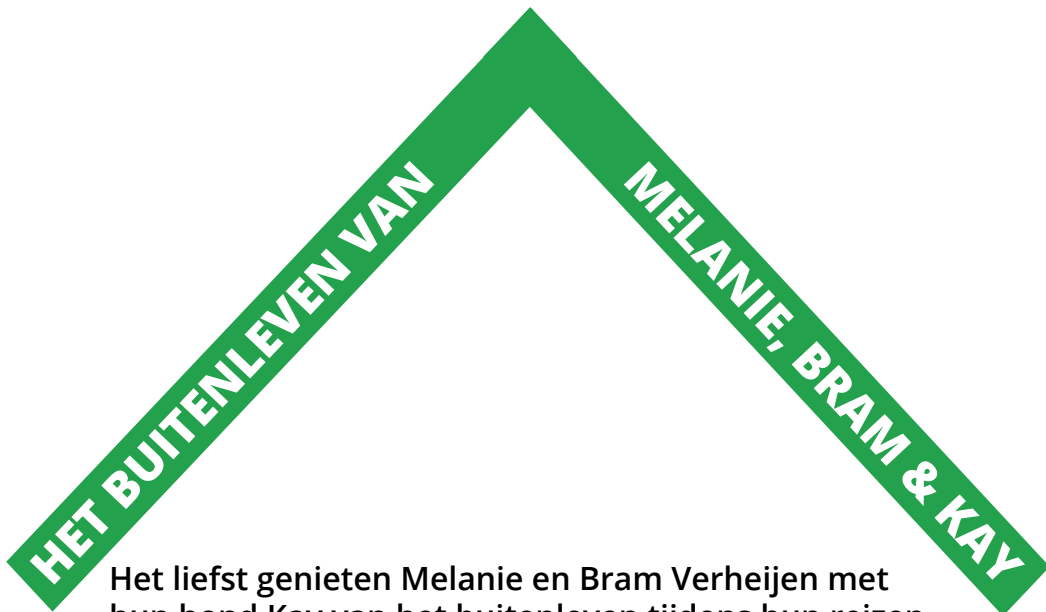
of bel
06 13 99 76 53

of mail
adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Genieten van vrijheid op boerderijcamping en off-road reizen

„Wij wonen in een TINY HOUSE om meer buiten te LEVEN“

Het liefst genieten Melanie en Bram Verheijen met hun hond Kay van het buitenleven tijdens hun reizen met hun 4x4 met daktent in de Europese natuur, maar als zij in Nederland zijn is het ook prima toeven in hun tiny house op Camping De Muk in Winssen. Op het platteland genieten zij van al het groen en beesies om zich heen en kunnen ze samen met Kay heerlijk wandelen langs weilanden, watertjes en bossen. „Wij wonen in een tiny house om minimalistisch en meer buiten te leven. Door minder kosten kunnen we ons geld uitgeven aan dingen die wij belangrijk vinden, zoals reizen met onze 4x4. Vrijheid is wat wij wilden en nu steeds meer krijgen“, vertelt Melanie.

Camping De Muk is een heerlijke boerderijcamping. Omringd door onmetelijk grote weilanden, slootjes en bomen. Schapen en koeien grazen relaxt het Gelderse groen naar binnen, eendjes zwemmen tussen het kroost op het slootwater en de geiten en kippen scharrelen rond de boerderij. „Het is hier heerlijk rustig. Ons *tiny house*, dat net klaar is, staat naast de grote stalschuur met koeien”, vertelt Melanie, die samen met Bram al bijna een jaar De Muk als hun Nederlandse standplaats heeft. „Na de zomer van 2017 voelden we ons na onze reis door Spanje en Andorra al heel snel verveeld in onze koopwoning. We voelden ons daar echt niet *happy* meer. Zelfs Kay werd er chagrijnig van. We besloten daarom een caravan te kopen om alvast vaker naar de camping te gaan, waar ook ons *tiny house* zou komen te staan. We leven hier veel buiten en we waren er al direct helemaal blij mee.”

Volgens de campingwebsite straalt De Muk rust en ruimte uit. Precies wat Melanie, Bram en Kay zoeken. „We kunnen hier geweldig wandelen met Kay en genieten van de natuur. Je kunt hier prachtig ver kijken en er zijn veel dieren om ons heen. Op de weilanden lopen koeien en schapen, maar ook de campingeigenaren hebben veel dieren. Ze runnen het Calf Research Centre, dat onderzoek doet naar veevoeder. Ze hebben daarom zelf veel kalfjes, maar als hobby houden ze ook schapen, geiten, ezels, kippen en zelfs lama's! Een heerlijke beestenbende dus en ze zijn allemaal heel aibaar. Tussen de camping en het bos hebben ze een door sloten omheind weiland waar honden los mogen rennen. Prachtig natuurlijk voor ons *kindje Kay*.”

Kay is ook een belangrijke factor in de door het stel bedachte naam voor hun website *Offroaddog*, waarop zij niet alleen hun reiservaring delen, maar vooral ook hun levensvisie. „De naam heeft natuurlijk te maken met onze lieve hond Kay en onze voorliefde om *off-road* te rijden tijdens onze reizen, maar het heeft ook te maken met onze visie op de wereld, het leven, *mindset* en de toekomst. Wij merken dat die visie vaak anders is dan die van anderen. Daarom willen wij graag andere mensen inspireren met onze verhalen en vlogs op onze website *Offroaddog*”, legt Bram uit. „*Off-road* staat voor ons dan ook voor het afwijken van gebaande paden. Niet alleen fysiek, maar ook mentaal. Velen vonden dat wij het helemaal voor elkaar hadden met onze baan en koopwoning, maar buiten tijdens onze reizen en hier op de camping

> Kay kan lekker vrij lopen in het bos.

> Weidse weilanden met schapen omringen de stek van Melanie en Bram.

> Schattige kalfjes genoeg op de boerderij.

© Offroaddog.nl

> Een happy trio aan de wandel in het groen.

> Het rustieke uitzicht vanuit de slaaploft van Melanie en Bram.

voelen wij ons veel gelukkiger. Eerst in de caravan en nu in ons *tiny house*. *Off-road* staat voor ons dus voor onze missie om buiten de gebaande paden te gaan. Letterlijk en figuurlijk!"

Volgens Melanie en Bram is het voor veel mensen moeilijk om het leven te leiden dat zij in hun hart graag willen. „Het kost vaak moeite omdat er geen voorbeeld

is. Vele keuzes worden meestal bepaald door opvoeding, omgeving en de *rat race*. Het is dan vaak moeilijk om het leven te vinden dat je echt leuk vindt. Wij stelden ons ooit de vraag *wat zou je doen als tijd en geld geen probleem zouden zijn?*. Daarna zijn we elke dag meer dingen gaan doen die we echt leuk vinden en komen we nu iedere dag dichterbij ons ideale leven. Wij willen graag een voorbeeld zijn voor anderen en hen inspireren. Niet om er geld mee te verdienen, maar om anderen te helpen”, aldus Melanie.

De kersverse *tiny house*-bewoners hebben ook een geheel eigen kijk op minimalisme. „Eigenlijk is dat een verkeerde benaming. Het gaat natuurlijk om minder spullen, maar eigenlijk veel meer over wat je juist *meer* wilt in je leven. Je gaat kijken naar waar jij blij van wordt. Die spullen bewaar je. En dat kan best een verzameling zijn. Het gaat erom dat je na gaat denken over wat je echt belangrijk vindt. Zo zijn er veel mensen die het gek vinden dat wij een *tiny house* en een dikke auto hebben om mee te reizen. Wij voelen ons echt happy met die spullen. Onze 4x4 kan de bergen in. Wij zijn verliefd op de rust tussen de bergen, maar daar kun je geen elektrische auto opladen. Het is een bewuste keuze, dat is het belangrijkste. Uiteindelijk is iedereen op zoek naar meer geluk in het leven of dat nu in spullen is of in ervaringen. Minimalisme is voor ons dan ook vooral kijken naar wat je in je leven wilt maximaliseren. Je kunt je leven grotendeels sturen, net als over de onverharde wegen met onze 4x4. Het gaat ook om een juiste *mindset*. Als je flexibel en rustig blijft kun je beter in oplossingen denken. Wij geloven dan ook niet in pech of geluk. Wij creëren ons leven zoals wij dat willen en onderweg zijn we flexibel en sturen we bij waar dat nodig is.”

> De dikke 4x4 en het uitzicht op Camping De Muk.

© Offroaddog.nl

© Offroaddog.nl

> Bram en Melanie nemen graag een kijkje bij de kippen en geitjes.

E-BOOK

Melanie en Bram zijn ook druk bezig met het schrijven van een e-book met de titel ***De eerste stap naar een maximaler leven!*** Wie het boek wil ontvangen als het klaar is kan zich nu al via de website offroaddog.nl inschrijven.

MEER
FOTO'S

> Het gloednieuwe Nederlandse stulpje van de Verheijens.

EINDELIJK KLAAR!

VLOG

MELANIE & BRAM

Melanie en Bram trouwen in 2015 en zijn op weg naar huisje, boompje, beestje. Al snel merken zij niet gelukkig te worden van hun koophuis en alle spullen. Een tv-aflevering van Floortje en een ontmoeting met *mindset*-coach Michael Pilarczyk openen hun ogen. Plots is het helder wat zij echt willen met hun leven: reizen! Zij verkopen hun huis, bouwen een *tiny house* als nieuwe woonplek in Nederland en trekken er samen met hun hond Kay lustig op uit in hun 4x4 tentwagen.

Met hun eigen leven willen zij anderen inspireren om ook op zoek te gaan naar maximaal leven. Daarom delen zij hun persoonlijke belevenissen graag met de wereld op hun webpagina [Offroad Dog](#) en werken zij aan een e-book. Exclusief voor Klein Wonen Magazine vertellen zij ieder kwartaal in een vlog over hun inspirerende leventje op enkele vierkante meters woonruimte. De ene keer vanuit hun *tiny house*, de andere keer vanuit de tent boven op het dak van hun terreinwagen.

Na hun verhaal over hun buitenleven ook nieuwsgierig naar de binnenkant van hun zojuist afgebouwde *tiny house*? Bekijk dan snel hun vlog!

door Margo de Kemp

Perfekte oplossing voor moestuinbak

De SCHRIK van elke SLAK

Hè? Slakkenschrikdraad? Wat is dat nu weer...

De droogte is voorbij en dus komen de slakken weer tevoorschijn. Helaas vinden ze onze moestuinbak erg interessant en dan vooral ook mijn slaplantjes. Die heb ik natuurlijk niet voor die veelvraten gezaaid! Ik wil ze graag zelf oogsten, dus ga ik op zoek naar een manier om de slakken te weren zonder gif te gebruiken en zonder dat het heel veel tijd kost. Oh ja, en ik wil ook de slak niet doden. Tenslotte wil ik de natuur zoveel mogelijk sparen.

Ik vind de oplossing op YouTube, waarop ik een filmpje van Bob Kelland zie. Ik weet het gelijk, dit is het!

Dus hup naar de schuur en op zoek naar ijzerdraad, nietapparaat, een klein afsluitbaar plastic bakje, een 9 Volt batterij en een tangetje.

Gewapend met alle materialen ga ik naar mijn moestuinbak. Dit werkt alleen als de ijzerdraadjes, een klein stukje van elkaar af, op een egale ondergrond vast zitten. Helaas dus voor de gewone

tuin minder geschikt, maar voor een moestuinbak echt ideaal. Er komt gegarandeerd geen slak meer langs!

Het werkt als volgt:

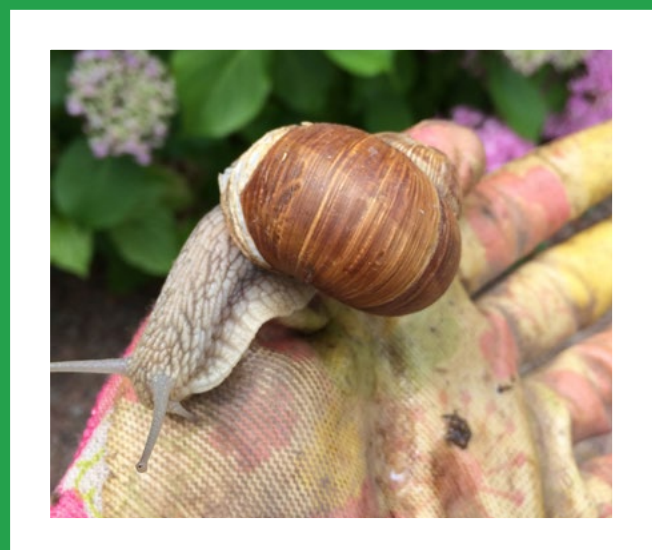
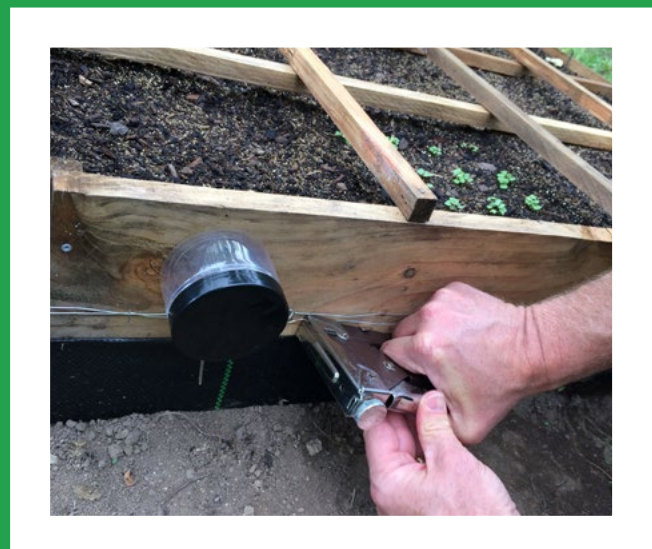
Je niet twee ijzerdraadjes, ongeveer een halve cm van elkaar af, rondom je moestuinbak. Als de draadjes elkaar raken werkt het niet en als de draadjes te ver van elkaar af zitten werkt het óók niet. Dus ga nauwkeurig te werk. De slak moet namelijk contact maken met beide ijzerdraadjes. Ook de kleine slakjes!

Als je helemaal rond bent draai je het begin en eind van het ijzerdraad om elkaar heen.

Je maakt een tweetal gaatjes onderin je plastic bakje. Door elk gat steek je een gedraaid uiteinde van de ijzerdraden. Maak het bakje nu vast op de moestuinbak. Doe dit boven je ijzerdraden, zodat de slakken niet alsnog naar je kostbare planten kunnen door over het bakje te kruipen. En zo dus je schrikdraad *ontkruipen*.

Het ene draad bevestig je nu aan de minpool van de batterij en de andere draad maak je vast aan de pluspool van de batterij. Ik heb ze met een plakband vastgezet op de batterij.

Plaats de batterij in het waterbestendige bakje (let op dat de draadjes elkaar alsnog niet raken!) en schroef/klik de deksel erop. En nu maar wachten op het eerste slachtoffer.

Gezond KOKKERELLEN met REGINA

Hebben jullie ook zo genoten van de zomer? Wat hebben we mooi weer gehad in ons kikkerlandje. Misschien ben jij nog lekker aan het nagenieten van je vakantie terwijl de herfst in Nederland in aantocht is. Weer een mooi seizoen om lekkere gerechten te maken, zoals met pompoen.

De pompoen kennen we allemaal en is op verschillende manieren te gebruiken. Als decoratie voor een herfsttafel of misschien wel uitgesneden voor Halloween. Natuurlijk kun je pompoenen ook prima verwerken in smakelijke gerechten. Het vruchtvlies van de pompoen is erg lekker, maar bevat daarnaast ook tal van vitaminen en mineralen. Zo bevat de pompoen veel goed opneembaar ijzer, waardoor het consumeren van pompoenen ook vooral voor vegetariërs en veganisten erg gezond is.

Naast ijzer bevat de pompoen ook veel vitamine C, dat weer nodig is om bijvoorbeeld ijzer goed te kunnen opnemen. Voldoende inname van vitamine C is ook erg belangrijk voor botten, tanden en bloedvaten. Bij onvoldoende inname van vitamine C, zal je weerstand tegen virussen en bacteriën verminderen. Stort je dus gerust op de pompoen deze herfst! Zetten, maar het allerbelangrijkste is natuurlijk dat het heerlijk smaakt!

Voeding is een rode draad in het leven van **Regina Frakking**. Zij is een ervaren kok en geeft les in het MBO aan koks in spé. Tevens is zij gediplomeerd gewichtconsulente en helpt zij met haar bedrijf Afvalten Huizen mensen aan een gezonde leefstijl door samen goed te kijken naar het voedingspatroon en met kleine veranderingen een groot resultaat te halen.

BENODIGDE INGREDIËNTEN (2 PERS.)

Pompoen/Hokkaido	1 /2
Knoflook	3 teentjes
Rozemarijn	2 takjes
Gedroogde tijm	1 tl
Chili flakes	1/2 tl
Walnoten	50 gram
Honing	1 el
Geitenkaas	50 gram
Zeezout	
Olijfolie	

Geroosterde pompoen *met honing, noten en geitenkaas*

Verwarm de oven voor op 180 graden. Leg een vel bakpapier op het rooster van de oven. Snijd de pompoen met een groot scherp mes doormidden en verwijder de pitten. Snijd daarna parten van de pompoen van ongeveer 1,5 cm dik. Leg de plakken pompoen op het bakpapier. Plet de teentjes knoflook en leg ze tussen de pompoen.

Besprenkel de pompoen met wat olijfolie en bestrooi met zout, chilipeper en gedroogde tijm. Leg de takjes rozemarijn tussen de pompoen en schuif het rooster voor 20 minuten in de warme oven. Keer de pompoen halverwege even om.

Maak ondertussen de honingnoten klaar. Hak de walnoten grof en doe ze in een schaaltje. Meng met de honing en zet even weg. Brokkel de geitenkaas.

Haal het rooster met de pompoen uit de oven. Leg de schijfjes pompoen wat dichter tegen elkaar aan. Leg de walnoten met honing en de geitenkaas ertussen en schuif nog weer voor 10 minuten in de warme oven. Serveer de geroosterde pompoen met een frisse groene salade en eventueel uitgebakken spekjes.

TIP

Wil jij nog meer recepten met pompoen? Wat dacht je van een **pittige pompoensoep** of van een heerlijke **pompoenstampot**?

WERKWIJZE & TIPS

Eind september begint het weer, de oogst van de tamme kastanjes. Altijd een feestje bij ons thuis. Inmiddels weten we al aardig waar de beste raapplekken zijn. Dus handschoenen, tas of mand en stevige schoenen mee en rapen maar!

Let goed op dat je de goede kastanje te pakken hebt. De paardenkastanje is namelijk niet eetbaar. Gelukkig zijn ze duidelijk te herkennen en zul je geen probleem hebben om de juiste kastanjes te vinden. De tamme kastanje heeft een druppelvorm met een klein pluimpje bovenop en zit vaak met meerdere noten in een dop. De bolster heeft een felle groene kleur met heel veel venijnige stekels erop. De paardenkastanje is rond met een grote matgrijze vlek aan de onderkant, de bolster heeft minder stekels dan zijn tamme broertje.

Maar wat kun je eigenlijk nog meer met deze heerlijke noten doen? En hoe gezond zijn ze eigenlijk? Met dat gezonde zit het wel snor. Ze bevatten van alle nootsoorten de meeste vitamine C (100 gram van deze wondernoot geeft maar liefst 72% van de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid), bovendien bevatten ze veel minder calorieën dan andere noten. Helaas gaat er bij het verwarmen van de kastanjes ongeveer 50% van de vitamine C verloren, maar evengoed blijft het natuurlijk een goede bron voor deze vitamine. Naast vitamine C zit er ook nog 6 soorten Vitamine B in. Kortom echte vitaminebommetjes!

Doordat tamme kastanjes veel mineralen, koolhydraten, vezels en vitaminen bevatten zijn ze erg goed voor het herstel van een zware ziekte of medicijnkuur. Ze zijn gemakkelijk verteerbaar en geven veel energie. Bovendien bevatten kastanjes veel antioxidanten, die het lichaam beschermen tegen allerlei ziekten, waaronder hart- en vaatziekten. Tevens vertragen ze veel verouderingsprocessen. Ook werken ze goed tegen acute trombose en aambeien. Eet driemaal per dag een schaalpje gepureerde kastanjes met honing en na enkele weken zullen de symptomen over moeten zijn.

Kastanjes zijn ook zeer nuttig voor wie gewicht wil verliezen. Ze hebben namelijk een laag vet- en eiwitgehalte en juist een groot vezelgehalte. De tamme kastanje heeft weliswaar ook veel koolhydraten, maar dit zijn zogenoemde complexe koolhydraten. Deze geven veel energie, maar je wordt er niet dik van! Bovendien krijg je langer een vol gevoel, zodat je minder snel wilt gaan snacken. Helaas bevatten kastanjes ook tannine die het spijsverteringsproces nadelig beïnvloeden. Het wordt dan ook aangeraden om kastanjes na het verzamelen een dag of 7 te laten liggen. Je kunt ze het beste in de koelkast bewaren. Ze blijven dan gemakkelijk een maand houdbaar. Invriezen kan ook. Ze blijven dan een half jaar goed. Bewaar ze echter nooit in een afgesloten zak buiten de

PLANTEN OM OP TE VRETEN!

ODE aan de
TAMME
KASTANJE

koelkast. Hierdoor gaan ze rotten en schimmelen.

Je kunt heerlijk kokkerellen met kastanjes: kastanjabrood, kastanjecake, kastanjesoep, kastanjepuree, kastanjes door spruitjes etc.. Ze zijn ook goed te combineren met paddenstoelen, spek, gevogelte en wild. Ik heb een heerlijke groentearisotto met kastanjes gemaakt en een voedzame kastanjesoep. Beide passen perfect in de komende herfsttijd.

Voor beide gerechten heb je voorgekookte kastanjes nodig. Het koken doe je als volgt: Kerf de kastanjes in, doe ze in een pan met ruim kokend water en kook ze 5 à 10 minuten. Laat ze schrikken in koud water en pel ze terwijl ze nog warm zijn. Zet ondertussen een nieuwe pan met ruim water aan de kook en kook ze daarna nog 45 minuten. Nu zijn ze klaar voor allerlei verwerking in recepten, maar je kunt er natuurlijk ook een heerlijke puree van maken.

Veel raapplezier en voor daarna eet smakelijk!

DOWNLOAD HIER
DE HEERLIJKE
RECEPTEN MET
TAMME KASTANJES

SOCIAL SMALL TALK

Bewoners van kleine woningen laten net als ieder ander graag hun belevenissen zien via social media. Klein Wonen Magazine volgt hen met plezier en verzamelt ieder kwartaal een aantal leuke, interessante of mooie *posts* van over de hele wereld.

@slowcarfasthome kan het niet vaak genoeg zeggen tegen iedereen die een *van life* wil leiden: doe het rustig aan! Dus zie je een mooi plekje, zoals aan dit meer: stoppen en genieten!

Dolblij zijn ze bij *tinyhouseinsiders* met hun gloednieuwe gastenloft. Ze genoten met volle teugen van hun vrolijke gasten en maken nu een blog over het ontvangen en vermaken van gasten in een *tiny house*.

Het zaadje is geplant! Anne van *travelkids.co* logeerde met haar baby in een *tiny house* van Droomparken Bad Hoopuizen. Ze noemt het een heerlijke vlucht uit de stad voor moeder en kind. Wie vroeg zaait

Klein wonen hoeft je hobby niet in de weg te staan. Dat bewijst *tinymissdollyonwheels*, die met uitklapbare tafels haar huisje omtovert tot een pottenbakatelier voor twee. Resultaat: een op een *tiny house* gebaseerde vaas!

De broer van *billi.kat* bouwde zijn *tiny house* in één zomer. Ook wij zeggen *chapeau!*

LEES

KLEIN WONEN MAGAZINE

EEN **JAAR** LANG

VOOR SLECHTS

€ 8,00

12,5%
KORTING

WORD

ABONNEE VOOR

2 JAAR

VOOR

€ 14,00

(8 nummers)

GA SNEL NAAR ONZE WEBSHOP

